

Kdo jih ne pozna nam od nekdanj znane srečenosce: Dimnikar, prašiček, četveroperesna deteljica in podkev! Ali pa še celo ljuba srečenosna glivica!

K tem znamenjem sreče spada že 22 let znani Kathreinerjev zavoj. Ni čuda! Kathreinerjeva Kneippova sladna kava nima samo najboljšega, močnega kavinega okusa, temveč je tudi poceni, koristna in zdrava.

Kathreinerjeva prinese pravo srečo v hišo.

Sept. 31. 1. 1949
- 6. D. 9 12

PODRUŽNICA LJUBLJANSKE KREDITNE BANKE V CELJU.

Sprejema vloge in jih obrestuje v teko-
***** čem računu sedaj po *****

5% čistih

***** od dne vloge do dne dviga. *****

Rentni davek plačuje banka iz svojega.

Kupuje in prodaja vrednostne papirje vseh
vrst pod najkulantnejimi pogoji.

Eskomptuje in vnovčuje menice devize
in kupone.

Daje posojila na vrednostne papirje po
najugodnejih pogojih.

Sprejema borzna naročila na vsa tu- in
inozemski mesta.

Nasvete in informacije daje brezplačno.

Vsa vprašanja rešuje z obratno pošto.

Delniški kapital: K 8,000.000.—.

Rez. zaklad: nad K 1,000.000.—.

Centrala v LJUBLJANI. — Podružnice v
CELOVCU, SPLITU, TRSTU, SARAJEVU in
GORICI.

Ustanovljena leta 1881.

Posojilnica v Celju

sprejema

☞ hranilne vloge ☞

in jih obrestuje po čistih

☞ **5%** od dne do dne.

Daje posojila na menice in
vknjižbe, trgovcem in obrt-
nikom dovoljuje kredite v te-
kočem računu, eskomptira me-
nice, trgovske in obrtniške
račune po najkulant. pogojih.

✠ Rezervni fond ✠
K 360.000—

Za dobrodelne in kulturne namene je
darovala Posojilnica v Celju dosedaj
nad 140.000 kron.

V lastni hiši »Narodni dom«.

Uraduje vsak delavnik.

Ustanovljena leta 1881.

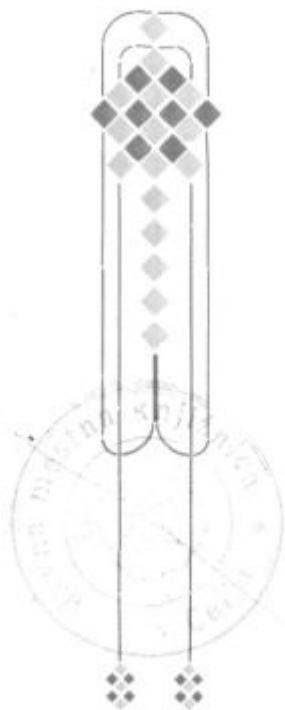

NA BOLJARSKI SVATBI

ILUSTROVANI NARODNI KOLEDAR ZA LETO 1914

UREDIL JANKO LEŠNIČAR
LETO XXV.
LASTNINA, ZALOGA IN TISK
ZVEZNE TISKARNE V CELJU

17504/85

20.2.1985
17.3.1985

Leto 1914

je navadno leto ter ima 365 dni; med temi je 66 nedelj in praznikov. Začne se s četrtkom in konča s četrtkom.

Leto 1914 je 6627. leto julijanske perijode, 8014. po stvarjenju sveta. — Židovsko leto 5674. — Mohamedansko leto 1331.

*

Sodnijske počitnice na Avstrijskem.

§ 43. Ob nedeljah kakor tudi na božični dan (25. decembra) se ne smejo vršiti obravnave. Odreditve obravnave na kak drug praznik je dovoljena le, ako je nevarnost zamude.

§ 44. Kot prazniki morajo veljati: 1. in 6. prosinca, svečnica, oznanjenje Device Marije, Kristusov vnebohod, velikonočni in binkoštni ponedeljek, dan presv. Rešnjega telesa, god sv. Petra in Pavla, vnebovzetje Marije Device, rojstvo Marije Device, god vseh svetnikov, preč. spočetje Marije Device, 26. gruden, na deželnega patrona in razen tega za vsako sodnijo oni verski prazniki, ob katerih dneh v dotičnem sodnem kraju običajno miruje opravični promet. Zadnjo vrsto praznikov določi in naznani predsednik deželnega nadsodišča za posamezne dele svojega področja.

§ 47. Sodne počitnice trajajo šest tednov; začno se pri vseh sodiščih dne 15. maj. srpana in trajajo do vštetega 25. vel. srpana. Med sodnimi počitnicami se vrše obravnave samo o počitniških stvareh (§§ 222 in 223 civ. pravdn. reda).

*

Godovinsko število za leto 1914.

Zlato število	15	Rimsko število	12
Epakta ali lunino kazalo	III	Nedeljska črka	D
Solnčni krog	19	Letni vladar: Merkur.	

Državni prepovedani časi.

Gledališke predstave in javne razveseljave, kakor koncerti, druge zabave z godbo itd. so prepovedani zadnje tri dni velikega tedna, na dan presv. Rešnjega telesa in 24. grudna. Na Veliko noč, na binkoštno nedeljo in dne 25. grudna se smejo vršiti samo predstave v dobrodelne namene in z dovoljenjem politične oblasti, ki ima dajati dovoljenja za gledališke predstave. Javni plesi se ne smejo vršiti tiste dni, ob katerih se gledališke predstave vobče ne smejo ali le s posebnim dovoljenjem smejo vršiti.

Cerkveni prepovedani časi.

Obhajati ženitve je prepovedano od 1. adventne nedelje do razglašenja Gospodovega in od pepelnice do bele nedelje.

Premakljivi prazniki.

Ime Jezusovo	18. prosinca.
Septuagesima	3. svečana.
Pepelnica	25. svečana.
Marija devica sedem žalosti	3. malega travna.
Velika noč	12. malega travna.
Križevo (prošnji dnevi)	18., 19. in 20. velikega travna.
Vnebohod	21. velikega travna.
Binkošti	31. velikega travna.
Sv. Trojica	7. rožnika.
Sv. Rešnje telo	11. rožnika.
Srce Jezusovo	19. rožnika.
Angelska nedelja	30. velikega srpana.
Ime Marijino	13. kimovca.
Rožnenska nedelja	4. vinotoka.
Posvečenje cerkva	18. vinotoka.
1. adventna nedelja	29. listopada.

Od Božiča do pepelnice je 8 tednov in 6 dni.

Znamenja za lunine kraje.

- Mlaj ☽
- Prvi krajec ☾
- Ščep ali polna luna ☽
- Zadnji krajec ☾

Letni časi.

Pomlad se začne 21. sušca ob 12·11

Poletje se začne 22. rožnika ob 7·55.

Jesen se začne 23. kimovca ob 10·35 ponoči.

Zima se začne 22. grudna ob 5·24.

*

Solnčni in lunini mrki leta 1914.

Leta 1914 se bodeta solnce in luna po dvakrat zmračila; v naših krajih se bodeta videla prvi lunini in drugi solnčni mrk.

1. Solnce se zmrači v kolobarju dne 24. in 25. svečana; začetek mrka dne 24. ob 10. uri 54. minuti zvečer, kolobar se prične dne 25. ob 25. ob 12. uri 26. minuti, neha ob 1. uri 57. minuti ponoči, mrk neha ob 3. uri 40. minuti zjutraj. Ta mrk se bo videl ob južnem koncu Južne Amerike in v južni polovici Tihega morja.

2. Luna se deloma zmrači dne 12. sušca. Mrk se začne dne 12. sušca ob 3. uri 42. minuti zjutraj, neha ob 6. uri 44. min. zjutraj. Vidi se ta mrk v Mali Aziji, Evropi, Afriki, na Atlantiškem morju, v Ameriki in na vzhodnem Tihem morju.

3. Popolnoma se solnce zmrači dne 21. velikega srpana. Mrk se prične dne 21. ob 11. uri 22. min. predpoldne, neha ob 3. uri 57. min. popoldne. Ta mrk bo viden v severovzhodni Ameriki, v severnem Atlantiškem morju, v Evropi, v severni Afriki in zapadni Aziji.

4. Deloma se luna zmrači dne 4. septembra. Pričetek mrka dne 4. septembra ob 1. uri 16. min., konec ob 4. uri 33. min. popoldne. Ta mrk bo viden v zapadni Ameriki, na Tihem morju, v Aziji in vzhodni Afriki.

*

Kvaterni in drugi postni.

- I. kvatre, spomladanske ali postne: 4., 6. in 7. sušca.
 - II. kvatre, letne ali binkoščne: 3., 5. in 6. rožnika.
 - III. kvatre, jesenske: 16., 18. in 19. kimovca.
 - IV. kvatre, pozimske ali adventne: 16., 18. in 19. grudna.
- Kvaterni in drugi postni dnevi so zaznamovani s †.

Deželni patroni.

Češko: Janez Nepomuk (16. velikega travna) in Venčeslav (28. kimovca). — Bukovina: Janez Novi s Suczave (14. rožnika). — Dalmacija: Hijeronim (30. kimovca). — Galicija: Mihael (29. kimovca) z izjemo krakovskega okraja. — Koroško: Jožef (19. sušca). — Kranjsko: Jožef (19. sušca) in Jurij (24. malega travna). — Krakovski okraj: Stanislav (7. velikega travna). — Hrvatsko: Elija (20. malega srpana) in Rok (16. velikega srpana). — Primorsko: Jožef (19. sušca). — Moravsko: Ciril in Metod (5. mal. srpana). — Spodnjeavstrijsko: Leopold (15. listopada). — Gornjeavstrijsko: Leopold (15. listopada). — Solnograško: Rupert (24. kimovca). — Šlezko: Hedviga (15. vinotoka). — Sedmograško: Ladislav (27. rožnika). — Slavonija: Janez Krstnik (24. rožnika). — Štajersko in Severno Tirolsko: Jožef (9. sušca). — Južno Tirolsko: Virgilij (26. rožnika). — Trst (mesto in okolica): Just (2. listopada). — Ogrsko: Štefan, kralj (20. velikega srpana).

*

Okrajšave na vizitnicah (posetnicah).

(Francosko.)

p. f. (pour féliciter)	= voščiti srečo.
p. c. (pour condoler)	= izraziti sožalje.
p. r. (pour remercier)	= zahvaliti.
p. f. v. (pour faire visite)	= naznaniti obisk.
p. r. v. (pour rendre visite)	= vrniti obisk.
p. p. c. (pour prendre congé)	= vzeti slovo.

*

Razlika v brzini.

V eni sekundi preleti :

elektrika	444,414.000	metrov
svetloba	311,090.000	„
elektrika v žici na zraku	36,000.000	„
elektrika v žici pod morsko vodo	4,000.000	„
zemlja se zasuče okoli solnca	29,000.000	„
zvon v zraku	322	„
golob-pismonoša	22—31	„
ekspresni vlak	16	„
vojaški kolesar	4 ¹ / ₄	„
pešec	1 ¹ / ₃	„

Vremenski ključ

s katerim vsakdo lahko izve vreme za vse leto naprej, ako le ve, kdaj se luna izpremeni, to je: ob kateri uri nastopi prvi krajec ☾, ščip ☽, zadnji krajec ☾ in mlaj ☽.

Ta ključ je sestavil slavni zvezdogled J. W. Herschel in dunajska kmetijska družba ga je leta 1839. spoznala za najzanesljivejšega. Pomeni pa, kadar se luna izpremeni :

Ob uri	Po leti	Po zimi	Ob uri	Po leti	Po zimi
od 12. opol. do 2. popl.	veliko dežja	sneg in dež	od 12. do 2. po noči	lepo	mrzlo, če ni jugozap.
od 2. do 4. popoldne	izpre- membno	lepo in pri- jetno	od 2. do 4. zjutraj	mrzlo z dežjem	sneg in vihar
od 4. do 6. popoldne	lepo	lepo	od 4. do 6. zjutraj	dež	sneg in vihar
od 6. do 10. zvečer	lepo pri sev. ali zapadu, dež pri jugu ali jugozap.	dež in sneg pri jugu ali zapadniku	od 6. do 10. dopoldne	izpre- membno	dež pri se- verozapadn. sneg pri vzhodniku
od 10. do 12. po noči	lepo	lepo	od 10. do 12 opoldne	veliko dežja	mrzlo in mrzel veter

Opomba. Vse leto se razdeli na dva dela, t. j. na leto in zimo; za leto velja čas od dne 15. malega travna do 16. vinotoka, ostali čas pa velja za zimo. — Da se more na ta ključ bolj zanašati, nego na druge koledarje, prepričali so se učenjaki po večletnih opazovanjih.

Deželne barve evropskih držav.

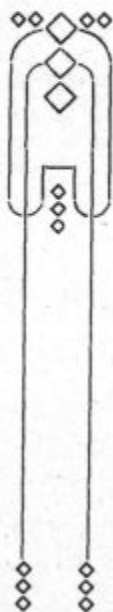
- Anglija** — rdeče-modro-belo.
Avstro-Ogrsko — državna barva: črno-rumeno; avstr. čes. hišna barva: karminovo rdeče-belo; avstr.-ogrske vojne mornarice zastava: rdeče-belo-rdeče; avstr.-ogrske trgovske mornarice zastava: rdeče-belo-rdeče (spodnji kos je deljen v rdeče in zeleno).
Badensko — rdeče-rumeno.
Bavarsko — modro-belo.
Belgija — črno-rumeno-rdeče.
Bolgarija — belo-zeleno-rdeče.
Črnagora — rdeče-belo.
Dansko — rdeče-belo.
Francija — modro-belo-rdeče.
Grško — belo-modro.
Hansa-mesta — belo-rdeče.
Hesensko — belo-rdeče.
- Italija** — zeleno-belo-rdeče.
Meklenburg — rdeče-modro-rumeno.
Nemčija — črno-belo-rdeče.
Nizozemsko — rdeče-belo-modro.
Norveško — rdeče-belo-rdeče.
Ogrsko — rdeče-belo-zeleno.
Oldenburško — temnomodro-rdeče.
Portugalsko — modro-belo.
Prusija — črno-belo.
Rumunija — modro-rumeno-rdeče.
Rusija — belo-modro-rdeče.
Saksonsko — zeleno-belo.
Srbija — rdeče-modro-belo.
Španija — rdeče-rumeno.
Švedija — rumeno-modro.
Švica — belo-rdeče.
Turčija — rdeče-zeleno.
Virtemberško — črno-rdeče.

*

Barve avstro-ogrskih dežel.

- Bosna in Hercegovina** — rdeče-rumeno.
Bukovina — modro-rdeče.
Češko — belo-rdeče.
Dalmacija — modro-rumeno.
Galicija — modro-rdeče-rumeno, tudi rdeče-belo (poljsko) in modro-rumeno (rutensko).
Gorica in Gradiška — belo-rdeče, rumeno-modro.
Hrvaško in Slavonija — rdeče-belo-modro.
Istra — rumeno-rdeče-modro.
Koroško — rdeče-belo (srebro).
Kranjsko — belo-modro-rdeče.
Moravsko — rumeno-rdeče-modro.
Ogrsko — rdeče-belo-zeleno.
Reka — belo-modro in zeleno-rdeče.
Solnograško — rdeče-belo in črno-rumeno.
Spodnje-Avstrijsko — modro-zlato.
Šlezija — črno-rumeno.
Štajersko — belo-zeleno.
Tirolsko in Predarelsko — belo-rdeče (Strelci: belo-zeleno).
Trst — rdeče-belo-rdeče.
Zgornje Avstrijsko — belo-rdeče tudi črno-rumeno.

**KOLEDAR
ZA L. 1914**

JANUAR – PROSINEC

☉☉☉☉☉

Hrvatsko :
Siječanj

Češko :
Leden

☉☉☉☉☉

☉☉☉☉☉

Poljsko :
Styczen

Rusko :
Январь

☉☉☉☉☉

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Četrtek	Novo leto. Obrezovanje Gospod.	☾
2 Petek	Makarij, opat; Martinijan, škof	
3 Sobota	Genovefa, devica; Salvator, spozn.	
4 Nedelja	V osmini N. L. Tit, škof; Izabela	☽
5 Ponedelj.	Telesfor, pap. muč., Simeon Stolpn.	
6 Torek	Sv. Trije kralji. Razglaš. Gospod.	
7 Šreda	Valentin, škof; Lucijan. muč.	
8 Četrtek	Severin, opat; Erhard, škof	
9 Petek	Julijan in Bazilisa, mučenca	
10 Sobota	Pavel I., papež; Agato, papež	
11 Nedelja	1. po razgl. Gospod. Higin, pap. m.	
12 Ponedelj.	Arkadij, mučenec; Ernest, škof	
13 Torek	Veronika, dev.; Bogomir; Leoncij, šk.	
14 Šreda	Hilarij, šk.; Feliks iz Nole, spozn.	
15 Četrtek	Pavel, pušč.; Maver, opat; Romed.	
16 Petek	Marcel, papež; Ticijan, škof	
17 Sobota	Anton, puščavnik; Sulpicij, škof	
18 Nedelja	2. po razgl. Gospod. Ime Jezusa	☽
19 Ponedelj.	Kanut, kralj; Agricij, škof	
20 Torek	Fabijan in Boštjan; Majnrad, opat.	
21 Šreda	Neža, devica mučenica	
22 Četrtek	Vincencij, muč.; Anastazij, muč.	
23 Petek	Zaroka Marije Dev.; Emerencijana	
24 Sobota	Timotej, škof; Babil, mučenica	
25 Nedelja	3. po razgl. Gosp. Izpreobr. Pavla	
26 Ponedelj.	Polikarp, šk. muč.; Pavla, vdova	
27 Torek	Janez Zlatoust, cerkveni učenik	
28 Šreda	Karol V.; Julijan, šk.: Marjeta, d.	
29 Četrtek	Frančišek Sal., šk.; Konstantin, m.	
30 Petek	Martina, devica; Janez, škof	
31 Sobota	Peter Nol., spozn.; Marcela, vdova	
		☼
		☽
		☼

Prvi krajec 4.
ob 4. uri 02 min.
popoldne.

Ščep 12.
ob 6. uri 09
min. zjutraj.

Zadnji krajec
19. ob 1. uri 29
min. popolnoči

Mlaj 26. ob
7. uri 34 min.
zjutraj.

Dan zraste za
1 uro 1 min.

Dan je dolg 8 ur
22 min. do 9 ur
23 min.

FEBRUAR – SVEČAN

☉☉☉☉☉

Hrvatsko:
Veljača

Češko:
Únor

☉☉☉☉☉

☉☉☉☉☉

Poljsko:
Luty

Rusko:
Февраль

☉☉☉☉☉

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Nedelja 2 Pond. 3 Torex 4 Šreda 5 Četrtek 6 Petek 7 Sobota	4. po razgl. Gosp. Ignacij, šk. m. Svečnica. Dar. Gospodovo Blaž, škof; Oskar, škof Andrej Kor., škof; Veronika, dev. Agata, dev. muč. Doroteja, dev. muč.; Tit, škof Romuald, opat; Rihard, kralj	☾ Prvi krajec 3. ob 11. uri 32 min. dop.
8 Nedelja 9 Pondelj. 10 Torex 11 Šreda 12 Četrtek 13 Petek 14 Sobota	1. predpepln. Janez Mat., spozn. Ciril, šk.; Apolonija, d. m. Šolastika, devica; Viljem, pušč. Adolf, škof; Deziderij Humbelina. d.: Evlalija, m. Katarina od Riči, dev.; Jordan, sp. Valentin, m.; Zojil, spoz.	☺ Ščep 10. ob 6. uri 34 min. zvečer.
15 Nedelja 16 Pondelj. 17 Torex 18 Šreda 19 Četrtek 20 Petek 21 Sobota	2 predpepln. Favstin in Jovita Julijana, dev.; Onezim, spozn. Donat in tov., muč.; Konštancija Simeon, škof; Flavijan, škof Julijan, sp.; Konrad. sp.; Viktor, m. Elevterij, škof; Evharij, škof Maksimilijan, škof; Eleonora, kralj.	☾ Zadnji krajec 17. ob 10. uri 23 dopoldne.
22 Nedelja 23 Pondelj. 24 Torex 25 Šreda 26 Četrtek 27 Petek 28 Sobota	3. predp. Stol sv. Petra v Antiohiji Peter Damijan, škof; Marjeta Kort. Pust. Matija, apostol † Peplnica. Valburga, opatinja Porfirij, škof; Nestor, škof spozn. Leander, škof; Baldomir, škof Roman, opat; Rajmund, spozn.	☉ Mlaj 25. ob 1. uri 02 m. ponoči. Dan zraste za 1 uro 28 min. Dan je dolg 9 ur 26 min. do 10 ur 54 min.

MAREC – SUŠEC

☉☉☉☉

Hrvatsko:

Ožujak

Češko:

Březen

☉☉☉☉

☉☉☉☉

Poljsko:

Marzec

Rusko:

Мартъ

☉☉☉☉

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Nedelja	1. postna. Albin, škof; Hadrijan, p.	☉ Prvi krajec 5. ob 6. uri 03 min. zjutraj.
2 Pondelj.	Simplicij, papež; Karol blaženi	
3 Torek	Kunigunda, cesarica; Andrej, muč.	
4 Sreda	† Kvatre. Kazimir, sp.; Lucij I., p.	
5 Četrtek	Agapeta s tov., muč.; Evzebij, sp.	
6 Petek	† Kvatre. Fridolin, op.; Viktorin	
7 Sobota	† Kvatre. Tomaž Akv., c. učenik	
8 Nedelja	2. postna (kvat.) Janez od Boga	☺ Ščep 12. ob 5. uri 18 min. zjutraj
9 Pondelj.	Frančiška Rim.; Pacijan, škof	
10 Torek	40 mučencev; Kaj in Aleksander	
11 Sreda	Heraklij, muč.; Cozim, muč.	
12 Četrtek	Gregor I., papež; Teofanez, opat	
13 Petek	Rozina, vdova; Evfrazija, devica	
14 Sobota	Matilda, kraljica; Eutihij, muč.	
15 Nedelja	3. postna. Longin, m.; Klemen H.	☾ Zadni krajec 18. ob 8. uri 39 m. zvečer
16 Pondelj.	Hilarij in Tacijan, m.; Heribert, šk.	
17 Torek	Patricij, škof; Jedert, devica	
18 Sreda	Ciril Jeruzalemski, šk.; Edvard	
19 Četrtek	Jožef, ženin Dev. Marije	
20 Petek	Feliks in tovariši; Niketas, škof	
21 Sobota	Benedikt, opat; Serapijon, šk.	
22 Nedelja	4. postna (sredp.) Benvenut, škof	☼ Mlaj 26. ob 3. uri 09 min. ponoči. Dan zraste za 1 uro 44 min.
23 Pond.	Viktorin, muč.; Miklavž, muč.	
24 Torek	Gabrijel, nadangelj	
25 Sreda	Oznanjenje Marije Device	
26 Četrtek	Emanuel, muč.; Dizma, muč.	
27 Petek	Rupert, škof; Janez Dam., spozn.	
28 Sobota	Janez Kapistran, spoznavavec	
29 Nedelja	5. postna (tiha). Ciril, škof, muč.	☼ Dan je dolg 10 ur 58 min. do 12 ur 42 min.
30 Pondelj.	Božja glava. Angela F., vd.	
31 Torek	Modest, šk.; Gvidon, sp.; Balbina, d.	

APRIL - MALI TRAVEN

☉☉☉☉

Hrvatsko:
Travanj

Češko:
Duben

☉☉☉☉

☉☉☉☉

Poljsko:
Kwiecien

Rusko:
Апрѣль

☉☉☉☉

D a n	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Sreda	Hugon, škof; Teodora, mučenka.	☾ Prvi krajec 3. ob 8 uri 41 min. zvečer.
2 Četrtek	Frančišek, Pavlan.; Marija Egipt.	
3 Petek	Dev. Mar. 7 žalosti. Abundij.	
4 Sobota	Izidor, škof; Rozalija, devica	
5 Nedelja	6. postna (cvet.). Vincencij F.	☺ Ščep 10. ob 2 uri 28 min. popoldne.
6 Ponedelj.	Sikst, papež; Celestin, papež.	
7 Torek	Herman, spozn.; Eberhard, pušč.	
8 Sreda	Albert, škof; Dijonizij, mučenec	
9 Četrtek	† Veliki četrtek. Marija Kleofa.	
10 Petek	† Veliki petek. Ezekijel, prer.	
11 Sobota	† Velika sobota Leon I., papež.	
12 Nedelja	Velika noč. Vstajenje Gosp.	☽ Zadnji krajec 17. ob 8 uri 02 m. zjutraj
13 Pond.	Velik. pond. Hermenegild, muč.	
14 Torek	Justin, mučen.; Tiburcij, mučen.	
15 Sreda	Helena, kralj.; Anastazija, dev.	
16 Četrtek	Turibij, škof; Kalist, mučenec.	
17 Petek	Anicet, pap., muč.; Rudolf, muč.	☼ Mlaj 25. ob 12 uri 21 min. pop.
18 Sobota	Apolonij, mučenec; Eleverij, škof.	
19 Nedelja	1. povelik. Leo IX., papež;	
20 Ponedelj.	Marcelin, škof; Neža, devica.	
21 Torek	Anzelm, škof; Bruno, spoznavalec	
22 Sreda	Soter in Kaj, papeža, mučenca.	
23 Četrtek	Adalbert (Vojteh), škof; Viljem sp.	
24 Petek	Jurij, mučenec; Fidelis, muč.	☀ Dan zraste za 1 uro 38 min. Dan je dolg 12 ur 45 min. do 14 ur 23 min.
25 Sobota	Marko, evangelist; Ermin, muč.	
26 Nedelja	2. povelik. Klet, papež; Marcelin.	
27 Ponedelj.	Peregrin, duhovnik; Anastazij, p.	
28 Torek	Pavel od sv. križa; Vital, muč.	
29 Sreda	Peter, m.; Robert, op.; Antonija.	
30 Četrtek	Katarina Sij., dev.; Marijan, muč.	

MAJ = VELIKI TRAVEN

○○○○○

Hrvatsko:
Svibanj

Češko:
Květen

○○○○○

○○○○○

Poljsko:
Maj

Rusko:
Май

○○○○○

D a n	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Petek	Filip in Jakob, apostola.	
2 Sobota	Atanazij, škof; Sekund, muč.	
3 Nedelja	3. povelik. Najdba sv. križa.	☽
4 Ponedelj.	Florijan (Cvetko), m.; Monika, vd.	Prvi krajec 3.
5 Torek	Pij V., pap.; Irenej, škof	ob 7. uri 29 min.
6 Sreda	Janez Ev. pred latinskimi vrati.	dopoldne.
7 Četrtek	Stanislav, škof, muč.; Gizela, kr.	
8 Petek	Prikazen Mihaela nadangela.	
9 Sobota	Gregor Nac., šk., c. uč.; Beat, sp.	
10 Nedelja	4. povelik. Antonin, škof.	☺
11 Ponedelj.	Mamert, škof; Gandolf, opat.	Ščep 9.
12 Torek	Pankracij, muč.; Nerej, mučenec.	ob 10. uri 30 m.
13 Sreda	Servacij, škof; Glicerija, dev.	ponoči.
14 Četrtek	Bonifacij, muč.; Viktor in Korona.	
15 Petek	Zofija, muč.; Hilarij, spozn.	
16 Sobota	Janez Nep., muč.; Ubald, šk.	
17 Nedelja	5. povelik. Paškal, sp.; Maksima.	☾
18 Ponedelj.	Feliks, sp.; Venancij, muč.	Zadnji krajec
19 Torek	Celestin. papež; Ivo, spoznav.	16. ob 11. uri
20 Sreda	Bernardin, spozn.; Bazila, dev. m. } <i>Križeva.</i>	12 min. ponoči.
21 Četrtek	Krist. vnebohod. Valens, m.	
22 Petek	Helena, devica; Julija devica.	☼
23 Sobota	Deziderij, šk.; Andrej Bob., sp.	Mlaj 26.
		ob 3. uri 34 m.
		zjutraj.
24 Nedelja	6. povelik. Marija dev., pom. kristj.	
25 Ponedelj.	Gregor VII., papež; Urban, papež.	Dan zraste za
26 Torek	Filip Neri, spozn.; Eleverij, muč.	1 uro 15 min.
27 Sreda	Magdalena Pac., d.; Beda, cerk. uč.	
28 Četrtek	Avguštin, šk.; German; Viljem op.	
29 Petek	Maksim, škof; Teodozija, mučenec	
30 Sobota	Ferdinand, kralj; Feliks I., pap.	
31 Nedelja	Binkošti. Prihod Sv. Duha	Dan je dolg 14 ur
		26 min. do 15 ur
		41 min.

JUNIJ – ROŽNIK

Hrvatsko :

Lipanj

Češko :

Červen

Poljsko :

Czerwiec

Rusko :

Июнь

D a n	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Pond.	Binkošć. pond. Juvencij, muč.	☽
2 Torek	Marcelin, muč.; Erazem, škof, muč.	Prvi krajec 1.
3 Sreda	† Kvatre. Klotilda, kr.; Oliva, d.	ob 3. uri
4 Četrtek	Frančišek Kar., sp.; Kvirin, škof.	03 m. popoldne.
5 Petek	† Kvatre, Bonifacij, šk.; Valerija.	☽
6 Sobota	† Kvatre. Norbert, škof; Bertrand.	
7 Nedelja	1. pobink. Sv. Trojica. Robert.	☽
8 Pondelj.	Medard, škof; Maksim, škof.	Ščep 8. ob 6.
9 Torek	Primož in Felicijan, m.; Pelagija, m.	uri 18 min.
10 Sreda	Marjeta, kraljica; Mavrin, mučenec.	zjutraj.
11 Četrtek	Sv. Rešnje Telo. Barnaba, ap.;	☽
12 Petek	Janez Fak., spozn.; Flora, dev.	Zadnji krajec
13 Sobota	Anton Padovanski, spoznavavec.	15. ob 3. uri
14 Nedelja	2 pobink. Bazilij, škof; Elizej, pr.	20 min. pop.
15 Pondelj.	Vid, muč.; Modest in Krescencija.	☽
16 Torek	Franc Reg., sp.; Beno, šk.; Jošt, op.	Mlaj 23.
17 Sreda	Adolf, škof; Lavra, nuna.	ob 4. uri 33 m.
18 Četrtek	Feliks in Fort.; Marka in Marcelin.	popoldan.
19 Petek	Srce Jezusovo. Gervazij in Prot.	
20 Sobota	Silverij, pap.; Florentina, devica.	☽
21 Nedelja	3. pobink. Alojzij (Vekoslav),	☽
22 Pondelj.	Ahacij, muč.; Pavlin, škof.	Prvi krajec 30.
23 Torek	Eberhard, šk.; Cenon, sp.	ob 8. uri 24 m.
24 Sreda	Janez Krstnik (rojstvo). Kres.	zvečer.
25 Četrtek	Viljem, opat; Prosper, škof.	Začetek poletja.
26 Petek	Janez in Pavel, mučenca.	Najdaljši dan in
27 Sobota	† Hema, vdova; Vigilij, škof.	najkrajša noč.
28 Nedelja	4. pobink. Leon II., p.; Irenej, sp.	Dan zraste do
29 Pond.	Peter in Pavel. apostola.	22. za 19 min.
30 Torek	Spomin sv. Pavla, ap.; Oton, spozn.	Skrči se do
		konca meseca
		za 4 min.

JULIJ = MALI SRPAN

●●●●●

Hrvatsko:
Srpanj

Češko:
Červenec

●●●●●

●●●●●

Poljsko:
Lipiec

Rusko:
Июль

●●●●●

D a n	K a t o l i š k a i m e n a	N e b e s n a z n a m e n j a
1 Sreda	Teobald, pušč.; Julij; Pambo, opat.	☺ Ščep 7. ob 2. uri 59 min. popold.
2 Četrtek	Obiskovanje Mar. Dev.; Oton, škof.	
3 Petek	Helijodor, škof; Bertram.	
4 Sobota	Urh, škof; Berta, devica.	
5 Nedelja	5. pobink. Ciril in Metod, škof.	☾ Zadnji krajec 15. ob 8. uri 31 min. dopoldne.
6 Ponedelj.	Izaija, prerok; Dominika, muč.	
7 Torek	Vilibald, škof; Pulherija, kraljica	
8 Sreda	Elizabeta, kraljica; Kilijan, škof.	
9 Četrtek	Anatolija dev.; Veronika Jul., dev.	
10 Petek	Amalija, devica; Felicita, dev.	
11 Sobota	Pij I., papež; Peter F., spoznav.	
12 Nedelja	6. pobink. Mohor in Fortunat,	☺ Mlaj 23. ob 3. uri 38 m. zjutraj.
13 Ponedelj.	Marjeta, dev. muč.; Anaklet, pap.	
14 Torek	Bonaventura, škof; Just, mučenec	
15 Sreda	Henrik I., cesar; Vladimir, kralj.	
16 Četrtek	Dev. Marija Karmelska.	
17 Petek	Aleš, sp.; Generoz, mučenec.	
18 Sobota	Kamil Lel., sp.; Friderik, škof.	
19 Nedelja	7. pobink. Škapul, Vincencij P.,	☾ Prvi krajec 30. ob 0. uri 31 min. zjutraj
20 Ponedelj.	Marjeta d. m.; Elija, pr.; Ceslav, sp.	
21 Torek	Danijel, prer.; Olga; Prakseda, dev.	
22 Sreda	Marija Magdal., spok.; Teofil, m.	
23 Četrtek	Apolinar, šk. in uč.; Liborij, škof.	
24 Petek	Kristina, dev. muč.; Roman, muč.	
25 Sobota	Jakob, apostol; Krištof, spozn.	
26 Nedelja	8. pobink. Ana, mati Mar. Dev.	☺ Začetek pasjih dni. Dan se skrči za 54 min. Dan je dolg 15 ur 56 min. do 15 ur 02 min.
27 Ponedelj.	Pantaleon, muč.; Natalija, muč.	
28 Torek	Inocencij, papež; Viktor, mučenec	
29 Sreda	Marta, dev.; Beatriks, d.; Olaf, kr.	
30 Četrtek	Abdon in Senen, muč.; Julita, muč.	
31 Petek	Ignacij Lojol., spoznavavec.	

AVGUST — VELIKI SRPAN

●●●●●

Hrvatsko:
Kolovoz

Češko:
Srpen

●●●●●

●●●●●

Poljsko:
Sierpien

Rusko:
Августъ

●●●●●

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Sobota	Vezi Petra ap.; Makab. bratje, muč.	
2 Nedelja	9. pobink. Porcijunkula.	☺
3 Ponedelj.	Najdba sv. Štefana; Lidija, vdova.	☼
4 Torek	Dominik, spoznav.; Agabij, škof	Ščep 6. ob
5 Sreda	Marija Devica snežna; Ožbolt, kr.	1. uri 40 min.
6 Četrtek	Gospodova izpremenitev.	zjutraj.
7 Petek	Kajetan, spok.; Donat, šk. muč.	☾
8 Sobota	Cirijak, Larg in Smaragd, mučenci.	Zadnji krajec
9 Nedelja	10. pobink. Roman, muč.; Emigdij,	14. ob 1. uri
10 Ponedelj.	Laurenzij, muč.; Hugon, škof.	56 min. zjutraj.
11 Torek	Tiburcij muč.; Suzana, devica	☺
12 Sreda	Klara, devica; Hilarija, muč.	Mlaj 21.
13 Četrtek	Hipolit in Kasijan, m.; Radegunda.	ob 1. uri 26
14 Petek	† Evzebij, spozn.; Anastazija, dev.	min. popoldne.
15 Sobota	Vel. gosp. Vnebovzetje Mar. D.	☾
16 Nedelja	11. pobink. Rok, spozn; Hijacint.	Prvi krajec 28.
17 Ponedelj.	Liberat, m.; Sibila, devica.	ob 5. uri 51
18 Torek	Joahim, oče Mar. Dev.; Helena, kr.	min. zjutraj.
19 Sreda	Ludovik Toled., škof; Julij, m.	
20 Četrtek	Bernard, opat; Štefan, krajj.	
21 Petek	Ivana Frančiška, vd.; Adolf, sp.	
22 Sobota	Timotej, mučenec; Hipolit, škof.	
23 Nedelja	12. pobink. Srce Mar.; Filip Ben.	
24 Ponedelj.	Jernej, apostol; Ptolemej, škof.	Konec pasjih
25 Torek	Ludovik, spozn.; Patricija, devica	dni
26 Sreda	Cefirin I., pap; Samuel, mučenec.	
27 Četrtek	Jožef K., sp.; Natalija; Gebhard.	
28 Petek	Avguštin, škof; Hermes, mučenec.	Dan se skrči
29 Sobota	Obglavljenje sv. Janeza Krstnika.	za 1 uro 33 m.
30 Nedelja	16. pobink. Angelska. Roza Lim. d.	
31 Ponedelj.	Rajmund, spozn.; Izabela, devica.	Dan je dolg 14
		ur 59 min. do 13
		ur 26 min.

SEPTEMBER = KIMAVEC

☉☉☉☉

Hrvatsko:
Rujan

Češko:
Září

☉☉☉☉

☉☉☉☉

Poljsko:
Wrzesień

Rusko:
Сентябрь

☉☉☉☉

D a n	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Torek	Egid, opat; Verena, devica muč.	☺ Ščep 4. ob 3. uri 01 min. popoldne.
2 Sreda	Štefan, kralj; Antonin, mučenec.	
3 Četrtek	Evfemija, Tekla, Erazma, Doroteja.	
4 Petek	Rozalija, devica; Ida, kraljica.	
5 Sobota	Lavrencij Just., šk.; Viktorin, šk.	
6 Nedelja	14. pobink. Hermogen, mučenec.	☾ Zadnji krajec 12. ob 6. uri 48 min. pop.
7 Ponedelj.	Bronislava, nuna; Albin, škof.	
8 Torek	Mala gospojnica. Rojstvo M. D.	
9 Sreda	Korbinijan, škof; Gorgonij, muč.	
10 Četrtek	Nikolaj Toled., sp.; Pulherija, dev.	
11 Petek	Prot in Hijacint, mučenca.	
12 Sobota	Macedonij, škof; Gvidon, spozn.	
13 Nedelja	15. pobink. Ime Marijino.	☉ Mlaj 19. ob 10. uri 33 m. zvečer.
14 Ponedelj.	Poviš. križa; Notburga, devica.	
15 Torek	Nikodem, muč.; Evtropija, vdova.	
16 Sreda	† Kvatre. Ljudmila, vdova.	
17 Četrtek	Lambert, škof, muč.	
18 Petek	† Kvatre. Jožef Kup., sp.; Tomaž.	
19 Sobota	† Kvatre. Januvarij, mučenec.	
20 Nedelja	16. pobink. Evstahij, mučenec.	☽ Prvi krajec 26. ob 1. uri 03 min. popoldne. Začetek jeseni. Noč in dan enako dolga.
21 Ponedelj.	Matej, apostol; Mavra, devica.	
22 Torek	Mavricij in tov., muč.; Emeran, škof	
23 Sreda	Tekla, dev., muč.; Lin, papež.	
24 Četrtek	Marija Dev. reš. ujetn.; Gerhard, šk.	
25 Petek	Kleofa, spoznav.; Firmin, škof.	
26 Sobota	Ciprijan in Justina, mučenika.	
27 Nedelja	17. pobink. Kozma in Damijan.	
28 Ponedelj.	Vaclav, kralj; Marcijal, mučenec.	☽ Dan se skrči za 1 uro 40 min. ☽ Dan je dolg 13 ur 23 min. do 11 ur 43 min.
29 Torek	Mihael, nadangel; Evtihij, muč.	
30 Sreda	Hieronim, sp., c. uč.; Gonorij, šk.	

OKTOBER = VINOTOK

☉☉☉☉☉

Hrvatsko:
Listopad

Češko:
Říjen

☉☉☉☉☉

☉☉☉☉☉

Poljsko:
Październik

Rusko:
Октябрь

☉☉☉☉☉

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja	
1 Četrtek	Remigij, škof; Areta, mučenica.	☺	
2 Petek	Leodegar, škof; Teofil, spoznav.		
3 Sobota	Kandid, muč.; Evald, mučenec.		
4 Nedelja	18. pobink. Rožnega venca.	☽	
5 Ponedelj.	Placid in tov., muč.; Gala, vdova.		
6 Torek	Brunon, spozn.; Fida, dev. muč.	☾	
7 Sreda	Justina, devica; Marko, grof.		
8 Četrtek	Brigita, vdova; Simeon, spoznav.		
9 Petek	Dionizij, šk. muč.; Abraham, patr.		
10 Sobota	Frančišek Borg., sp.; Gereon in tov.		
11 Nedelja	19. pobink. Nikazij, škof; Firmin.		☽
12 Ponedelj.	Maksimilijan, šk. m.; Serafin, sp.		
13 Torek	Edvard, kralj; Koloman, mučenec	☾	
14 Sreda	Kalist, papež; Domicijan, škof.		
15 Četrtek	Terezija, dev.; Brunon, škof.		
16 Petek	Gal, opat; Maksima, devica.		
17 Sobota	Hedvika, kr.; Viktor, šk.; Marjeta Al.		
18 Nedelja	20. pobink. Posveč. cerkvâ.		☽
19 Ponedelj.	Peter Alk., spozn.; Etbin, opat.		
20 Torek	Janez Kancijan, spoz.; Felicijan, m.	☾	
21 Sreda	Uršula, dev.; Hilarijon, opat.		
22 Četrtek	Kordula, dev., m.; Marija Saloma.		
23 Petek	Severin, škof; Peter Pashazij, sp.		
24 Sobota	Rafael, nadangel; Kristina muč.		
25 Nedelja	21. pobink. Krisant in Krišpin.		☽
26 Ponedelj.	Evarist, p. muč.; Lucijan in Marcel.		
27 Torek	Frumencij, škof; Sabina, mučenica	☾	
28 Sreda	Simon in Juda, ap.; Fidelij, m.		
29 Četrtek	Narcis, škof; Hijacint, muč.		
30 Petek	Klavdij, muč.; Marcel, muč.		
31 Sobota	Volbenk (Volfgang), šk.; Lucila, d.		

Ščep 4. ob
6. uri 58 min.
zjutraj.

Zadnji krajec
12. ob 10. uri
33 min. zjutraj.

Mlaj 19.
ob 7. uri 33 m.
zjutraj.

Prvi krajec
25. ob 11. uri
44 min. zvečer.

Dan se skrči za
1 uro 40 min.

Dan je dolg 11
ur 39 min. do
9 ur 59 min.

NOVEMBER = LISTOPAD

●●●●●

Hrvatsko:
Studenti

Češko:
Listopad

●●●●●

●●●●●

Poljsko:
Listopad

Rusko:
Ноябрь

●●●●●

D a n	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Nedelja 2 Ponedelj. 3 Torek 4 Sreda 5 Četrtek 6 Petek 7 Sobota	22. pobink. God vseh svetnikov. Vseh vernih duš. Just, mučenec. Viktorin, škof; Hubert, šk. Karol B., škof; Modesta, d. Caharija, oče Janeza Krstn.; Vitalij. Lenart, opat; Sever, škof. Prosdocim, škof; Engelbert, škof.	☺ Ščep 3. ob 0. uri 48 m. zjutraj.
8 Nedelja 9 Ponedelj. 10 Torek 11 Sreda 12 Četrtek 13 Petek 14 Sobota	23. pobink. Bogomir, škof, Deodat. Božidar (Teodor), m.; Orest, m. Andrej Avel., spozn.; Trifon, muč. Martin, škof; Mena, muč. Martin, pap., muč., Livin. šk., m. Stanislav Kostka, sp., Didak, spoz. Jozafat Kunč., šk. m., Serapion, m.	☾ Zadnji krajec 11. ob 0. uri 36 m. zjutraj.
15 Nedelja 16 Ponedelj. 17 Torek 18 Sreda 19 Četrtek 20 Petek 21 Sobota	24. pobink. Varstvo Dev. Mar. Edmund, škof; Otmar, opat. Gregorij, škof; Viktorija, muč. Odon, opat; Evgen, spozn.; Hilda. Elizabeta, kr.; Poncijan, pap. muč. Feliks Val., spoz.; Edmund, kr. Darovanje Marije Dev.; Kolumban.	☉ Mlaj 17. ob 5. uri 01 minuti popoldne.
22 Nedelja 23 Ponedelj. 24 Torek 25 Sreda 26 Četrtek 27 Petek 28 Sobota	25. pobink. Cecilija, dev. muč. Klemen, pap., muč.; Felicita, muč. Janez od križa, sp.; Hrizogon, muč. Katarina, dev. muč.; Jukunda, muč. Konrad, škof; Silvester, opat. Virgil, škof; Ahacij, škof. Eberhard, škof; Jakob iz Marke.	☾ Prvi krajec 24. ob 2. uri 38 min. pop.
29 Nedelja 30 Ponedelj.	1. adventna. Saturnin, m.; Filomen, Andrej, ap.; Justina, devica.	Dan se skrči za 1 uro 18 minut. Dan je dolg 9 ur 55 m. do 8 ur 37 minut.

DECEMBER = GRUDEN

☉☉☉☉

Hrvatsko:
Prosinae

Češko:
Prosinec

☉☉☉☉

☉☉☉☉

Poljsko:
Grudzień

Rusko:
Декабрь

☉☉☉☉

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Torek	Eligij, skof; Natalija, dev. muč.	☺ Ščep 2. ob 7. uri 20 m. zjutraj
2 Sreda	Bibijana, m.; Pavlina; Kromacij, šk.	
3 Četrtek	Frančišek Ksav., sp.; Lucij, škof.	
4 Petek	Barbara, dev. m.; Peter Zlat., spozn.	
5 Sobota	Saba, opat; Krišpin, mučenec.	
6 Nedelja	2. advent. Miklavž (Nikolaj), šk.;	☾ Zadnji krajec 10. ob 12. uri 31 m. pop.
7 Ponedelj.	Ambrozij, šk.; Agaton, mučenec.	
8 Torek	Brezmad. spočetje Marije Device	
9 Sreda	Peter For., šk.; Sirij, šk.; Valerija.	
10 Četrtek	Loretanska M. B.; Melhijad, p., m.	
11 Petek	Damaz, papež; Trazon, opat.	
12 Sobota	Sirezij, muč.; Epimah, mučenec.	
13 Nedelja	3. adventna. Lucija, devica muč.	☼ Mlaj 17. ob 3. uri 35 m. zjutraj.
14 Ponedelj.	Spiridijon, šk.; Nikazij, škof.	
15 Torek	Jernej, škof; Kristina, devica	
16 Sreda	† Kvat re. Evzebij, škof; Adela, d.	
17 Četrtek	Lazar, škof; Berta, vd.	
18 Petek	† Kvat re. Gracijan, šk.; Vunebald.	☽ Prvi krajec 24. ob 9. uri 24 m. dopoldne.
19 Sobota	† Kvat re. Nemezij, m.; Favsta vd.	
20 Nedelja	4. adventna. Liberat, m.; Peter k.	
21 Ponedelj.	Tomaž, ap.; Glicerij, muč.	
22 Torek	Demetrij in Honorat, m.; Cenon, m.	
23 Sreda	Viktorija, dev.; Dagobert, kralj	☉ Začetek zime. Najkrajši dan in najdaljša noč.
24 Četrtek	† Adam in Eva; Irmna, dev.	
25 Petek	Božič. Rojstvo Gospodovo.	
26 Sobota	Štefan, mučenec; Arhelaj, škof.	
27 Nedelja	Ned. pred Nov. letom. Janez Ev.	☽ Dan se skrči do 21. za 20 m. Zraste do konca meseca za 4 m.
28 Ponedelj.	Nedolžni otročiči; Kastor, muč.	
29 Torek	Tomaž, škof; Trofin, mučenec	
30 Sreda	David, kr.; Liberij, m. p.; Nicefor.	
31 Četrtek	Silvester, pap.; Pavlina, muč.	

Narodna krstna imena.

Prosinec.

1. pros. Čedomil, Živana.
2. » Zlatan, Miljeva.
3. » Anastazija, Bistra.
4. » Dobromir, Bosiljka.
5. » Berivoj, Grozdana.
6. » Svetozar, Darinka.
7. » Svetoslav, Vukmira.
8. » Radoslav, Liljana.
9. » Vladimir, Nikosava.
10. » Dobroslav, Nevinka.
11. » Zdravko, Kronoslava.
12. » Blagoje, Blagojila.
13. » Bogašin, Zorislava.
14. » Trdoslav, Neda.
15. » Radoslav, Vranika.
16. » Strezivoj, Tomislava.
17. » Ratislav, Deša.
18. » Trpimir, Vera.
19. » Hranimir, Beloslava.
20. » Živojin, Tihoslava.
21. » Večvit, Janja.
22. » Sviloj, Dikosava.
23. » Vratislav, Voljica.
24. » Cijaslav, Milislava.
25. » Radosin, Kosava.
26. » Vsevlad, Dušana.
27. » Selimir, Slavoja.
28. » Dragomil, Draga.
29. » Branimir, Gorislava.
30. » Desislav, Gordijana.
31. » Unislav, Divna.

Svečan.

1. sveč. Budimil, Kazimira.
2. » Dobrošin, Ljubomira
3. » Daroslav, Vojsava.
4. » Munislav, Bojana.
5. » Vukmil, Jagoda.
6. » Žudislav, Malina.
7. » Žalimir, Drenka.
8. » Zvezdodrag, Primisla.
9. » Obrad, Blagoslava.
10. » Vojmil, Krasa.
11. » Dedoslav, Dobrana.
12. » Zvonimir, Deda.
13. » Vrativoj, Tratinčica.
14. » Zdravko, Nevesin.
15. » Vojadin, Ljuboslava.
16. » Mildrag, Dobrana.
17. » Strahomir, Vesela.
18. » Bratomil, Dragoslava.
19. » Ostoј, Malojka.
20. » Dragovan, Stanislava.
21. » Miroslav, Dabiživa.
22. » Gojslav, Tomanija.
23. » Čudomilj, Koviljka.
24. » Pravoslav, Divka.
25. » Vladoj, Nikna.
26. » Inoslav, Ojdana.
27. » Krešimir, Krsanka.
28. » Kremen, Kremenica.

Sušec.

1. sušca Belin, Gostimira.
2. » Tešimir, Milena.
3. » Mislav, Kruna.
4. » Sladoje, Vukana.
5. » Radomir, Danica.
6. » Ninoslav, Zvezda.
7. » Svetorad, Kosana.
8. » Modin, Žegava.
9. » Danimir, Bojka.
10. » Dragoje, Stana.
11. » Onimir, Radola.
12. » Sodislav, Božana.
13. » Svetovid, Roža.
14. » Nevenko, Dušomila.
15. » Velislav, Istana.
16. » Žarilo, Ljubislava.
17. » Budimir, Obrenija.
18. » Slavoljub, Pava.
19. » Molislav, Zlata.
20. » Prosislav, Vlada.
21. » Branimir, Tuga.
22. » Pačemil, Milojka.
23. » Dražislav, Plana.
24. » Jaroslav, Krasa.
25. » Predrag, Vida.
26. » Srčan, Zejna.
27. » Stanimir, Srčna.
28. » Prosegoj, Uma.
29. » Branivoj, Draža.
30. » Pribislav, Radula.
31. » Mojmir, Hotena.

Mali traven.

1. mal. tr. Mutimir, Vuga.
2. » » Gojmir, Miroslava.
3. » » Žarko, Istislava.
4. » » Selislav, Dušica.
5. » » Dabiživ, Hvalislava.
6. » » Neradim, Čudna.
7. » » Radivoj, Stanislava.

8. mal. tr. Upravda, Viljenica.

9. » » Ljuban, Milija.
10. » » Krasoje, Srčanica.
11. » » Vitislav, Rada.
12. » » Ljubomir, Milutina.
13. » » Kajmir, Njegojica.
14. » » Godimir, Jelača.
15. » » Gostirad, Vica.
16. » » Tješivoj, Božislava.
17. » » Radojica, Gorinka.
18. » » Slaviša, Gradislava.
19. » » Tihorad, Kosenka.
20. » » Dragislav, Gospava.
21. » » Ljuboslav, Dragomira.
22. » » Ljutomir, Gruba.
23. » » Vojslav, Vladaja.
24. » » Jurislav, Rusa.
25. » » Tugomir, Kita.
26. » » Zdeslav, Sekana.
27. » » Jerin, Rudana.
28. » » Živoje, Slavica.
29. » » Siniša, Tankoslava.
30. » » Samorad, Večenega.

Veliki traven.

1. vel. tr. Ljutovid, Vojka.
2. » » Vlatovid, Živana.
3. » » Mladen, Senčanica.
4. » » Cvetoslav, Skorosava.
5. » » Desirad, Mezima.
6. » » Dragovit, Utvija.
7. » » Stanislav, Ognjana.
8. » » Budislav, Pribisava.
9. » » Skorovoj, Prvinica.
10. » » Negoslav, Dvorna.
11. » » Tehomil, Ljerka.
12. » » Stojmir, Uglješa.
13. » » Dragoslav, Jasna.
14. » » Svetolik, Srdana.
15. » » Berislav, Jaromira.
16. » » Vukovoj, Mladena.

17. vel. tr. Dušoje, Smiljana.
18. » » Medan, Mladica.
19. » » Predivoj, Vitoslava.
20. » » Milodar, Pauna
21. » » Negomir, Jelina.
22. » » Obren, Boža.
23. » » Milorad, Budislava.
24. » » Daslav, Cveta.
25. » » Nosimir, Krasuljica.
26. » » Milivoj, Dragica.
27. » » Vukašin, Darosava.
28. » » Jaromir, Milica.
29. » » Krajsav, Pana.
30. » » Goluban, Tihomila.
31. » » Bojslav, Despina.

Rožnik.

1. rožn. Radovan, Deva.
2. » » Velimir, Ljuba.
3. » » Vrativoj, Radosava.
4. » » Miloško, Dika.
5. » » Hrvatini, Rudjina.
6. » » Milutin, Dobroslava.
7. » » Prieslav, Veselica.
8. » » Višeslav, Pukana.
9. » » Čedomil, Kalina.
10. » » Prelimir, Dostana.
11. » » Rusimir, Lušica.
12. » » Hrvoje, Draguška.
13. » » Žitomir, Zorica.
14. » » Radoslav, Zlatana.
15. » » Vidoslav, Rosanda.
16. » » Dragomir, Vladislava.
17. » » Tratomir, Dragina.
18. » » Bodin, Urica.
19. » » Netko, Vukosava.
20. » » Maroje, Milava.
21. » » Vekoslav, Vera.
22. » » Miloš, Stanislava.
23. » » Gostimir, Dragija.

24. rožn. Janislav, Emila.
25. » » Momčilo, Grlica.
26. » » Markomir, Hrana.
27. » » Vladislav, Nehota.
28. » » Tolislav, Zorana.
29. » » Peroslav, Jerina.
30. » » Pavlimir, Gojslava.

Mali srpan.

1. m. srp. Bogoslav, Gorka.
2. » » Vukomir, Dragomana.
3. » » Radomil, Nada.
4. » » Beliza, Levinka.
5. » » Leledrag, Marula.
6. » » Domogoj, Dobrija.
7. » » Vukašin, Negoda.
8. » » Dorislav, Milolika.
9. » » Hvalimir, Istojka.
10. » » Stojan, Ljubica.
11. » » Medo, Miloslava.
12. » » Jaroslav, Slaviša.
13. » » Dragan, Jekoslava.
14. » » Slobodin, Dragojila.
15. » » Radalj, Jasika.
16. » » Bogdan, Vratislav.
17. » » Držislav, Javra.
18. » » Miroslav, Lelja.
19. » » Radoš, Krajslava.
20. » » Večimir, Čika.
21. » » Vitemir, Zora.
22. » » Pribina, Dragota.
23. » » Godemir, Brana.
24. » » Ratemir, Preda.
25. » » Boljedrag, Ljepava.
26. » » Bratoslav, Jana.
27. » » Dušan, Gleda.
28. » » Svetomir, Dabra.
29. » » Klonimir, Dobrija.
30. » » Vitadrag, Marčula.
31. » » Boleslav, Jelenica.

Veliki srpan.

1. vel. srp. Dedomir, Veka.
2. » » Bojan, Leposlava.
3. » » Stažimir, Mirača.
4. » » Hranko, Ljubačica.
5. » » Tisoslav, Dabrina.
6. » » Dobrobit, Vlastica.
7. » » Damir, Vidojka.
8. » » God-slav, Veranica.
9. » » Našemir, Libišana.
10. » » Ozrin, Jurica.
11. » » Bolemir, Vojka.
12. » » Dobrogost, Tekana.
13. » » Tvrdko, Stamenka.
14. » » Jeroslav, Dobrina.
15. » » Dragomir, Miljana.
16. » » Branislav, Nemira.
17. » » Davarad, Majda.
18. » » Želimir, Branislava.
19. » » Ljudevit, Zlatica.
20. » » Krunoslav, Žarka.
21. » » Želidrag, Mirjana.
22. » » Ostrivoj, Moma.
23. » » Semivit, Milaša.
24. » » Borivoj, Zlatava.
25. » » Dragorad, Nika.
26. » » Zidimir, Perunika.
27. » » Ljubidrag, Rosava.
28. » » Milodrag, Stanava.
29. » » Želided, Pauša.
30. » » Ljubomir, Milka.
31. » » Mildrag, Novka.

Kimovec.

1. kim. Hranislav, Rajka.
2. » Tolimir, Nenada.
3. » Tomidrag, Vujana.
4. » Milovan, Lepa.
5. » Nedamisl, Ružica.
6. » Osvin, Nedeljka.
7. » Radonica, Nišava.

8. kim. Semidrag, Mrena.
9. » Tetomil, Petkana.
10. » Vsemir, Sina.
11. » Nepostoj, Rakita.
12. » Slavan, Nikolena.
13. » Večedrag, Pola.
14. » Zremil, Površena.
15. » Znanoslav, Rajna.
16. » Sodimir, Ljudmila.
17. » Prvan, Miluka.
18. » Vitodrag, Smiljka.
19. » Radobul, Prija.
20. » Blagoslov, Razim.
21. » Celimir, Petka.
22. » Jelašin, Slavna.
23. » Sadivoj, Struja.
24. » Uroš, Taša.
25. » Sterad, Sokolica.
26. » Druživo, Soislava.
27. » Vojdrag, Ravinira.
28. » Častimir, Vidica.
29. » Bogomir, Vojka.
30. » Sletrag, Jekica.

-
1. vin. Pribinu Dragana.
 2. » Miran, Čudislava.
 3. » Vitomil, Petna.
 4. » Tegodrag, Stanislava.
 5. » Svinidrag, Dumnuka.
 6. » Bunoslav, Ljubna.
 7. » Hudislav, Dragonica.
 8. » Stojdrag, Dragosta.
 9. » Nadislav, Svetina.
 10. » Stremil, Odola.
 11. » Kupivoj, Negoslava.
 12. » Drugoslav, Priba.
 13. » Sebislav, Rosica.
 14. » Budivoj, Sestrena.
 15. » Radislav, Trnjina.
 16. » Drživoj, Velena.

17. vin. Mranko, Mira.
18. » Grdimir, Travica.
19. » Irislav, Spasenija.
20. » Predislav, Raša.
21. » Stojislav, Preja.
22. » Zorislav, Stamena.
23. » Duševlad, Živka.
24. » Mališa, Blagota.
25. » Raosav, Zlatija.
26. » Nikodin, Vranica.
27. » Lovorka, Srebra.
28. » Bislav, Mila.
29. » Gradimir, Vojsava.
30. » Slavovit, Vladika.
31. » Srečko, Stojšava.

Listopad.

1. listop. Ljubomil, Cvenja.
2. » Levin, Neša.
3. » Rado, Bogomila.
4. » Dragotin, Veruša.
5. » Mirko, Savina.
6. » Ratislav, Maja.
7. » Stislav, Zdenka.
8. » Kazimir, Živka.
9. » Sebislav, Rusimir.
10. » Večemer, Golobica.
11. » Davorin, Višnjica.
12. » Braslav, Zakovica.
13. » Gorislav, Nevenka.
14. » Smislan, Borislava.
15. » Radislav, Vučica.
16. » Večerin, Krunija.
17. » Satovit, Ljubava.
18. » Kazimir, Oliva.
19. » Gradislav, Jelislava.
20. » Vladiboj, Vidosava.
21. » Grmislav, Pavija.
22. » Jezdimir, Vujaka.
23. » Draguš, Ravijojla.

24. listop. Zoran, Jeca.
25. » Kolomir, Ljubojla.
26. » Legat, Radejka.
27. » Goroslav, Vedrana.
28. » Krajmir, Lelija.
29. » Skoromir, Rastislava.
30. » Hrabroslav, Mijana.

Gruden.

1. grudna Mladin, Smina.
2. » Tihomir, Vojna.
3. » Drago, Raduka.
4. » Mihovil, Velika.
5. » Gromila, Stojana.
6. » Slavič, Vladovita.
7. » Veselin, Višesava.
8. » Mojslav, Toda.
9. » Slavisav, Savica.
0. » Tatomir, Mira.
11. » Vladimir, Živka.
12. » Širolav, Uzdanica.
13. » Dobro, Vitača.
14. » Vojmir, Zorislava.
15. » Vlastimir, Cvetana.
16. » Smiljan, Bogoslava.
17. » Strojislav, Simana.
18. » Restoje, Kraja.
19. » Uglješa, Vuksana.
20. » Boživoj, Zrnka.
21. » Tomislav, Modrica.
22. » Prerad, Zvezdana.
23. » Ozrislav, Kupina.
24. » Stojadin, Dunja.
25. » Božidar, Zornica.
26. » Hreljo, Zlatka.
27. » Pelislav, Dragana.
28. » Vuk, Zenica.
29. » Vratoje, Vrhoslava.
30. » Branimir, Soka.
31. » Blažena.

Rodopis avstrijske cesarske rodovine.

Cesar: **Franc Jožef I.** (Karol), rojen v Schönbrunnu 18. avgusta 1830, je prevzel cesarstvo 2. decembra 1848.

Cesarica: † **Elizabeta** (Evgenija, Amalija), hči vojvode Maksa Jožefa na Bavarskem, rojena v Posenhofenu 24. decembra 1837, poročena 24. aprila 1854 na Dunaju, umrla 10. septembra 1898.

Cesarjevič: † **Rudolf** (Franc, Karol, Jožef) rojen 21. avgusta 1858, umrl 30. januarja 1889; poročen dne 10. maja 1881 z belgijsko princezino **Štefanijo**, rojeno 21. maja 1864.

Cesaričine: 1. † **Zofija** (Friderika, Doroteja), rojena 5. marca 1855, umrla v Budi 30. maja 1857. — 2. **Gizela** (Ludovika, Marija), rojena 12. julija 1856, poročena z bavarskim kraljevičem Leopoldom 20. aprila 1873. — 3. **Marija Valerija** (Matilda, Amalija), rojena 22. aprila 1868, poročena 31. julija 1890 z nadvojvodom Franc Salvatorjem, rojenim 21. avgusta 1866.

Hči cesarjeviča: **Elizabeta** (Marija, Henrijeta, Štefanija, Gizela), roj. 2. septembra 1883, poročena 23. januarja 1902 s knezom Otonom Windischgraetzem.

Bratje Nj. Veličanstva cesarja.

1. Nadvojvoda † **Ferdinand Maksimilijan** (Jožef), rojen v Schönbrunnu 6. julija 1832, poročen 26. julija 1857 s Karolino, hčerjo kralja belgijskega, cesar mehikanski, umrl 19. junija 1867.

2. Nadvojvoda † **Karol Ludovik** (Jožef, Marija), roj. v Schönbrunnu 30. julija 1833, umrl 19. maja 1896; poročen 4. nov. 1856 z **Margareto**, hčerjo kralja Ivana Saksonskega, roj. 24. maja 1840, umrlo 15. sept. 1858; vdrugič poročen z **Anuncijato**, hčerjo kralja Ferdinanda II. sicilijanskega, roj. 24. marca 1843, umrlo 4. maja 1871; vtretjič poročen 23. jul. 1873 z **Marijo Terezijo**, hčerjo portugalskega kraljeviča Don Miguela, roj. 24. avg. 1855. — **Otroci: Franc Ferdinand d'Este**, prestolonaslednik, roj. 18. dec. 1863; † **Otto**, roj. 21. aprila 1865, umrl 1. nov. 1906; **Ferdinand**, rojen 27. dec. 1868; † **Margareta**, rojena 13. maja 1870, umrla 27. avgusta 1902; **Marija Anuncijata**, rojena 31. julija 1876; **Elizabeta**, rojena 7. julija 1878.

3. Nadvojvoda **Ludovik Viktor** (Jožef, Anton), rojen na Dunaju 15. maja 1842.

Stariši Nj. Veličanstva.

† **Franc Karol**, rojen na Dunaju 7. dec. 1802, umrl 8. marca 1878 na Dunaju; poročen 4. nov. 1824 z † **Zofijo**, rojeno v Monakovem 27. jan. 1805, umrlo 28. maja 1872.

Očetov brat.

† **Ferdinand I.**, rojen na Dunaju 19. aprila 1793, je postal cesar 2. marca 1835, cesarstvu se odpovedal 2. decembra 1848, umrl 29. jun. 1875; poročen je bil z † **Marijo Ano Karolino**, kraljično sardinsko, roj. 19. sept. 1803, umrlo v Pragi 4. maja 1884.

Sedanji vladarji evropski.

Sveti oče. Pij X., rojen dne 2. rožnika l. 1835., za papeža izvoljen dne 4. vel. srpana 1903.

Andora. Republika z generalnim svetovalstvom 24 članov.

Anglija. Kralj Jurij V., roj. l. 1865, vlada od l. 1910.

Belgija. Kralj Albert, roj. l. 1875, vlada od l. 1909.

Bolgarija. Car Ferdinand I., rojen dne 26. svečana 1861. l., vlada od 7. velikega srpana 1887. l.

Črna gora. Kralj Nikolaj I., rojen dne 7. vinotoka 1841. l., vlada z dne 13. velikega srpana 1860. l., poročen z Mileno Petrovno Vukotičevo.

Dansko. Kralj Kristijan X., roj. l. 1870, vlada od l. 1912.

Francija. Predsednik Poincaré, vlada od l. 1913.

Grško. Kralj Konstantin I., vlada od l. 1913.

Italija. Kralj Viktor Emanuel III., rojen 11. listopada 1869. l., vlada z dne 29. malega srpana 1900. l., poročen z Jeleno, princezinjo črnogorsko.

Monako. Knez Albert Honorus Karol, rojen dne 13. listopada 1848. leta, vlada z dne 10. kimovca 1889. l., poročen z Alico, vdovo po knezu Richelieu.

Nizozemsko. Kraljica Viljemina, rojena dne 31. vel. srpana 1880. leta, vlada z dne 23. listopada 1898. l., poročena s Henrikom, princem meklenburg-šverinskim.

Norvegija. Kralj Hakon VII. (princ Karol danski, voljen kraljem dne 18. listopada 1905), rojen 3. velikega srpana 1872, vlada z dne 23. listopada 1905, poročen z Maud, princezinjo britansko.

Portugalsko. Republika, predsednik Teofil Braga.

Prusija. Viljem II., nemški cesar in pruski kralj, rojen dne 27. prosinca 1859. l., vlada z dne 15. rožnika 1888. l., poročen z Avgusto Viktorijo, princezinjo šlesvik-holštanj-sonderburg-augustenburško.

Rumunija. Kralj Karol I., rojen 20. maj, travna 1839. l., vlada po izvolitvi kakor knez z dne 20. maj, travna 1866. l., proglašen kraljem dne 26. sušca 1881. l., poročen z Elizabeto, kneginjo wiedsko.

Rusija. Car Nikolaj II., rojen dne 18. vel. travna 1868. l., vlada od 24. vinotoka 1894. l., poročen z Aleksandro Feodorovno, princezinjo hesensko.

San Marino. Republika z dvema predsednikoma, voljenima na 6 mesecev.

Srbija. Kralj Peter I. Karadjordjevič, rojen l. 1844., proglašen dne 15. rožnika 1903, vdovec z dne 17. sušca 1902 po Zorki, princezinji črnogorski.

Španija. Kralj Alfonz XIII., rojen dne 17. vel. travna 1886. l., vlada z dne 15. velikega travna 1902, poročen z Evgenijo Viktorijo batenberško.

Švedija. Kralj Gustav V., rojen l. 1858.

Švica. Zvezna republika s predsednikom, ki ga vsako leto na novo volijo.

Turčija. Sultan Mohamed V., roj. 1844, vlada od l. 1909.

Mere in uteži.

Nov zistem mere in uteži je decimalen, t. j. deli se s številom deset, kar jako olajšuje računanje.

Osnovne ednote novi meri in novim utežom so: 1. meter, 2. liter, 3. gram, 4. ar.

Mnogokratniki teh osnovnih ednot se izražajo s tem, da se spredaj postavijo števniki: deka pomeni 10krat, hekto 100krat, kilo 1000krat, myria 10000krat.

Za podrazdelitev se rabijo števniki: deci za desetino, centi za stotino, mili za tisočino.

1 kilogram (*kg*) = 100 dekagramov (*dkg*) = 1000 gramov (*g*).
1 dekagram = 10 gramov.

1 hektoliter (*hl*) = 100 litrov, 1 liter (*l*) = 10 decilitrov (*dl*) = 10 centilitrov (*cl*), 1 deciliter = 10 centilitrov.

1 meter (*m*) = 10 decimetrov (*dm*) = 100 centimetrov (*cm*) = 1000 milimetrov (*mm*). 1 decimeter = 10 centimetrov = 100 milimetrov. 1 centimeter = 10 milimetrov.

Lestvica za pristojbine kolekov.

Lestvica I.

Za menice in trgovske denarne nakaznice.

Za znesek do	150 K	K —10	čez	2700 do	3000 K	K 2--
čez	150 »	300 » » —20		3000 »	6000 » » 4--	
	300 »	600 » » —40		6000 »	9000 » » 6--	
	600 »	900 » » —60		9000 »	12000 » » 8--	
	900 »	1200 » » —80		12000 »	15000 » » 10--	
	1200 »	1500 » » 1--		15000 »	18000 » » 12--	
	1500 »	1800 » » 1·20		18000 »	21000 » » 14--	
	1800 »	2100 » » 1·40		21000 »	24000 » » 16--	
	2100 »	2400 » » 1·60		24000 »	27000 » » 18--	
	2400 »	2700 » » 1·80		27000 »	30000 » » 20--	

in tako dalje za vsakih 3000 K 2 K več, pri čemer se ostanek manj nego 3000 K smatra za celih 3000 K.

V domačih deželah izdane menice, ako se kolekujejo po tej lestvici, ne smejo imeti daljšega plačilnega roka nego šest mesecev, v inozemstvu izdane pa ne daljšega nego 12 mesecev, sicer pa se morajo kolekovati po lestvici II.

Pod izrazom »domače dežele« se razumejo dežele, zastopane v avstrijskem državnem zboru, menice, ki niso izdane v okrožju teh dežel, veljajo za inozemske.

Za menice, izdane v deželah ogrske krone, ostanejo še nadalje v veljavi določbe z dne 2. vinotoka 1868 l. in se mora pri teh menicah odračunati pri določevanju, koliko je od njih po sedanjem zakonu plačati pristojbine, znesek, ki se je pri izdaji menice plačal kralj. ogrskim financam s kolekovimi znamkami ali pa neposredno po propisih.

Ako se kaka menica izda v več izvodih (sekunda, tertia itd.), se mora plačati od vsakega ista pristojbina, kakor od prvega.

Od menic, izdanih v inozemstvu in glasečih se na inozemstvo, je plačati 4 v pristojbine za vsakih 200 K, ako kroži v naši državi. Ostanek, manjši nego 200 K, se smatra za celih 200 K.

Pristojbine za menice, ki se izdajo v domačih deželah, plačati je poprej nego so se na papir, ki je namenjen za menico, podpisale stranke — za menice, ki so se izdale v inozemstvu, pa preden začne krožiti po naši državi, in če menica ni plačljiva, le v inozemstvu, pa vsekakor tekom 14 dni, ko je prišla v domače dežele.

Dolžnosti kolekovanja menic more se tako-le zadostiti:

- a) ako se rabijo kolekovane uradne golice;
- b) ako se rabijo uradne golice, ki pa niso zadosti kolekovane ali pa tudi druge golice, ali pa se golice niti ne rabijo, pa s tem, da se toliko, kolikor je pristojbine, oziroma popolnilne pristojbine plačati, prilepi kolekov na zadnji strani papirja, na kateri se piše menica, predno se je menica napravila. Koleki se morajo pri zato pooblaščenem uradu z uradnim pečatom prekolekovati.

Dan in mesec prekolekovanja, ako se že ne razvidi iz odtiska, mora dotični urad vpisati v vsako znamko.

Uradno prekolekovanje se ne sme več izvršiti, ako ima papir že kak podpis izdajnika, prejemnika ali žiranta, ali sploh kak podpis stranke; vsako drugačno plačevanje s koleki, kakor prekolekovanje kolekov s privatnim pečatom kakega urada, ki za to ni upravičen, je neveljavno;

- c) ako pa gre za plačilo pristojbine od menice, in sicer, ako je ta stran še ne popisana ob zgornjem robu; drugače pa po poslednjem inozemskem zapisku tako, da nad koleki ni nobenega prostora več za žirovanje ali kak drug zapis, in se ima preskrbeti, da se po točki b) tega paragrafa pravočasno uradno prekolekuje. Pisati čez koleke, kakor je bila dosedaj navada, ni več dovoljeno.

Ako se kolekovina ni plačala ali pa vsaj v zakonitem znesku ne, ali pa ne pravočasno, ali pa ne na predpisan način, določa nov zakon globo, ki je petdesetkrat tolika, kolikršna je pristojbina po lestvici.

Trgovskim nakaznicam že prej dovoljena ugodščina, da je od njih plačati le po 10 v, ako je njihov obrok k večjem osem dni, velja še vedno.

Za trgovske račune (note, konti, izkaze) se je odredilo, da so računi do 20 K kolekovine prosti — čez 20 K do 100 K se plača 2 v — čez 100 K pa 10 v pristojbine.

Kolekovina se pa mora tudi plačati, ako se taki računi vpleto v tekst kakega trgovskega pisma. Globa kakor pri menicah.

Lestvica II.

Za pravna pisma.

	Do	40 K	K —1·4	čez	3200 do	4000 K	K 12·50
čez	40	» 80	» » —·26	»	4000	» 4800	» » 15—
»	80	» 120	» » —·38	»	4800	» 6400	» » 20—
»	120	» 200	» » —·64	»	6400	» 8000	» » 25—
»	200	» 400	» » 1·26	»	8000	» 9600	» » 30—
»	400	» 600	» » 1·88	»	9600	» 11200	» » 35—
»	600	» 800	» » 2·50	»	11200	» 12800	» » 40—
»	800	» 1600	» » 5—	»	12800	» 14400	» » 45—
»	1600	» 2400	» » 7·50	»	14400	» 16000	» » 50—
»	2400	» 3200	» » 10—				

Čez 16000 K se za vsakih 800 K plača 2 K 50 v, pri čemur se ostanek, ki ne znaša 800 K, smatra za polnega.

Po tej lestvici kolekujejo se dolžna pisma z dovoljenjem vknjižbe ali brez njega, pobotnice, odstopna pisma, plačilne nakaznice, razen trgovskih, zakupne pogodbe, stave, srečke privatnih loterij i. dr., in sicer se je pri dolžnih pismih določil znesek prejetega posojila, pri pobotnicah znesek prejetega plačila, pri odstopnih pismih znesek, za katerega se je pravica odstopila, pri nakaznicah nakazni znesek, pri zakupnih pogodbah skupni znesek zakupnine, pri stavah stavljeni znesek, pri srečkah privatnih loterij pa cena vsake posamezne srečke.

Lestvica III.

Za pravne posle.

	Do	20 K	K —1·4	čez	1600 do	2000 K	K 12·50
čez	20	» 40	» » —·26	»	2000	» 2400	» » 15—
»	40	» 60	» » —·38	»	2400	» 3200	» » 20—
»	60	» 100	» » —·64	»	3200	» 4000	» » 25—
»	100	» 200	» » 1·26	»	4000	» 4800	» » 30—
»	200	» 300	» » 1·88	»	4800	» 5600	» » 35—
»	300	» 400	» » 2·50	»	5600	» 6400	» » 40—
»	400	» 800	» » 5—	»	6400	» 7200	» » 45—
»	800	» 1200	» » 7·50	»	7200	» 8000	» » 50—
»	1200	» 1600	» » 10—				

Čez 8000 K se plača za vsakih 400 K 2 K 50 v, pri čemur se znesek, ki ne znaša 400 K, smatra za polnega.

Po tej lestvici se kolekujejo dolžna pisma, katera se glase na prinosnika, pogodbe za služenje, pogodbe delniških društev, ki se osnujejo za več nego 10 let, družbene pogodbe, potrdila o dobitkih

v loteriji, pogodbe, s katerimi se kupi upanje premičnin, kupne in menjalne pogodbe radi premičnin i. dr., in sicer je določen pri dolžnih pisemih znesek, na katerega se glasi; pri pogodbah v služnju znesek skupne plače, katero ima dobiti oni, koji stopa v službo — ako pa v pogodbi ni določeno, koliko časa ima služba trajati, se kolekovina odmeri po trikratni letni plači. Pri pogodbah delniških društev in družbenih pogodbah se kolekovina odmeri po znesku vkupne društvene glavnice, pri potrdilih o dobitkih, po znesku dobitka, pri kupnih, menjalnih in drugih pogodbah radi premičnin, po znesku vrednosti.

Vloge, s katerimi se pri oblastvu naznanja samostojna vršitev prostega obrta, ali s katerimi se oblastvo prosi koncesije, ki je potrebna za vršitev obrta, morajo biti kolekovane:

- a) na Dunaju od prve pole K 12.—
- b) v mestih, ki imajo nad 50.000 prebivalcev » » » » 8.—
- c) v mestih ki imajo od 10.000 do 50.000 prebivalcev » » » » 6.—
- d) v mestih, ki imajo 5.000 do 10.000 prebivalcev » » » » 4.—
- e) v vseh drugih krajih » » » » 3.—

Ako treba še druge pole, kolekuje se z 1 K.

Prošnje za tobačne trafike in loterijske kolekture, za dovoljenje, da sme godba javno igrati, da smejo biti gostilne, krčme in kavarne čez policijsko uro odprte, da se smejo kazati znamenitosti, prirejati koncerte, gimnastične in gledališke predstave, se kolekuje po 2 K od vsake pole.

Pri prvih in drugih vlogah se ima pristojbina plačati tudi takrat, kadar se prosi ustno, ne da bi se zapisal zapisnik.

Prošnje za sledeča prava:

1. Za podeljenje, potrjenje ali prenos plemskih stopinj, podeljenje redov, dovoljenje smeti nositi inozemske rede, združenje ali poboljšanje grbov, dovoljenje za spremembe ali prenose imen, podeljenje častnih mest, častnih naslovov in drugih odlikovanj, združenih z obrtnimi podjetji, se kolekuje po 10 K od vsake pole.

2. Za podeljenje, priznanje ali potrjenje privilegijev, kamor spadajo tudi izključni industrijski privilegiji, se kolekuje po 6 K od vsake pole.

3. Za podeljenje ali priznanje avstrijskega državljanstva, za podeljenje meščanstva ali občanstva ali za sprejem v občinsko zvezo, se kolekuje po 4 K od vsake pole.

4. Prošnje za podeljenje potnih listov, za uvoz, izvoz in prevoz kuhinjske soli, tobaka, smodnika ali za dovoljenje za uvoz ali izvoz določenega blaga, ako je za to potrebno dovoljenje, se kolekuje po 2 K od vsake pole.

Splošne določbe c. kr. pošte.

g pomenja gram, *kg* kilogram.

S pismeno pošto se pošiljajo navadna pisma, priporočena pisma, ekspresna pisma, dopisnice, tiskovine, vzorci blaga, poštna nakaznice, poštni nalogi in časniki in priporočene pošiljatve s povzajem.

Pisma. Pri frankiranju pisma se pritisne znamka na gornjem desnem oglu sprednje strani pisma, nikakor pa ne na zadnji strani. Frankirana v avstro-ogrske kraje, v Bosno in Hercegovino namenjena, kakor tudi iz poslednjih sem dospela pisma do 20 *g* veljajo 10 v (v lokalnem prometu 10 v), od 20—250 *g* pa 20 v. Za nefrankirana pisma plača prejemnik dvakratno pristojbino.

Pisma in pisemski zavoji ne smejo v Avstro-Ogrski, v Bosni in Hercegovini ter na Nemškem biti težji nego 250 *g*; pismom, ki se pošiljajo v druge države, ni to nobena meja, kar se tiče teže. Pisemski zavoji, odločeni za avstrijske dežele, ki tehtajo več nego 250 *g*, morajo se oddajati pri tovarni pošti. Uradni pisemski zavoji pa smejo v Avstriji tehtati 2½ *kg*; iz Avstrije na Ogrsko le 1 *kg*.

Čez pismeno znamko se sme pisati naslov. Ako se pa nanjo pritisne privatna štamplja, ni veljavna. Za frankiranje se ne smejo rabiti iz pisemenih kuvertov izrezane znamke in koleki, ravnotako tudi ne poškodovane znamke, n. pr. take, katerim se je okrog odrezal beli rob. Znamke, ki so se že rabile, se tudi ne smejo več rabiti za frankiranje pisem.

Priporočena pisma se morajo frankirati. Za domače in inozemske dežele zadošča, ako se pismo navadno zapre. V Nemčijo se priporočena pisma lahko pošiljajo tudi nefrankirano.

Povpraševalna pisma (pristojbina 25 v) napravijo se lahko za vsako tudi nepriporočeno pisemsko poštno pošiljatev, ki ni prišla na določeni kraj.

Dopisnice se smejo pošiljati tudi nefrankirane, ako se ne priporočajo (rekomandirajo). Vsakemu je dovoljeno dati si napraviti dopisnice po privatnem obrtu, vendar morajo, kar se tiče velikosti in moči papirja biti popolnoma enake uradnim. Na dopisnice se lahko tiska in zajedno piše na zadnji strani in na levi polovici sprednje strani, kamor pa tudi pošiljatelj more napisati svoje ime ter take opomnje, ki se tičejo pošte.

Dopisnicam v domačih deželah se lahko pripenjajo poskušnje ali vzorci blaga, ako se ne pišejo potem nanje nikakršne druge,

ne go za poskušnje blaga ali vzorce dovoljene pismene opombe ter ako so frankirane za 10 v.

Tiskovine se morajo vsaj deloma frankirati, ker drugače se ne odpošljejo in se tudi lahko priporočajo.

Pošiljatve vezanih in broširanih knjig in odprte karte ne smejo biti nad 1 kg teže in se ne smejo bistveno razločevati od poštnih pošiljatev. V svetovnopoštnem prometu so dovoljene pošiljatve tiskovin do 2 kg teže, a ne smejo meriti na nobeno stran več kakor 45 cm.

Razen naslova, datuma in podpisa na tiskovinah ne sme biti ničesar pisanega, tudi ne kakí dostavki. Izvzete so korekturne pole, katerim se smejo pridejati dotični rokopisi, poprave in rokopisne opomnje, tičoče se tiska, dalje kurzni listi, trgovski cirkularji in ceniki (hektografirani, vendar le po 20 ali več izvodov vkupe), pri katerih so dopuščene rokopisne ali mehaničnim potom napravljene izpremembe cen, imena potnikov, načina naročevanja ali plačevanja. Posebni deli tiskanega teksta pa se smejo v ta namen podčrtati, da se opozori čitatelj na kako določeno mesto. Dalje je še določeno na tiskanih vizitnicah napisati natančnejši naslov in stan pošiljalca ter pristaviti običajne črke (n. pr.: p. f. itd.); na povabilih navesti ime povabljenca, dan, namen in kraj zborovanja; pri knjigotržnih naročilnih listih na zadnji strani pismeno imenovati naročene ali ponudene knjige, tiskani tekst sprednje strani pa deloma ali popolnoma prečrtati; tiskovne pomote popraviti.

Poslovni papirji, kakor: akti vsake vrste, vožna pisma, poslovni dokumenti, prepisi in izpiski aktov, muzikalije in sploh pisma, ki se ne morejo smatrati za pravno ali osebno dopisovanje, se smejo v inozemskem prometu, izvzemši Nemčijo, in Črnogoro, pošiljati pod križnim zavitkom (tudi priporočeno) do 2 kg teže in 45 cm širjave.

Vzorci se prevažajo v kraje avstro-ogrske države, v Bosno in Hercegovino, Belgijo, Bulgarijo, Črnogoro, Egipet, Francijo, Nemčijo, Grecijo, Veliko Britanijo, Italijo, na Portugalsko, Rumunsko, Srbsko, Špansko, Švico, Zjedinjene države severne Amerike in v one turške kraje, kjer se nahajajo avstrijski poštni uradi, do 350 g teže, drugam pa le do 250 g.

Kar se tiče mere, ne smejo presežati na dolgost 30, na širskost 20 in na visokost 10 cm. Vzorcem in blagu za poskušnjo se ne sme priložiti nikako pismo.

Na naslovu mora biti vsakokrat opomba »vzorec« ali »poskušnja blaga«.

Na naslovu sme razen tega biti navedeno: ime ali tvrdka odpošiljateljev, tvorniško ali trgovsko znamenje poleg natančnejšega

označenja blaga, številke in cene, teže in mere blaga ter koliko ga je na razpolago. Razen omenjenih podatkov se ne smejo dodajati takim pošiljtvam nikaka pismena naznanila ali kakršnekoli opombe.

Tudi žive čebele se lahko pošiljajo po domačih krajih, na Ogrsko, v Bosno in Hercegovino, Nemčijo, v razne druge dežele kot blago za poskušnjo, ako so tako shranjene, da se pošta lahko prepriča o vsebini in da ni pri prevažanju nikake nevarnosti.

Pri nezadostno frankiranih pošiljtvah s tiskovinami, poslovnimi papirji in vzorci se zahteva nedostatek od prejemnika, in sicer dvakrat toliko, za kolikor so bile premalo frankirane.

Popolnoma nefrankirane prej navedene pošiljatve se ne odpravljajo, nego se vrnejo pošiljatelju; če pa poslednji pošti ni znan, se postopa ž njimi tako, kakor z nedostavnimi pismi.

Priporočene pošiljatve s povzjetjem.

Priporočene (rekomandirane) stvari se morejo pošiljati po Avstro-Ogrskem, v Bosno in Hercegovino in v nekatere tuje dežele (glej »povzetja v inozemstvu«) tudi s povzjetjem, in sicer po domači državi ter v Bosno in Hercegovino do 1000 K, drugam pa do 400 K = 400 mark = 500 frankov. Pri takih pošiljtvah, za katere veljajo ravno iste pristojbine, kakor za navadno priporočene, se mora napisati na vrhu nad naslovom beseda »povzetje«, ako so namenjene v inozemstvo pa »remboursement«. Precej zraven ali pa spodaj naj se navede povzetni znesek s številkami, a krone tudi z besedo, in sicer vedno v denarni veljavi tiste države, kamor se pošiljatev glasi, tedaj v Nemčijo v markah, v Švico in Francijo v frankih itd. Pod zneskom pa mora pošiljatelj natanko in razločno zabeležiti svoj naslov. Da ne nastanejo kake pomote, je treba med tem naslovom in onim, ki označuje prejemnika, pustiti nekoliko praznega prostora.

Kakor brž je prejemnik vplačal znesek in pošiljatelj prevzel, odtegne dotični poštni urad od povzetnega zneska pristojbino za navadno poštno nakaznico in 10 v terjalnih stroškov, ostanek pa pošlje oddajalcu po nakaznici.

Poštna nakaznica v domačih deželah.

Za zneske do 20 K 10 v, do 100 K 20 v, do 300 K 40 v, do 600 K 60 v, do 1000 K 1 K.

Poštna nakaznica v Bosno in Hercegovino in iz Bosne in Hercegovine.

so dopuščene do 1000 K in znaša pristojbina do 50 K 20 v, od 50 do 100 K 30 v; od 100 do 300 K 60 v; od 300 do 600 K 90 v in od 600 do 1000 K 1 K 50 v.

Poštne pristojbine.

Dežela	Pisma		Dopisnice		Tiskovine		Vzorci		Poslovni papirji		Priporočitev	Povratnica
	Teža v gramih	frankirana	navadne	z odgo- vom	Teža v g	znesek	Teža v g	znesek	Teža v g	znesek		
1. Avstrija in kneževina Lichtenstein	do 20	v 10	v 20	v	do 50	v		v			v	
	črez 20 do 250	20	40	5	50-100	3	do 250	10	nedopustni			
	do 20	10	20	5	100-250	5	črez 250	10				
					250-500	20	do 340	20				
Ogrsko Bosna in Hercegovina Nemčija	črez 20 do 250	20	30	10	500-1000	30		20	nedopustni			
	do 20	25	50	10								
2. Sandžak Novi-Bazar*)	za vsakih nadaljnih 20 g	15	30	5	za vsakih 50	5	za vsakih 50	5	nedopustni	5		
	za vsakih 20 g	10	20	5				10	za vsakih 50	najmanj 25		25
3. Sibirja	za vsakih 20 g	10	20	5					nedopustni			
4. Črnogora	za vsakih 20 g	10	20	5								
Ostalo inozemstvo	do 20	35	50	10	za 50	5	za 50	5	za 50	5		
	za vsakih nadaljnih 20 g	15	30	10				10	najmanj 10	najmanj 25		
	do 20	25	50	10	za 50	5	za 50	5	za 50	5		
	za vsakih nadaljnih 20 g	15	30	10					najmanj 10	najmanj 25		

*) Samo v Pievlje, Prilobje in Prilepolje.

**) Izjemoma znaša pristojbina 10 v pri frankiranih in 20 v pri nefrankiranih pismih;

a) med Bukovino in Rumunijo;

b) med avstrijskimi in švicarskimi poštними okraji, kateri so samo 30 km oddaljeni.

Poštni nalogi

posredujejo plačevanje menic, računov, kuponov itd. in se morejo poslati na vse pošte avstro-ogrske države, v Bosno in Hercegovino ter v Turčijo, in sicer v Adrijanopelj, Beirut, Konstantinopel, Solun in Smirno, kjer se nahajajo avstrijske pošte, slednjič tudi v Nizozemsko v znesku največ 1000 K — v Belgijo, Nemčijo, Egipet, Francijo (Algir), Italijo, Luksemburško, Norvegijo (naj se naredi naslov na pošte v Pragi), Rumunijo, Švedijo, Švico in Tunis do 800 K (800 mark ali 1000 frankov).

Poleg uradnega vzorca (cena 1 v), adresira se terjatev utemeljujoči dokument (pobotan račun itd., toda znesek mora biti pisan s črkami) kot priporočeno pismo, n. pr.: »Na poštni urad v »poštni nalog«. Kakor hitro je znesek plačan, prejme oddajalec poštnega naloga znesek, odštevši pristojbino poštna nakaznice in 10 v terjalnih stroškov za vsak dokument, na kateri se je dobilo plačilo. Ako se poštni nalog ne sprejme, pošlje se zastonj nazaj. Pristojbine so torej kakor za priporočena pisma, poštno nakaznico in vsako pobotnico itd. 10 v terjalnih stroškov.

• Poslati dokumente poštnega naloga na kakšen drugi kraj nego se je navel sprva, je dovoljeno.

Denarne in tovarne pošiljatve.

Denarna pisma: Za Avstro-Ogrsko do 250 g 100 K vrednosti do 10 milj daljave 30 v, nad 10 milj 54 v, od 100 do 600 K do 10 milj daljave 36 v, nad 10 milj 60 v, za vsakih daljših 300 K 6 v več, — iz Avstro-Ogrskega v Nemčijo do 600 K vrednosti do 10 milj 36 v, nad 10 milj 60 v, za vsakih daljših 300 K pa 6 v več.

Poštni zavoji (paketi): Za Avstro-Ogrsko do 5 kg do 10 milj 30 v, nad 10 milj 60 v; za zavarovanje pristojbina po 6 v do 100 K, od 100 K do 600 K 12 v; za vsakih nadaljnjih 300 K pa 6 v več.

Avstro-Ogrska in Nemčija: do 5 kg do 10 milj 30 v, nad 10 milj 60 v, za vsak nadaljni kg do 10 milj 6 v, 20 milj 12 v, 50 milj 24 v, 100 milj 36 v, 150 milj 48 v, nad 150 milj 60 v več; vrednostna taksa do 600 K 12 v, za vsakih nadaljnjih 300 K po 6 v več. Pošiljatve se dopuščajo le do 50 kg.

Za pošiljatve v Bosno, Hercegovino in Novi Bazar se plača do 500 g 60 v, od $\frac{1}{2}$ kg do 5 kg 80 v, in vrednostna taksa do 100 K = 11 v, do 300 K = 17 v, do 600 K = 22 v in za vsakih daljnih 300 K pa 11 v več. Za težje pošiljatve računa se do Imotskija ali Broda gori navedena vozarina in vrednostna taksa odpadajoča za Avstrijo, najprej pa za vsaki kg 10 v vozarine in vrednostna taksa za vsakih 300 K 6 v več.

Povzetja v domačih deželah

se morejo pošiljati na vse pošte avstro-ogrske države do 1000 K.

Za vsako pošiljatev s povzetjem se poleg vozarine plača še posebna provizija. Ta znaša za vsake 4 K 2 v, najmanj pa 12 v, tudi pisma se pošiljajo lahko s povzetjem. Povzetja brez navedene vrednosti do 250 g se pošiljajo s pisemsko pošto.

Poštna nakaznica v inozemstvo

in sicer v Nemčijo, Belgijo, Chile, Kino (nemške poštne agenture v Shanghai, Tientsin in Tsintan), Kongo, nemško vzhodno Afriko, nemško južno-zapadno Afriko, Egipet, Francosko in Algerijo, Italijo, San Marino in Erytreo, Japonsko in Koreo, Kamerun, Kiatschou, Luksemburško, Črnogoro, Nizozemsko, Norveško, Portugalsko z Madeiro, Švedijo, Švico, Srbijo, Togo (samo v Klein-Popo in Lomé), Tripolis (ital. poštni urad), Tunis, Turčijo (c. kr. avstrijski poštni uradi do 1000 K), v Argentinsko republiko, Bolgarijo, Dansko, nemško Novo-gvinejo, Finlandijo, Anglijo, Irsko in kolonije, Malto, Maroko in francoski poštni urad Tanger, Nizozemska vzhodna Indija, Rumunija, Samoa (nemški poštni urad Apia), Siam (samo v Bangkok in Chiengmai), Tripolis (francoski poštni urad), Zjedinjene države v Ameriki, Zanzibar (francoski poštni urad) do 500 K, v Grško do 400 K in znaša pristojbina v Nemčijo do 40 K 20 v, potem pa za vsakih 20 K 10 v več; v druge dežele, izvzemši Črnogoro in Srbijo pa do 100 K za vsakih 25 K 25 v, čez 100 K pa za vsakih 5 K 25 v. Za Srbsko in Črnogoro veljajo ravno iste pristojbine kakor v Bosno in Hercegovino.

Brzobjavne poštne nakaznice so dovoljene: v Belgijo, Bolgarijo, Dansko, Francijo, Italijo (izvzemši Tripolis), Japan (in sicer le v Tokio in Yokohamo), Luksenburško, Nemčijo, Nizozemsko, Norvegijo, Rumunijo, Švedijo, Švico in Tunis, Egipet (a le v Aleksandrijo, Ismalio, Kairo, Port-Said in Suez), Srbijo in Črnogoro do 100 K.

3 zavoji po 5 kg na 1 vteženico

Poštni zavoji do 3 kg oziroma 5 kg v inozemstvu so po nizki vozarini dopuščeni v naslednje dežele: Anglijo in kolonije, Apio (5), Argentinsko republiko, Ascension, Belgijo (5), Bolgarijo, Chile (5), Dansko (5), Egipet (5), Islandsko (5), Italijo (5), Japan (5), Kamerun (5), Kanado, Kitaj (5), Kolumbijo, Kongiško državo (5), Kostariko, Luksemburško (5), Malto, Meksiko, Nizozemsko (5), Norvegijo (5), Portugalsko, Rumunijo, Salvador, Srbijo (5), Straits-Settlements (5), Španijo (3), Švedijo, Tanger, Togo (5), Turčijo (c. kr. pošte), Urugvaj, Zanzibar (5), Finsko (3). Pristavljena številka (5) pomeni, da se v onih deželah sprejemajo pošiljatve po 5 kg teže.

Povzetje v inozemstvo

in sicer v Belgijo †, Nemčijo †, Angleško, Francijo čez Nemčijo †, Egipet, Helgoland, Italijo †, Luksemburško †, Nizozemsko †, Norvegijo †, v Francijo čez Švico, v Dansko, Portugalsko, Rumunijo do 500 K, v Švedijo †, Švico †, Turčijo in severo-ameriške Zedinjene države se sprejemajo do zneska 1000 K, v Srbijo do 1250 K avstr. veljave, v dežele z † zaznamovane, se tudi sprejemajo priporočena povzetja. Provizija znaša pri vozno-poštnih povzetjih (izvzemši vozarino) v Nemčijo in Švico 2 v za vsaki 2 K, najmanj pa 2 v; v Srbijo do 24 K 12 v, potem je pa za vsake 4 K 2 v več, a v druge dežele 20 v za vsakih 20 K.

*

Brzojavni cenik.

	taksa za vsako besedo:	najmanjša taksa:
Lokalne brzojavke:		
V Avstro-Ogrski	}	6 v 60 v
V Bosno in Hercegovino		
V Bosni in Hercegovini		
V Nemčijo		

Za besedo velja do 15 črk ali 5 številk; naslov in podpis se ravno tako zaračuna kakor tekst.

Evropski promet.

Pristojbina za vsak telegram po 60 v temeljne takse in napotne takse za vsako besedo, sestavljeno iz 15 črk ali 5 številk.

Algir 26 v. — Anglija, Škotsko, Irsko in Kanarski otoki 26 v. — Belgija 21 v. — Bolgarija 16 v. — Črnagora iz Dalmacije 6 v, sicer 9 v. — Dansko 21 v. — Francija, Korzika in Monako 16 v. Gibraltar 33 v. — Grško (celina), Evbeja in Poros 41 v. — Krf čez Trst 26 v, na druge otoke 44 v. — Italija, mejni promet 8 v, sicer 16 v. — Luksemburško 21 v. — Malta 37 v. — Nizozemsko 10 v. — Norvegija 32 v. — Portugalsko 33 v. — Rumunija 9 v. — Rusija (evropska) 24 v. — Srbija 9 v. — Španija (celina) 28 v. — Kanarski otoki 88 v. — Švedsko 24 v. — Švica s Tirolskega, Predarelskega in iz Lichtensteina 6 v, sicer 9 v. — Tripolis 68 v. — Tunis 26 v. — Turčija (evropska) čez Bosno 28 v, čez Trst 38 v.

Važnejša določila poštne hranilnice.

Asi poštni uradi sprejemajo med navadnimi uradnimi urami tudi denar v svojo hranilnico in dajo po potrebi vsakršna pojasnila o vplačevanju in izplačevanju.

Vložnik je vsakdo, kadar sam ali zanj kdo drugi vloži znesek 1 K. Znesek mora biti s 50 deljiv. Vložnik sme imeti le eno poštno hranilno knjižico in vrednost te ne sme presegati 2000 K.

Prvo vlogo mora vložnik sam vložiti, da se podpiše s svojim navadnim podpisom, v knjižici na določenem mestu in na nasprotnem potrdilu (»protipisu«) ter pove stan, kraj, dan, mesec in leto rojstva ter svoje stanovanje; izvoli si tudi lahko »geslo« (to je kako poljubno besedo, katera mu v mogočih slučajih spričuje lastninsko pravico), kar pa napiše le v »protipisu«, sam si jo pa dobro zapomni. Knjižica in nje vročba so brezplačne.

Vsako vlogo vpiše poštni uradnik v knjižico in vrhutega pošlje vložniku poštni urad še prejemno potrdilo, ako je vloženo čez 100 K. Najmanjša vloga je 1 K, katero sprejemajo vsi poštne uradi.

Za manjše zneske kakor 1 K so pa »poštne hranilne karte«. Te karte z vtisnjeno 10 v znamko se dobe po vseh zalogah poštne potrebščin po 10 v. Na tako hranilno karto se potem prilepi še devet 10 v poštne znamk, kar znaša s vtisnjeno ravno 1 K. Te karte z znamkami izpolnjene sprejemajo potem vsi poštne uradi kot vloge po 1 K.

Znesek od 2 K do 40 K se takoj lahko vzame iz poštne hranilnice pri vsakem poštne uradu, toda pustiti se mora najmanj še 1 K v hranilnici za tisto knjižico. Znesek pod 2 K in nad 40 K je pa treba pri poštne-hranilničnem uradu na Dunaju odpovedati, na kar se prejme, ako je bila odpoved v redu, kmalu »plačilno nakaznico«. — Vloge se obrestujejo po 3 odstotke.

Vložnik more zahtevati, da se za njegovo vlogo nakupijo državni obrestonosni papirji; mora pa tudi že tako vložiti v poštne hranilnico ter dobi posebno rentno knjižico.

Obresti v poštne hranilnici so proste dohodninskega in tudi drugih davkov. Vložna knjižica poštne hranilnice je nedotakljiva last vložnikov, ne more se mu ne vzeti, ne zastaviti, pa tudi ne zarubiti.

V čekovni oddelek stopi vložnik lahko tedaj, kadar vloži v poštne hranilnico najmanj 100 K, ki jih mora imeti vložene, dokler

hoče ostati pri čekovnem oddelku. Gledé zneska, ki to »osnovno vlogo« prehaja, lahko potem razpolaga in zahteva z ene strani, da se nakazane vsote vpišejo na njegov račun, z druge, da se poljubni zneski nakažejo katerikoli osebi ali tvrdki. Potrebne tiskovine za objavo pristopa z zavitkom, dajo poštnj uradi brezplačno.

Natančen pouk o poštni hranilnici se nahaja v vložni knjižici.

Natančen pouk o čeku in njega porabi z vzorcem položnih listov in čekov dobi se pri poštnih uradih brezplačno.

*

Ploskovne mere.

1 danska milja	7.532 m
1 angleška milja	1.609 »
1 morska milja vseh narodov	1.852 »
1 francoska morska milja (= 3 morske milje)	5.556 »
1 norveška milja	11.295 »
1 ruska vrsta	1.067 »
1 švedska milja	10.688 »
1 geografična milja	7.420 »
1 stopinja ekvatorja = 5 geografskih milj	111.306 »

*

Metrična mera in utež in kratice za-nje.

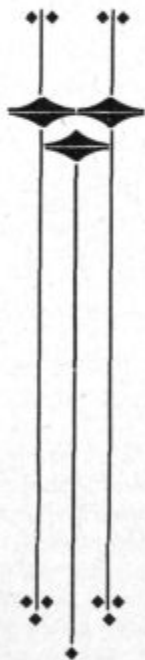
1 meter = $\frac{1}{10,000,000}$ zemeljskega četrtnika (kvadranta).

1 kg = teža 1 litra destilirane vode pri 4° C v brezračnem prostoru.

Metrična mera in metrični utež je v veljavi razen v Avstriji še v Belgiji, Boliviji, Braziliji, Čile, v Nemčiji, Angliji, Francoski, Gvatemali, Italiji, Mehiki, Norveški, na Nizozemskem, v Peru, na Portugalskem, Švedskem, Španskem in Turškem.

Dolgostna mera: meter = *m*; — ploskovna mera: kvadratni meter = *m*²; — prostorna mera: kubični = meter *m*³; — posodna (suha) mera: liter = *l*; — utež: gram = *g*; — meterski stot = 100 kilogramov = *q*; — bačva za 20 meterskih stotov = *t*.

ZABAVNI DEL

DR. FR. ILEŠIČ:

„SLAVJANSKI ŠTIPENDIST“ FEDOR MATVEJEVIČ ŠTIFTAR.

(Avtobiografija njegova).

Dne 10. aprila 1913 je v Kalugi na Ruskem umrl gimnazijski profesor Fedor Matvejevič Štiftar, Slovenec iz Solčave, ki je bil krščen za Franca, a se je kot slovenski publicist podpisoval za Božidara.

Dopisoval je izza l. 1865. v Einspielerjevega »Slovenca«, pozneje v »Slov. Narod«, »Domovino«, v »Lj. Zvon«, »Slovanski Svet«, »Slovana« itd. Mi mlajši smo ga poznali le po imenu. Često je bilo čitati njegovo ime med podporniki slovenskih narodnih podjetij. (Še za spomenik nesrečnega štaj. učitelja Cvetka Trafenika je letos spomladi dal 5 K). Kako pazno je spremljal v daljni Rusiji vse slovensko javno življenje, o tem nam svedoči najbolj njegov dnevnik, ki spremlja od dne do dne dogodke slovenskega javnega življenja. Zadnjo beležko je napisal tri dni pred svojo smrtjo, dne 7. aprila, in sicer to-le: »V Ljubljani se razigrava uže druga loterija! Prvo je razigrala »Slovenska Straža« v svoj prid, drugo pa »Splošno žensko društvo v Ljubljani« v prid umetnikov. I »Stražine« srečke so bile po 1 K, i srečke ženskega društva so po taisti ceni. Prvih sem vzel 21, drugih pa 20. Vse srečke sem razposlal na Slovensko nazaj v podobi podarkov i piruhov; kajti moja sreča se je že davno iznosila. — Moj prid je bilo v 2. slučaju samo znakomstvo s preds. žensk. dr. Franjo dr. Tavčarjevo!...«

En dan prej pa je zapisal: »Slovanski ples se je začel! To se po navadnem pravi: slovanski razdor, slo-

vansko nesoglasje, slovanska nesloga je začela poganjati krepko steblo, je začela zoreti, je pošla v močno klasje! Balkanski zavezniki so si v laseh, kdo iz njih je več storil i komu pripada levov del. Celo padec Odrina je postal jabolko razdora mej Bolgari i Srbi!! Majka Slava, Tvoji otroci so si povladovateljni!!...

Ta njegov dnevnik bomo svoj čas izčrpali.

Sedaj priobčujemo njegovo avtobiografijo, ki nam jo je z dnevnikom vred ljubeznivo odstopil pokojnikov sin Vladimir. Žal da biografija ni končana.* Spisal jo je, kakor mi poroča g. Vladimir Štifter, nedolgo pred smrtjo, morda 1911 ali 1912.

»Rodil sem se 4. dec. 1846. l. od prostih kmetjskih staršev v Citriji (tako so nazivali tri kmetije za pol ure nad Solčavo pod Oiševoj — Štifterjevo, Martinčevo i Majdačevo.) Ime so mi dali Franca Ksaverija — 3. dec. ga praznuje katoliška cerkev — priimek moj pa je Štifter. (V vsej Solčavi se vsi pišejo navadno po sosedu. Tako se je Martinčeva družina pisala po sosedu Štifterju, dasi nas po domače nikdo ni nazival za Štifterje, a vsi so nam pravili Martinci, Martinčevi.) Kar se tiče kmetije Štifterjeve, zgodovinarji menijo, da je to prva i najstarejša naselbina v kraju od celjskih grofov ali od solnograških škofov. Le tako se pojasnjuje nemški vir mojega počinka. Prva moja mladost je pretekala tiho in srečno. Cela Martinčeva družina je živela premožno, dokler so bili živi starši. Vsi domači so me imeli radi ter me za šalo klicali navadno »kozličkom«, ker me po bolezni niso dojili mati, ampak rdeča koza, ki me je tudi rada imela. Razne domače posle sem opravljal veselo in radostno, dasi nikoli nisem skrival nagnjenja k učenju. Brati me je naučil brat Janez migom, hodil sem tudi v vas v solčavsko šolo, ki so jo imeli kaplani in g. župnik Janc. Misel, da jaz ne ostanem doma, ampak pojdem v šolo, se je pri vseh, ki so me poznali, skoro ukoreninila, i g. Janc so me rano začeli pitati z latinščino. Največo nardarjenost pa sem vselej in povsod kazal za muziko. Zato so mi gosli že omislili, ko sem komaj začel hoditi. Muzi-

* Začetek druge avtobiografije, ki obsega le celjsko dobo, sem v izvadkih posnel v »Vedi«.

kalne sposobnosti moje so bile tako velike, da so se mati jokali nad mano ter so vedno ihali: »Kaj bo iz Francka!« (Mati so se bali zame, ker godcev i rajavcev strašno niso ljubili ter jih zvali »vragove delavce«.) Vsako pesem i druge komade sem koj zapomnil in na goslih izrazil tako precizno, da se je vse kar čudilo, a meni je od tega se ve da kar srce igralo. Oče so bili poleg kmeta tudi jako čislan krojač. Tudi mene so zasadili za mizo in šivanka me je prav rada ubogala. Začel sem hoditi po

◆ BOŽIDAR ŠTIFTAR ◆

šterah s šivanko in goslimi ter ž njimi delal ljudem nezrečeno veselje! ... Nastalo je 1858. l. Marovška Metka je odšla k svojemu stricu na Gornje Koroško, v Gutring, k marovškemu »gospodu«, učiti se šivat, kuhat i govoriti po nemško. To mi ni dalo pokoja, začel sem prositi očeta, a matere sem kar trepetal. V Železni Kapli na Koroškem je bil znamenit muzikant Gidi (polno ime Egidij Gučovnik, mežnar pri Mariji Devici); k temu Gidiju so me odpeljali. Pri njem sem ostal dve leti. Učil sem se muzike na raznih instrumentih izvrstno, samo trompete nisem maral ter hodil pri tem v šolo dvorazrednico, ki sem jo pri g. Korbniku i Englertu končal kot prvi učenec. Naučil sem se precej dobro tudi nemščine, slovenski kar govoriti nisem hotel! ... Tako sem vsestransko izšolan zapustil Železno Kaplo koncem 1859. l. ter postopil v Črnsko bando, pri kateri sem ostal do jeseni l. 1861. To je najmračnejša perioda v mojem življenju. Kot 14 leten fant

bistre glave sem koj uvidel, da tako ne more biti dalje: zaslužek je bil velik, pa denar mi ni bil drag, celo godba mi je omrzela, a najbolj so se mi zamilili mati, ki je edina predvidela vso mojo moralno pogubo... Ostalo žlaho pa je motil moj zaslužek, katerega tudi oče niso nič videli... Pri takih okoliščinah so se v družinske naše razmere vmešali moj nepozabni učitelj — župnik Ivan Janc. Začeli so prigovarjati staršem, da bi me dali kar naravnost v Celje v 3 razred normalke. Odkod pa bi vzeli sredstva? Jaz sem svoj godčevski zaslužek dajal očetu i Marovšnici, svoji sestri, tako da nakopljenega denarja ni bilo prav nič. »Bom pa s piskrčkom kosil po mestu i študiral tako, kakor so študirali marovski »gospod« — je glasila moja poslednja resolucija, i na roženkransko nedeljo 1861. l. sva odrinila iz Solčave dva čedna malčka — jaz in Tišlerjev Tomaž Ošep, odrinila sva jo v Celje v 3. razred normalke.

Stanovala sva oba mala solčavska učenjaka pod semeniščem v Tapejnerjevi hiši, plačala po 10 gld. na mesec, sita sva bila vedno, učila sva se dobro. Ošep je, žali Bog, uže 1862. l. umrl, jaz pa sem šel vrlo dalje. Znanje na goslih mi je povsod mnogo pomagalo. Učitelj 3. normalke Fasol i učitelj 4. normalke Schelander — to sta bila sui generis tipa, ki se Bogu smilijo!... Celjsko normalko sem končal s prvim redom z odliko. Moje risbe so posebno ugajale preč. g. opatu celjskemu — Matiju Vodušku, ki se je zame toliko zavzel, da me je pri prehodu iz normalke v gimnazijo vzel svojevlastno v semenišče zastonj. To je bilo koncem l. 1863. Semenišče je bilo v prvem nadstropju Tapejnerjeve hiše pri kolodvoru. Leta 1864. pa se je škofovo semenišče preselilo v svoj dom v Graško ulico, v hišo Stepišnikovo — škofovo po imenu »Victorinum«. Potemtakem sem v latinske šole stopil l. 1863. ter jih končal l. 1871. Prvi razred sem bil v semenišču v Tapejnerjevi hiši. Tu sem iz Savla postal Pavel, kar se tiče domovinskega čuta. Prebudil ga je v meni g. Miha Lendovšek, ki je bil v opatiji, ki je pa pogosto zahajal v semenišče. V vsej gimnaziji je vodil slovensko agitacijo, ki je v semenišču pognala globoke korenine. Drugi razred i tretji sem bil v semenišču — v svojem škofovem domu, a v četrtem razredu sem prešel

iz semenišča k g. opatu v mesto g. Mihi Lendovšku, kjer sem ostal do 8. razreda. G. Miha Lendovšek i preč. g. opat Matija Vodušek sta, po mojem, moja največja dobrotnika, duhovna i telesna, moja probuditelja v vseh ozirih.

Iskreno dobrodušje gosp. opata mi je dalo misel, da življenje duhovnika ni tako širokih okvirov, da bi se pošten človek mogel ž njim zadovoljiti. Vsaj meni niso nikoli tekle tako iskrene solze, kakor koncem 7. razreda, ko sem se poslovil od g. opata. Tudi ta je plakal, kakor plače nedolžno otroče. »Srečen bodi, moj dragi Franjo, kamor te koli zanese burna usoda« — bile so poslednje besede istinito — srčnega slovesa. Sploh moje študije na celjski gimnaziji niso bile nič drugzega, kakor dolg martirolog narodnega mučeništva, v katerem sedanji lav. škof dr. Napotnik ni igral poslednje vloge, dasiravno sem ga jaz sam izvlekel iz tečaja ter ga odvoril s saboj v opatiji... Učil sem se pa, neglede na vse zapreke, tako, da me je vse smatralo za prvaka, dasi v višjih razredih nisem zavzemal prvega mesta vsled »befriedigende sittliche Aufführung«.

Seveda v vsakem delu gredo dogodki drug za drugim, prejšnji pogajajo poslednje, in ni vselej lahko dognati, kateri izmed njih je glavni. Takisto je tudi z dogodki iz mojega življenja s to razliko, da so nekateri tako veski, da ni mogoče, da bi jim ne pridaval posebnega vesa, posebnega pomena. Prvi tako kardinalni dogodek v mojem življenju je bila moja odločitev 1861. l. odreči se godčevski karijeri ter odločno, neglede na vse ovire, nastopiti trnjev pot, ki drži v zavetišče nekdanjega »Gospoda«. Od l. 1861. do l. 1866., t. j. do pete latinske šole sem živel prepričan v ideji, da bom nekdanji drugi solčavski »gospod« — prvi bil je marovski Jernej. V peti šoli pa sem začel čitati Lessinga in ne vem, kaj in kedaj se je zgodilo z mano, to pa sem skoro zapazil, da je bila moja prejšnja vera v svetost duhovnega stanu do temelja polomljena — omajana... L. 1869. pa se je v meni začela strašna notranja borba, ki se je končala s popolno pobedo — zmagoj takih čisto narodnih elementov, kakoršni so bili iz mojih tovarišev Slanc i še nekateri izmed celjskih rodoljubov Ivan Žuža, dr. Štefan

Kočevar, posebno pa trgovec Franc Kapus s svojo ženo Albino. Koncem 1870. l. sem izstopil kot sedmošolec iz opatije ter se naselil s Slancem skupno pri g. Kapusu, pri kojem sva oba stanovala zastonj do končanja gimnazije 1871. leta.

Tako sem došel tja, kjer mi je bilo treba storiti drugi prevažni korak v svojem življenju: moral sem se odločiti, kaj da bo z mano dalje. Praznovali smo maturo s svojimi tovariši tako, da nikdo nikoli ne pozabi kako, odšel sem domov v Solčavo, kjer me je čakala nova borba, pasti pred razsodkom svojih žlahtnikov, t. j. vseh Solčavanov, ki so bili moji sorodniki. S pomočjo nepozabnega mojega 1. učitelja — župnika Janeza Janca sem ta boj končal popolnoma uspešno, tako da so mi Solčavani ostali dobrohotni i poslej, kakor so mi bili prej, ko še niso znali, da ne bom »gospod«, ampak k. k. drag »škric«... V dokaz svojega dobrega čuvstva do mene so mi po prejšnjem nadavali marsikak goldinarček »na pot v Nemški Gradec«, kamor sem odrinil jeseni l. 1871.

V Gradec sem se odpeljal iz Celja prav židane volje. Spremljajočih je bilo mnogo, vsi so kar veselja sijali, da sem tako zmagonosno premagal vse ovire po potu na univerzo. V Gradcu sem se koj poprijel dela, najvažnejšega dela — ustrojstva svojega gmotnega položaja. Obiskal sem s tem namenom prof. Korba, bivšega mi dobrotnika še iz Celja, šolskega nadzornika X, ki me je pri maturi Horacija vprašal ter se sladko smehljal mojemu ne navadnemu znanju latinščine, dr. Kreka, ki mi je skoro pri Fürstu preskrbel delo, i dr. B. Ipavica, ki mi je naznačil od sebe po 3 gld. mesečne podpore. Tako je moje gmotno stanje bilo zasigurano: Okolo 100 gld stipendije Terezije Mägerle, + 5 gld. mesečnih od Ivana Žuže (velikotržec iz Žalca), + 3 gld. mesečne podpore dr. B. Ipavica (je bil oženjen s hčero Wokauna iz Celja), + 10 gld. za pouk hčerke Fürstove — Anice (bogati dom na Murplatzu z velikansko zbirko knjižno), + mase dobroslavnih znancev i prijateljev... Na graški univerzi sem poslušal 5 semestrov (187¹/₂ (2), 187²/₄ (2), 187³/₄ (1)). Učil sem se tudi na univerzi primerno. Delal sem v teku 5 semestrov II colloquia po raznim predmetom starih i slovanskih jezikov. Ocena je v 10 slučajih sehr gut, vorzüglich i ausge-

zeichnet, v 1 pa befriedigend. Moje življenje v Gradcu je bilo v mnogih ozirih prav fletno i živahno. Tovariši so me ljubili i mojo prioriteto tudi na univerzi priznavali. L. 187^{2/3} pa sem osnoval literarno društvo »Sloga« za Slovence i Jugoslovane sploh in moje ime je zašumelo med Hrvati in Srbi... Istega leta sem dobil tudi ministrsko podporo 25 gld. per semester, kar se pa menda mojemu največjemu vragu na univerzi -- znamenitemu filologu dr. Karlu Schenklu — češkemu renegatu — ni posebno dopadalo. Podpis moj na objavilih »Sloge« kot predsednika ga je pa privajal kar v jaroost, ki mi jo je pokazal s tem, da mi je za kolokvij pri njem iz Tacitove »Germania« načrtal »befriedigend«... Ministrske podpore za to nisem zgubil, sem priložil koj 2 druga colloquia z noto »ausgezeichnet«; pa Schenkljevi »zobje« so me tako razžalili i razkačili, da sem nad Gradcem koj storil na vselej križ: to je bilo začetkom leta 1874., ko sem sklenil, ostaviti svojo slovensko domovino ter poskusiti svojo srečo junaško po slovanskem svetu, v sveti Rusiji.

To je moj tretji važni korak v življenju. Znano je, da je Rusija začetkom 71 ih let uvedla klasični sistem izobraževanja. Pa svojih učnih moči ni imela dovolj, torej se je po svetu ministra N. P. grofa Tostega in velikega publicista Katkova obrnila k bratom Slovanom za podporo: nastal je institut »Slavjanskih stipendistov« pri ministstvu za N. P., ki je med avstrijsko slovansko mladino nabiralo mož, ki bi želeli postopiti na rusko službo. V Gradec je slučajno prišel Anton Semenovič Budilovič, znameniti slavist i publicist ruski. Dr. Krek me je ž njim seznanil. Tri dni sem vodil g. Budiloviča po Gradcu, a na 4. dan se je g. Budilovič odpeljal na Dunaj, a jaz sem prisedel ter napisal v rusko poslanstvo na Dunaju rusko pismo o svoji želji, odpeljati se v Petrograd v ruski filologični seminar, kjer bi končal svoje vseučiliščne študije ter si osvojil popolnoma ruščino in rusko zgodovino. Moje pismo je v poslaništvu tako ugajalo, da je svečenik poslaništva, znameniti slovanofil protojeraj (? ur.), mi koj odgovoril preprijazno, priložil 100 rub. na pot i da naj koj pridem na Dunaj. Črez teden sem vse svoje posle uredil, sem prebival doma v Solčavi ter se od vseh prav lepo poslovil, posebno od svojih graških kolegov (Peru-

šek, Jenko, Cilenšek in masa drugih) ter se odpeljal v Beč. Tu so me sprejeli še bolj dragi mojemu srcu: Slanc, Flis, Peterlin, Pukl in drugi. Vso prvo noč na Dunaju smo se veselili za ruske rublje, po katerih so se začele sline cediti celo nekaterim, ki Rusije niso ljubili... Drugi dan sem se javil v poslaništvu ruskem, kjer sem bil brž postavljen pred izpit iz latinščine i grščine. Dobil sem prevesti i komentiravati Livija i Platona, česar po ruski nisem mogel izraziti, sem pa povedal po slovensko ali po nemško.) Izpit sem prestal odlično. Celo ruščino sem teoretično obvladoval. Ko sem se vrnil k tovarišem in sem jim povedal rezultat eksaména, smo pa začeli veselje, ki je trajalo ves dan in vso noč, dokler nisem sedel v vlaku Severne Železnice, ki me je čez 4 dni pridrtil v Petrograd pri slabem vremenu, pri spomladanskem deževju 11. aprila 1874. l.

V Petrograd sem se pripeljal z gosp. Weissmanom, bratom mojega profesorja za grški jezik v institutu »slavjanskih stipendistov«. Srečala sva se v Vilni, in tu sem prav za prav uznal, da moja teorija ruščine ni nič veljala: od granice do Vilne nisem spoznal ruskega jezika, a mislil sem, da traja naprej poljščina, ker razgovora nič nisem razumel, dasi sem brez posebne ovire čital ruske liste ter sem napisal tudi že ne malo ruskih pisem... G. Weissman me je predstavil svoji mladi lepi ženici kot svojega brata (on je mislil Slavjanina, a ona je izraz razumela dobesedno) ter ji je rekel, da me mora poljubiti, kar je prav vestno izpolnila... Ko se je pa položaj razjasnil, je pa mene in njo oblila rdečica stida, in jaz pri g. Weissmanu — berejteru nikoli več nisem bli — ne radi poljuba Weissmanove žene ampak radi brata Weissmana — profesorja, s katerim sem se silno sprl radi Ksenofonta v drugi uri njegovega predavanja... Od g. Weissmana sem se peljal na izvoščeku (to je bila posebnost, je strašno deževalo) k A. I. Geogijevskemu, ki je vodil institut »Slavjanskih stipendistov« ter je v ministrstvu grofa Tostega igral prevažno ulogo. Ta me je sprejel hladno ter me koj izročil svojemu bratu Dmitriju Ivanoviču, ki je vodil finančno stran instituta »Sl. st.« Dmitrij Ivanovič me je koj zapisal; kako, sem zvedel čez nekaj dni: Franca je predelal v »Fedora«, »Štifterja« pa v

»Štiftára«! ... Pa kar je bilo zapisano, je tako ostalo enkrat na vselej ... Od bratov Georgijevskih, ki mi strašno nista ugajala, (A. I. se mi je zdel, kakor zaspani flegmatik, D. I. pa se je vedel, kakor maloumni šarlatan) sem se peljal na Vasiljevski ostrov h Kranjcu-zeniljaku g. Kramariču, tudi slavjanskemu stipendistu, v katerem pa prav nič nisem našel slovenske živahnosti. Pogovorila sva kake 3 ure i izpila nekoliko butilj silno močnega piva. (Pil sem pivo iz butilj prvokrat!). Na noč pa me je odpeljal k neki starki — vdovi, ki je imela svobodno sobo. Tak je bil moj prvi dan v Petrogradu. Nemirna je bila prva noč v Petrogradu. Poslednji dojmi niso bili posebno mikavni: začele so v glavi rojiti razne misli dvomljivega karaktera, a kjer je sumnja, tam seveda biti ne more pokoj ... Vstal sem rana, gospodinja mi je predložila domačega čaja, pa jaz sem slabo razumel navado i ubežal sem brez čaja na ulico ... Šel sem naprej k g. Kramariču, ki me je pa le sprejel suho ... Predložil sem mu, da bi šla v kavarno; pa nahrulil me je: »Lej ga no, norca, kavarn tukaj nimamo!« Tak odgovor me je preplašil toliko, da tudi g. Kramariča nisem počakal, ampak ušel sem sam na voljo. Došel sem do Nikolajevskega mosta. Tu pa sem se ustavil in ogledaval Nevske krasote: velike parobrode, male ladjice itd. Hodil sem dalje in došel sem do »oficirske ulice«, kjer se je oddavalo mnogo lepih in ne predragih sob. Najel sem eno za 8 rub., elegantno do skrajnosti. Vzel sem si koj izvoščeka ter se peljal po svojo prtljago na Vasiljevski ostrov. Mojega tovariša-Kranjca že ni bilo doma, a meni ga tudi ni bilo treba: zbral sem vse svoje ter pospešil nazaj v »oficirsko ulico«, No. 4, če se ne motim. Razložil sem svoje reči, a potem sem poklical k sebi gospodarico, ki mi je pri najemu sobe jako ugajala. Iz Dunaja sem pripeljal s seboj »firkel« prav okusnega Vöslauerja, ki sem ga hotel izpiti s svojimi novimi domačini; pa gospodarica je prišla, drugih pa mi nikogar ni hotela pokazati. Veselo nama je bilo za poslednjimi kapljicami »Dunajčana«, a ko je vince poteklo, me je gospa Velicka naenkrat osrečila z dolgim srčnim poljubom ter je bliskom izginila v durih ... Okno moje sobe je bilo na jug i na dvorišče, okroženo z visokimi kamenimi domovi. Iz oken teh domov se je ogrevalo na

solncu mnogo polugolih žensk, lepih, nališpanih žensk, pa brez vsakega ženskega sramu, kar me je neprijetno dirnilo. Pozvonil sem zopet gospodarici. Prihitela je k meni na minuto, pa razen pojasnila, kje morem ceno in dobro poobedovati, mi nič ni hotela povedati. Vrnivši se z obeda, sem legel in začel premišljovati prevratnosti svoje usode ter tako zadremal. Skoro pa je zaškripalo i pred mano je stala gospodarica v angelsko-lepi obleki... Jaz se od pohujšanja seveda nisem odrekel; sledečega dne zaran sem v naročju »prelepe Poljke« (gospe Velicke) trdo sklenil, da moram svoje sosedstvo ter okolico koj izpremeniti, kar sem tudi za vselej storil. Tretje moje stanovanje v Petrogradu je bilo na Peterburgski strani s tovarišem Čehom Kanskim, ki sem ga poiskal po naslovu, dobljenem v pisarni inštituta «Slavjanskih stipendistov». G. Kanski mi je popolnoma ugajal vsled živosti in ljubeznivosti svojega značaja. Odpravil sem se koj v svoj kvartir ter se na vselej poslovil od »prelepe Poljke«...

Z g. Kanskim sem stanoval mesec ali dva. Z njim sem proučil ves Petrograd in okolico. G. Kanski me je tudi seznanil s Slovakom Daljakom, ki mi je postal in ostal najdražji tovariš iz vseh slavjanskih študentov. G. Kanski je ljubil hčer svoje gospodarice ter se je z njo oženil, jaz pa sem se preselil sam na Vasiljevski ostrov, v 9. linijo, nedaleč od svojega prvega prenočišča, kjer sem preživel do jeseni t. l. Moje znanstvo se je množilo od dne do dne. Seznanil sem se z dvema Slovencema: z g. Klemenčičem, predavateljem 2. gimnazije, in g. Kosom, trgovcem, svetovnim človekom iz Ljubljane. Oba sta bila prav prijazna, vesela fanta, s katerima sem mnogo občeval.

Do začetka septembra sem preživel prijetno, brez posebnih trudov: učil sem se največ ruščino, teoretično in praktično — z lepimi dekleti... Nastala je jesen i resno učenje v filologičnem inštitutu in na univerzi. V obeh učnih zavodih sem bival že h koncu minulega šolskega leta 1874. z g. Daljakom navadno, a tam in sam tudi z g. Kanskim, dočim sem g. Kramariča redko srečaval samo v pivnih. Profesorje sem vse že površno znal, — taka jesen za me v učnem oziru po ničemer ni bila nenadna, nepričakovana. Slušal sem pa naslednje učenjake: V inštitutu: grški g. Weissmana i g. Nauka; latinski: g. Luci-

BOLGARSKI PLES

jana Milerja. Na univerzi: latinski: Lepšin; grški Giugebila; ruski: Orosta Milerja, Sreznjevskega-očeta, po historiji Sreznjevskega — sina. Razen latinca Weissmana do mladega Sreznjevskega so vsi navedeni moji profesorji evropske znamenitosti, da, i Weissman je ovekovečil svoj spomin s svojim grško-ruskim slovarjem. Da bi lekcije mogel obiskavati brez vsakih pomot in zmot pravilno in vestno, sem Vasiljevski ostrov drugokrat zapustil ter se preselil k g. Klemenčiču v 2. gimnazijo v Kazansko ulico, kjer sem ostal do vstopa na državno službo. Moje naučne študije so šle uspešno i plodovito. Profesorji so me »obrajltali«, razen Weissmana, ki me iz-za moje rezke kritike njegovega podavanja ni mogel trpeti. Z g. Sreznjevskim pa sva napisala cele malo biografijo slovenskega učenjaka Cafa, ki jo je priobčil nek peterburški list. Dobil sem za to delo 6 rub. honorarja ... Ne morem si kaj, da bi o svojih predavateljih v Petrogradu ne izpregovoril še nekoliko besedic. Naučno je bil najviše izmed vseh g. Nauk. Tudi metoda predavanja je bila njegova najvišeja. To je bil v vseh ozirih prvoklasni učenjak. G. Lucijan Miler je bil darovit, pa lahkovesen profesor. Njegove burke na lekcijah so razpolagale slušatelje k vsemu, samo ne k resnemu delu. Obiskovali smo ga malo. Če je bil samo on ali dva poslušalca, je odlične smotke pušil i profesor in daval jih pušiti poslušalcem, kar pa predavanja prav nič ni motilo: g. L. M. je znal svoje lekcije iz glave, tako je znal tudi vsega Horacija. G.ugebil je znal mnogo, a način predavanja nikomur ni ugajal. G. Weissman in g. Lapšin sta bila dve nepriznani veličini, o katerih več ni treba besedičiti... Ruski profesorji — slavisti so bili skoz in skoz učenjaki: g. Sreznjevski — oče jako prijazen, g. Orest Miler preresen mož, da ga nikdo ni ljubil; g. Sreznjevski — sin pa je bil brez globokega znanja to, kar se po ruski nazivlje duša — človek. Razen filol. instituta in univerze smo morali slavj. stipendisti obiskovati seminarij lat. jezika, ki ga je vodil A. I. Georgijanskij. Razen smeha in žalosti od tega seminarija nič ni ostalo v spominu... Taka je bila moja visoka šola v Petrogradu: non multa, sed multum! Med delom je čas kar letel, in naenkrat je bila tu vigred l. 1875., z drugimi besedami: nastal je konec zimskega dela in izpiti za mi-

nulo šolsko leto. Jaz sem se hotel podvreči rigorozom o starih jezikih, v katerih sem bil dobro podkovan; ruske historije sem se pa nekako »šajhal«, in to seveda radi ruskega jezika, s katerim sem se vedno boril z različnim uspehom: sem preveč občeval po nemško, poljsko, slovensko i. t. d. Historijo sem torej hotel odložiti na jesen. Nepričakovano pa je A. I. Georgijevskij poslal po mene. Sporočil mi je, da minister N. Pr. — I. D. Doljanov — išče študenta — slavjanskega štipendista za kneza Abamelsk-Lazarjevega s tem, da bi tekom letnje vakacije pripravil mladega kneza v starih jezikih k zrelostnemu izpitu ter da je mene kot prvega priporočil. Od A. I. Georgijevskega sem se ob 4. odpravil k knezu Abamelsk-Lazarjevemu na obed, na kojem je bil tudi minister V. A. Pogodili smo se, da me vzamejo na 3 mesece s seboj v »derevnjo«, kjer mi izroče delo z mladim knezom o starih jezikih za maturo. Zahteva 50 rub. na mesec z vsem gotovim.

Seveda sem predlog sprejel z veliko radostjo. Odložil sem vse svoje izpite tudi na jesen i oddrdral s kn. Abamelsk-Lazarjevo družino v »derevnjo«... Kn. Abamelsk-Lazarjeva družina je bila mnogoštevilna bogata družina: Sam stari knez, sama kneginja, mladi knez i 3 knežnje, izmed katerih je bila starša kakih 20 let, Jekaterina po imenu. Iz Petrograda smo se odpeljali koncem majnika na Moskvo, ki sem jo prvokrat videl! Iz Moskve smo se skoro odpeljali v Porelsk, kjer smo izstopili ter se na konjih dirnoli v imenje babuške — Pleščeejevo, v Podolskem ujezdu, Moskovske gubernije. Tu smo preživeli ves juni prav prijetno i veselo. Jaz sem se dobro seznanil z vsemi člani družine, posebno pa z g. doktorjem — Poljakom (priimek pa sem pozabil). Iz Pleščeejeva smo odrinili začetkom julija po M.-K. železnici v Tolsko gubernijo na posestva kn. Abamelsk-Lazarjevih, kjer smo prebili cela dva mesca. Fletni so bili ti dnevi in zame v mnogih ozirih prezanimivi. Mladi knez je bil prebrisana glava ter je svoje delo znal odlično. Po svojem lahkoverju sem se s časom do intimnosti seznanil z ženskami, s katerimi sem lahko prišel v dotiko. A to so bile 3 hčerke Bolgarina, lepega i pametnega moža, a tudi knežja ženska postrežba. Bili sta dve prav zali in brhki devojki — Liza

i Anica. Med doktorjem in mano ni bilo tajnosti, in to je bila moja velika sreča. Kajti umni i oprezni Poljak mi je v zadregi vselej modro svetoval, opisal mi je tudi nevarnost preintimnega občevanja z Bolgarkami in Rusinjami — služkinjami. Jaz sem se koj umaknil od vseh spletkarij z vsem ženskim društvom, uglobil sem se v svojo delo, zaradi česar so me vsi domači jako vzljubili, posebno pa knežnja Jekaterina Semenovna... Moji odnošaji k tej armjanski krasotici so od konca do kraja ostali kakor zrcalo čisti, da, bili so taki, da bi njih podoben in resničen popis dal ne ene straničke široko — npravstvenega romana, ki menda s to opomnjo tako tudi kane v večnost...

Koncem avgusta smo se pa le vsi vrnili v Petrograd, kjer sem se poslovil od kn. Abamelsk-Lazarjeve družine na vselej... Če bi jaz bil človek protekcije, meni so bila vrata do nje na stež odprta; pa... In tako, neglede na težko ločitev z Jek. Sem., jaz k kn. Abamelsk-Lazarjevim nič več nisem zahajal... Jeseni l. 1875. sem skupno z g. Daljakom delal izpite na petrograjskem vseučilišču, ki sem jih mesca novembra dobro končal. Zdaj je bilo treba na službo...

Bil je lep novemberski den. V čas poldneva sem se navadno izprehajal na Nevskem mimo Armenske cerkve, kjer je tudi dvorec knj. Abamelsk-Lazarjevih. Srečala sva se slučajno z g. ministrom N. Pr., ki me je prelaskavo pozdravil radi blestečega uspeha izpitov ter mi je povedal, kaka mesta so svobodna. Med drugimi se je označila tudi Kaluga, pod katero je bilo posestvo ministrovega brata. Na posestvu je pogosto gostil sam minister, ki me je že naprej povabil k sebi. Na drugi dan sem bil pri A. J. Georgijevskem, ki mi je ponovil moj razgovor z ministrom... Tudi A. J. mi je svetoval v Kalugo — v Moskovski učni okraj, okoli grofov Doljanovih. Ubogal sem svoje dobrotnike, svoje visoke pokrovitelje, pa zakaj? Sam dobro ne vem, dasi ravno dobro vem, da sem se koj na mestu v duši rotil, da samostojnosti ne oddam za nobeno ceno... Poslovil sem se od svojih znancev, poslovil sem se od Petrograda ter se odpeljal v Moskvo. Tu sem v hotelu »Rosija« uvidel A. J., ki pa se je obnašal z mano visokomerno: to je bila očitvidno osveta za brezbrojne nasmeške, ki sem si jih dovoljeval nad njim kot

voditeljem lat. seminarja ... V Moskvi sem se predstavljal i g. vodju Moskovskega učnega okroga — knezu Meščerskemu in gosp. okrožnemu inspektorju — g. Semenoviču. Sprejem je bil prav povoljen, dasi radi kratkosti časa nisem mogel v Okrog nekolikokrat, kakor je bila navada.

Iz Moskve sem se odpeljal 1. decembra na mesto, na katero me je ministrski dekret označil že 11. novembra 1875. l. — v gubernsko mesto Kalugo. Nastanil sem se v hotelu prvovrstnem. Hotel je bil priličen, samo pāl je tam ciganski kor, predstavljajoč mnogo pohujšanja. 2. decembra sem se predstavil g. direktorju gimnazije — Petru Sergejeviču Bibikovu. Rod Bibikovih je stari dvorjanski rod, važen, bogat in upliven rod. Tudi Peter Sergejevič je bil na videz važen, uže prileten dvorjanin, a dušo njegovo sem spoznal pozneje: bila je popolnoma taka, kakoršna je bila vnanja oblika ... 3. decembra je bila moja prva ura v 8. razredu. Predpisano je bilo čitati Cicerona, pa kaj? ni bilo točno naznačeno. Vzel sem »de officiis« — o dolžnostih. Govoril sem celo uro o Ciceronu, govoril tako plodno, da se mi je direktor od klasa prav lepo zahvalil ... Lckcija moja o Ciceronu se je ugodno dojmila ne samo direktorja, ampak tudi učencev. Razred je bil malobrojen, pa brihten, kar sem skoro spoznal. Vrnil sem se z g. direktorjem v »sovjetskijo« (= Konferenzzimmer), kjer me je pred eno uro srečal in sprejel samega. Zdaj pa so bili tu vsi moji bodoči tovariši z inspektorjem vkup. G. direktor me je vsem predstavil in priporočil kot bodočega novička-kolego. Sprejeli so me vsi prijazno, najprijazneja pa sta bila dva klasika, tudi bivša Avstrijca iz Galicije. torej ruski dobro govoreča: g. Goreckij i g. Mihalevič. Tu so bili še učitelj zakona božjega — svečenik Rostislavov, predavatelj matematike — g. Kononov, predavatelj ruščine — g. Trojickij ter inspektor gimnazije — g. Razderišin. Pozneje sem spoznal še predavatelja ruščine v višjih razredih — g. Jokovljeva, predavatelja starih jezikov v mlajših razredih — g. Belova, predavatelja historije in geografije — g. Zagrjaškega i še nekaj drugih tovarišev na gimnaziji v širšem smislu izraza: predavatelj nem. jez — g. Štrauha, predav. franc. jez — g. Bido, nadziratelja — g. Aleksejeva

i. t. d. Te sem si koj dobro zapomnil, a je tudi še nekaj povsem pozabljenih... Pri takih auspiciah sem začel službo, auspiciah blago prijetnih, kolikor je možno bilo soditi po vnanjih okolščinah: ljudje, glavni faktorji teh okoliščin, so mi začetkoma popolnoma ugajali. Ne bom pisal podrobne karakteristike svojih tovarišev, ampak navedem in označim jih samo v enem oziru: kako so se vedli glede šolske učne reforme, glede klasicizma. Kajti skoro sem se prepričal, da klasicizem ni bil važen inštitut samo v državnem oziru, on je globoko segel v socialno življenje vsega ruskega občinstva, razdelivšega se na polovico za in proti klasicizmu. Prve sem smatral za svoje prijatelje, druge za svoje vragove. Načelstvo je bilo povsod volens — nolens klasicizmu prijazno vsaj na vid, če ne po srcu, kar se je le počasi i s trudom spoznavalo. Kaluška gimnazija je od nekaj slula za tiho delavno gimnazijo, torej je bilo tem težje spoznati difference take vrste. Vsaj jaz sem osebno spoznal svoje načelstvo in svoje tovariše primerno pozno; kajti kot ne-Rus od prirode, sem bil v vseh ozirih jako oprezen in nezaupen, in radi teh svojstev sem se le redko kesal svojih postopkov. Sodeč po klasicizmu, beležim kot svoje prijatelje izmed svojih prvih tovarišev naslednje: g. direktorja, človeka globoko naobraženega; batjko Rostislavova, ki se je loteval vsakega dela resno, če so se le sotrudniki držali resno; g. Trojickega, ki je mislil vselej tako, kakor je zahtevala služba. Gg. Belov, Mihalevič i Goreckij kot specialisti po starih jezikih se ljubili i svoje predmete i mene kot kolego v stroki. Sovražili so klasicizem: Gosp. Razderišin, ki je v obraz imenoval klasike bezdelnike, ubijalce nedolžnih otrok in kar je še podobnih »komplimentov«; g. Konofov samo od začetka ni prenašal klasicizem; ko je pa postal tast Gobze, je tudi klasike in klasicizem začel uvažati...; gg. Strauha, Bido i Aleksejeva moram prištevati k tistim, ki svoj plašč prepuščajo vetru; gg. Jakovljevi i Zagrjažskij pa sta redka izjema. Klasicizma nista ljubila, mene pa sta koj sprejela v svojo družbo, i ž njima se nisem razstal do konca njunega življenja: g. Zagrjažskij je bil jetičen ter je čez kakih 5 let iskrenega prijateljstva oddal Bogu dušo; Jakovljevi je umrl pred kakimi 10 leti v Petrogradu, tudi od jetike...

Težave, ki jih je prizadeval ruski klasicizem svojim zastopnikom v gimnazijah, so take, da jih more razumeti samo tisti, kateri jih je pretrpel sam osebno. A njih tolmači smo bili v prvi vrsti avstrijski Slovani, ki smo postali tako predmet splošnega sovraštva. Od gori pritiska vlada, od doli se upirajo otroci, roditelji, publika. To brezprimerno borbo vlade s občinstvom sem jaz vseeno ocenil že v Petrogradu, ko je še bila možnost obrata; pa trma zaslepljenost je uničevala vsake razsodne navode. G. Miler mi je z veliko nevoljo rekel: »Kaj da Slovani zapuščajo svojo domovino ter gredo, ne vedoč, kam in na kaj?« Jaz od polnega obupa, od polnega razočaranja ni besedice nisem odgovoril; kajti »kam in na kaj« sem prav za prav urazumel še le pozneje, ko je bilo že prepozno... Potožil sem vse to mlajšemu g. Sreznjevskemu; pa ta me je potolažil s tem, da je svojega starejšega profesorja-tovariša nazval »čudakom«... Tudi posl. Budiloviča sem se pogosto spominjal, ki mi je težkoče uvedbe klasicizma v Rusiji odkrito opisoval; pa ognjevit slovenska duša moja ni hotela slišati istine... V Kalugi sem se skoro ustanovil in osamosvojil, dasi ne bez priključenja. Stanovanja ni bilo primernege; iskal sem ga v bližini gimnazije. Zagledal sem v hišo Ugrjumovih, kjer sem naletel na človeka ne kaluškega, a stoličnega, ki je znal jezike in sploh zagраниčni svet — nekega Frankenšteina. Beseda za besedo je v dolgem razgovoru pokazala očitvidno, da je bil ta mož eden iz teh, ki slujejo v Rusiji pod imenom nihilistov. Nasitivši svojo radovednost, sem koj uvidel, da s takimi ljudmi ni mogoče občevati. če si nočeš nakopati sitnosti, katerih se ne bo tako lahko rešiti... Pretrgal sem torej brž vsako zvezo z nihilistom Frankenšteinom, zagonetnim človekom, ki je imel židovski priimek, dasi vnanjost njegova ni bila židovska, marveč čisto ruska... Stanovanje sem našel pri kupcih Čencovih na lepi ulici v 3. nadstropju. Pri Čencovih je bil prikoščik, kterege sem jaz prozval samo Borisovičem ter sem se z njim iskreno spoprijateljil. Pri njem sem ostal na neudobnem stanovanju okoli 2 leti. Moj predavateljski renome je rasteł od dne do dne in se krepil. Učenci so me ljubili kakor do mene nikogar, kar so mi pravili vsi, i prijatelji i taki, do katerih sem bil ravnodušen, ker od

njih samih razen ravnodušja nisem mogel ničesar pričakovati. Najvernejši svedoki v tem oziru pa so bile rodbine, ki so imele z gimnazijo kako zvezo. I očetje i matere so me jele obiskovati ter mi govoriti razne ljubeznivosti, kakoršnih nisem pričakoval. Kajti meni so vsi tovariši pravili, da so roditelji do učiteljev sploh visokonosi in njim sovražni. Kaj to more pomeniti? Je-li to fikcija, laž, domišljija ali jaz res nisem podoben svojim tovarišem? Iz razgovora s stariši mi je postalo jasno, da je to v istini tako: Belov je bil pedant, o katerem bi se z uspehom razpisal Čehov, Mihaljevič je mnogo zahteval in je bil tako strog, da so učenci pred njim trepetali; Garockij pa sploh ni bil pedagog, ki bi ga učenci mogli resno upoštevati kot takega. To je kratka nepovoljna karakteristika mojih tovarišev po slikanju roditeljev. Kako se mi je ravnati? Rešitev tega vprašanja je prišla kaj kmalu: roditeljske izpovedi mi je treba upoštevati. Ne smem biti napram svojemu delu ravnodušen, pedantičen in nečloveški. Predavanje mora biti vselej živo, zanimivo, poučno. Učenca je treba smatrati za činitelja z živim interesom za vse, kar se okoli njega vrši v šoli in izven šole. Razredno nadzorstvo ni težavno, ako je osebno in odkrito. Kontrola izven šole pa je taka, da se more o njej le malo govoriti, a mnogo prevdarjati, misliti in kombinirati. Nil nimis je zlata istina tudi v pedagogiki. Učenec mora vselej čutiti, da se kedo zanj briga, da njegov interes predavatelju ni lanski sneg. Roditelji se morajo prepričati, da njih otroci niso samo njim dragi temveč tudi tem, katerih sveta dolžnost je pomagati domači vzgoji ne samo z zunanjim ampak tudi z vsestranskim vodstvom. Blagor učenca mora biti splošen zaklad roditeljem in učiteljem. Ni šmenta, da bi tako surovost klasicizma ne izginila, da bi se vsaj njega mrzkost v občinstvu ne omehčila . . .

Take misli so me prešinjale, ko so nastopili božični prazniki mojega prvega službenega leta 1875. Začeli so se poseti učencev, seveda najbolj takih, kateri so se učili v gimnaziji z mano, dasi so zahajali k meni tudi drugi, ki me niso nič poznali. Ti poseti so bili začetkoma nedolžni. Pretresali smo vzajemno gimnazijo dolj in poprek, in jaz sem se čudil pristopnosti ruske mladine. V danem slučaju je seveda mnogo značilo naše slovansko sorodstvo, o

Težave, ki jih je prizadeval ruski klasicizem svojim zastopnikom v gimnazijah, so take, da jih more razumeti samo tisti, kateri jih je pretrpel sam osebno. A njih tolmači smo bili v prvi vrsti avstrijski Slovani, ki smo postali tako predmet splošnega sovraštva. Od gori pritiska vlada, od doli se upirajo otroci, roditelji, publika. To brezprimerno borbo vlade s občinstvom sem jaz vseeno ocenil že v Petrogradu, ko je še bila možnost obrata; pa trma zaslepljenost je uničevala vsake razsodne navode. G. Miler mi je z veliko nevoljo rekel: »Kaj da Slovani zapuščajo svojo domovino ter gredo, ne vedoč, kam in na kaj?« Jaz od polnega obupa, od polnega razočaranja ni besedice nisem odgovoril; kajti »kam in na kaj« sem prav za prav urazumel še le pozneje, ko je bilo že prepozno... Potožil sem vse to mlajšemu g. Sreznjevskemu; pa ta me je potolažil s tem, da je svojega starejšega profesorja-tovariša nazval »čudakom«... Tudi posl. Budiloviča sem se pogosto spominjal, ki mi je težkoče uvedbe klasicizma v Rusiji odkrito opisoval; pa ognjevitá slovanska duša moja ni hotela slišati istine... V Kalugi sem se skoro ustanovil in osamosvojil, dasi ne bez priključenja. Stanovanja ni bilo primernege; iskal sem ga v bližini gimnazije. Zagledal sem v hišo Ugrjumovih, kjer sem naletel na človeka ne kaluškege, a stoličnega, ki je znal jezike in sploh zagranični svet — nekega Frankenšteina. Beseda za besedo je v dolgem razgovoru pokazala očividno, da je bil ta mož eden iz teh, ki služejo v Rusiji pod imenom nihilistov. Nasitivši svojo radovednost, sem koj uvidel, da s takimi ljudmi ni mogoče občevati, če si nočeš nakopati sitnosti, katerih se ne bo tako lahko rešiti... Pretrgal sem torej brž vsako zvezo z nihilistom Frankenšteinom, zagonetnim človekom, ki je imel židovski priimek, dasi vnanjost njegova ni bila židovska, marveč čisto ruska... Stanovanje sem našel pri kupcih Čencovih na lepi ulici v 3. nadstropju. Pri Čencovih je bil prikoščik, kterege sem jaz prozval samo Borisovičem ter sem se z njim iskreno spoprijateljil. Pri njem sem ostal na neudobnem stanovanju okoli 2 leti. Moj predavateljski renome je rastel od dne do dne in se krepil. Učenci so me ljubili kakor do mene nikogar, kar so mi pravili vsi, i prijatelji i taki, do katerih sem bil ravnodušen, ker od

njih samih razen ravnodušja nisem mogel ničesar pričakovati. Najvernejši svedoki v tem oziru pa so bile rodbine, ki so imele z gimnazijo kako zvezo. I očetje i matere so me jele obiskovati ter mi govoriti razne ljubeznivosti, kakoršnih nisem pričakoval. Kajti meni so vsi tovariši pravili, da so roditelji do učiteljev sploh visokonosi in njim sovražni. Kaj to more pomeniti? Je-li to fikcija, laž, domišljija ali jaz res nisem podoben svojim tovarišem? Iz razgovora s stariši mi je postalo jasno, da je to v istini tako: Belov je bil pedant, o katerem bi se z uspehom razpisal Čehov, Mihaljevič je mnogo zahteval in je bil tako strog, da so učenci pred njim trepetali; Garockij pa sploh ni bil pedagog, ki bi ga učenci mogli resno upoštevati kot takega. To je kratka nepovoljna karakteristika mojih tovarišev po slikanju roditeljev. Kako se mi je ravnati? Rešitev tega vprašanja je prišla kaj kmalu: roditeljske izpovedi mi je treba upoštevati. Ne smem biti napram svojemu delu ravnodušen, pedantičen in nečloveški. Predavanje mora biti vselej živo, zanimivo, poučno. Učenca je treba smatrati za činitelja z živim interesom za vse, kar se okoli njega vrši v šoli in izven šole. Razredno nadzorstvo ni težavno, ako je osebno in odkrito. Kontrola izven šole pa je taka, da se more o njej le malo govoriti, a mnogo prevdarjati, misliti in kombinirati. Nil nimis je zlata istina tudi v pedagogiki. Učenec mora vselej čutiti, da se kedo zanj briga, da njegov interes predavatelju ni lanski sneg. Roditelji se morajo prepričati, da njih otroci niso samo njim dragi temveč tudi tem, katerih sveta dolžnost je pomagati domači vzgoji ne samo z zunanjim ampak tudi z vsestranskim vodstvom. Blagor učenca mora biti splošen zaklad roditeljem in učiteljem. Ni šmenta, da bi tako surovost klasicizma ne izginila, da bi se vsaj njega mrzkost v občinstvu ne omehčila...

Take misli so me prešinjale, ko so nastopili božični prazniki mojega prvega službenega leta 1875. Začeli so se poseti učencev, seveda najbolj takih, kateri so se učili v gimnaziji z mano, dasi so zahajali k meni tudi drugi, ki me niso nič poznali. Ti poseti so bili začetkoma nedolžni. Pretresali smo vzajemno gimnazijo dolj in poprek, in jaz sem se čudil pristopnosti ruske mladine. V danem slučaju je seveda mnogo značilo naše slovansko sorodstvo, o

katerem so prvokrat slišali in mislil sem: »To bo pač blagodejna podlaga za naše bodoče pogovore!« Pa skoro sem zapazil, da sem se silno zmotil. Ruska vzgoja ni bila nikoli slovanska in še tudi skoro ne bode. Nekoliko je v njej rusizma, vse drugo pa je kosmopolitizem; o Slovanstvu niti besedice. Tako so odgajali Rusi mladino ne sebi, ampak tujstvu, najbolj oddaljenemu tujstvu. Ruski mladeniči sami sebe niso poznali, o svojih najbližjih sorodnikih Slovanih se jim še sanjalo ni! O kakem nacijonalizmu ni bilo ni traga! Kako polje za prosveto! In kaj se je naenkrat zgodilo? Nič posebnega. O naših sestankih je zvedel ravnatelj in mi je namignil, kar je bilo treba...

Fijasko roditeljskih in dijaških posetov je moj navadni modus vivendi silus disharmoniziral. Bilo mi je mnogo svobodnega časa, dasiravno sem se za pouk vestno pripravljaj. Nastala bi seveda doba, ko bi začel zahajati v gostilno, gledališče itd. Pa ruski pregovor pravi, da se dobra srca najdejo in še do Novega leta sem dobil od nekoliko imenitnih hiš vabilo na domače večere. Prvo tako vabilo mi je prispelo iz Gubinskega doma, ki je bil od nekdanj na glasu kot naobražena in gimnaziji posebno prijazna hiša. Koj pri vstopu v hišo se mi je dogodil mnogo pomenjajoč incident: srečal sem starejšo hčer, ki ji je nedavno umrl soprog — umetnik v Moskvi. In kdo bi mogel pomisliti, da me je v starejši hčeri Gubinskega srečala tista okretna gospodična, s katero sem se videl in od nje ločil — v Moskvi na Karskem kolodvoru, ko sem se s knježnjo rodbino Abamelsk-Lazarjevo peljal na letovišče. Seznanil sem se tudi prav dobro z hišno gospodinjjo Julijo Andrejevno. Moje prve novoletne počitnice so kar hipno minile. Pouk se je začel, kar pa nas ni kar nič oviralo, da se ne bi sestajali tam, kjer je bilo veselo in fletno. Pri Gubinih so bili večerni shodi najbolj živahni, največ ljudi je bilo. Razgovor je bil obči in šaljiv, poln duhovitosti. Vsi so se po možnosti deleževali besede, a debate so bile najbolj zanimive takrat, ko je vneto posegel v njo moj tovariš, učitelj — zgodovinar Vasilij Vasiljevič Zagrejaškij. Nekoč smo se razgovarjali o veropovedanjih. Zagrejaškij je bil svobodomiseln in svobodoljuben mlad učenjak — rekel bi jaz —, ki je svoje knjižne zaključke vselej prakticiral, če je le bilo mogoče. V skladu

z njegovo teorijo je bilo pravoslavje izključno ruska vera kakor protestantizem nemška, katolicizem francoska, avstrijska itd. vera. Podobne debate so na me silno delovale in skoraj sem dal slovo vsakim premislekom glede prestopa v pravoslavje. Izvršil sem ga 13. februarja 1877.

Brez notranje borbe pa se ta verska premena seveda ni zgodila. Premisleki proti prestopu iz ene vere v drugo so ostajali najbolj iz mladostnih spominov. Vsi veliki cerkveni prazniki so mi govorili proti moji nameri. Spomnil sem se božjih potov, na katere sem hodil z materjo in bližnjimi znanci ter znankami. Če bi bili še živi moji stariši, bi morda niti ne mislil na prestop; kajti ti bi ga ravnodušno ne prenesli in bi jih bil hudo razžalil. Rana njihova smrt pa je bila božja milost svoje vrste v tem oziru. Če k tem okoliščinam dodam še nenavadno daljavo med mano in vsem, kar mi je bilo iz otroških let v dragem spominu, pač ni težko razumeti, kako silno se je v danem slučaju olajšalo moje stališče. Moje mlado življenje je minilo v domovini slovanski. Sredi tega dvojega življenja je pa široko razpotje, ki ne dopušča niti najmanjšega zblizanja med prošlim in bodočim. Jaz sem le sam svoj in ruski; kar je za avstrijsko črto, me ne briga prav nič. Rusija me hrani, Rusija me poji, Rusija me modri, Rusija bo redila tudi moje otroke, Rusija je za mene in meni vse, jaz pa nji in za njo nič — ne, tako pa ne pojde, tako ne bo lepo, če se bom v molitvi ločil od njenih sinov, ločil se od nje šame tam, kjer morem najlepše osvedočiti hvaležnost za njene razne telesne in duševne zaklade. Po ruski grešiš, po ruski tudi moli in si prosi milosti ter odpuščenja grehov. Rusi so skoz in skoz pravoslavni, jaz pa bom med njimi, v svoji družini le pravoslavne žene — matere tudi pravoslavnih otrok, rimski katoličan! To bi bil nonsens, fanatična zmota, ki bi mojim najbližnjim in najdražjim življenje, mene pa bi kaznovala s pekočo zavestjo nestrpnosti. To so vse argumenta ad hominem, ki jim oporeka le tisti, ki je slep in gluhi ter ne pozna preproste istine. Najvišji dokaz je pa seveda ta, da sebe smatram kulturno toliko vzraslim, da mi ni treba tujega merila pri oceni svojih nravnih dejanj. Moja vest je čista pred Bogom brez postranskega priporočila. Kratko in točno: če je vera komu potrebna, Rusu je primerno samo pravoslavje.

Na vnanje se je vršil ta akt prav priprosto in kratko. Ni bilo nikake prekrstitve. Pred dvema pričama — botrom g. Zagražajskim in botro gospo Varvaro Andrejevno — me je vprašal svečenik voskresenjski — ceremonija se je vršila v Voskresenjski cerkvi — se-li odrekam zmotam rimsko-katoliške vere. Med temi je navedel najprej nezmotljivost rimskega papeža in potem še nekatere druge. Prišle so mi tako hitro iz spomina, da jih ne navajam, ker bi se lahko zmotil. Protokol smo podpisali vsi prisotni: jaz, svečenik, boter in botra, djaček in pričetnik. Slavnost se je končala v Gubinskem domu, kjer so bili mojega prestopa posebno veseli.

Ko sem svojo versko metamorfozo opisal ne po vrsti z drugimi dogodki, se vračam ravno za eno leto nazaj do hiše Gubinskih, o kateri spregovorim obširneje in podrobneje zato, ker sem pozneje jaz sam članom Gubinske družine.

Ta družina je bila tedaj, ko sem se z njo seznanil, že brez moške glave. Kajti Andrej Vasiljevič Gubin je nže umrl začetkom maja 1875. l., ko sem še bil jaz v Petrogradu. Po rodu je bil on prost človek, meščan, če se ne motim, glavo pa je imel brihtno, tako da se je ljudi kar trlo okoli njega zaradi dobrega nasveta v sumljivih slučajih. Tudi v mestni upravi je bil vsem potreben pomočnik v kritičnih vprašanjih. Glavni njegov posel pa je bila notarijatna pisarna, ki je ni prekosila nobena druga v celem okrožju. Vsled takih prijetnih okoliščin se je povspel Andrej Vasiljevič do premožnega človeka in njegova rodbina je imela nemalo veljavo. Tak je torej bil vobče oče družine Gubinskih. Mati, gospa Marija Matvejevna Gubina je bila rodom plemenitašinja, iz maloplemenitaških rodbin kalužskega dvorjanstva. Bila je kakih 50 let stara, ko sem jo videl prvič; bila je živega govora in sploh vročega temperamenta; bila je, kakor se govori po ruski: ženska v vseh ozirih zanimiva ...

*

Dalje avtobiografija ne sega. V nekrologu, ki mu ga je opisal pokojnikov sin Vladimir, čitam, da je Štifter posestil domovino l. 1889. in l. 1912, torej lani.

O tem-le zadnjem potovanju se je očeval kratek

dnevnik. Iz njega razvidimo, da je v Celju posetil Kapu-
sove, Cilenškove, dr. Sernca (»Kristan v čitalnici«), re-
dakcijo »Nar. Lista«, g. ravn. Lileka, g. Baša, g. Detička,
g. Goričarja, g. Logarja, prejel je pisma od dr. Slanca
in g. Pukla. V Ljubljani je bil ves dan z Drag. Hribarjem
in Rastom Pustoslemškom; na avtomobilu se je vozil v
Cerklje k Ivanu Hribarju, posetil je dr. Šavnika v Kranju,
dr. Tavčarja, dr. Trillerja, na Bledu gospo Jenkovo itd.

To je bilo slovo za večno.

Dr. Slanc je pokojniku v celjskem »Nar. Listu« z dne
24. aprila 1913 napisal topel nekrolog.

◆◆◆
ZLATOROG
NA TRENTI
◆◆◆

IZ PESNIŠKE ZAPUŠČINE IVANA BAŠA.*

PRIOBČIL JANKO LEŠNIČAR.

NARODNE.

Pa sem imel dekle,
ki me ljubilo je,
ki me ljubilo je
s cel'ga srca.

Pa je jesen prišla,
pala je slanica,
pala je slanica,
cvetke požgala je...

Klinček zvenel ji je,
srce shladilo se,
srce shladilo se,
škoda ga je.

21. 1. 1904.

Kak zašumel je log,
kak se raztužil je,
ljubice — tičice
v daljo so šle.

Oj ne tuguj nikar!
Saj se povrnejo,
saj zapoje ti spet
pesem glasno...

Ljubica moja pa
me zapustila je
in ne povrne se
nikdar nazaj!

24. 1. 1904.

* Ivan Baš je umrl na sušici doma v Spodnjih Gorčah pri Braslovčah dne 10. septembra 1905 kot sedmošolec mariborske gimnazije. Bil je mnogo obetajoči talent in je napisal v kljub mladim svojim letom lepo število verzov, ki so bili deloma priobčeni v raznih, danes mi nepristopnih dijaških listih. Nekaj poskušenj izpod peresa mladega, žalibože prerano umrlega savinskega pesnika bo zanimalo tudi bralce »Ilustrovanega narodnega koledarja«.

Na oknu vene
mi rožmarin,
— in ljubčku v dalji
preti pogin.

Skrbim, zalivam
ga s hladnoj vodoj
— a vendarle vene,
mre za teboj.

Ah, jaz pa pojdem
čez sinjo goro,
pojoča pesem
si žalostno.

In tamkaj poiščem
gomilo ti,
kjer s tvojim naj moje
srce zaspi.

7. 12. 1903.

PESMI.

I.

V srcu pa misel ustaja mi
kot tajen, prelesten glas,
da drevi in jutri, pojutrišnjem
k ljubici pojdem v vas.

In menim, da treba poplačati
s poljubci ji bode zvestost,
da v srcu se sreča naseli ji
in v ličke prešerna radost.

V srcu se želja poraja mi
in vem, da storim tako.
A drevi in jutri, pojutrišnjem
še zadnjikrat to ne bo.

1. 7. 1914.

II.

Oj vi kodri, zlati kodri,
vi ste me vklenili,
v nežne mreže mojo dušo,
revo ste vlovili.

Ko bi mogel zanjke mehke
tihoma razdreti,
kakor prosti tiček v zraku
radostno zapeti.

Pa se zanjke, pa se mreža
bolj, bolj zateguje,
pa se krasna nastavljalca
bolj, bolj približuje . . .

27. 7. 1904.

III.

Mila bisernica,
le počakaj še,
da polja meglica
gosta mi zastre!

Da bo tiha nočka
vsnivala vasi,
da njen strogi očka
trdneje zaspi . . .

Ko bo vsa vasica
vživala pokoj,
pa ji bisernica
pesemco zapoj!

Da mi vsa vesela
brž odprla bo
in na prsa bela
stisnila gorko!

5. 8. 1904

JESENSKI MOTIV.

List rmeni
in sad žari,
cvetlice mro in tice so
v daljino že odšle.

Spela sva čez to ravan
jesenskega mirnega dne.
In zrla sva drug od drugega vstran
in nisva držala se za roke,
Vse mrtvo je bilo,
vse tiho in hladno.

26. 9. 1904.

GAZELA.

Nekaj kot toplo ljubezen sem mislil, da najdem pri tebi.
Kaj me je le goljufalo? Tvoj pogled gorak.
Vedno bolj vabil me tja je in v mrežice vpletal —
kdo da, ste vi radovedni? No, smeh njen sladak.
Ej, ko pa dosti, si menila, da sem zapleten,
da sem zamrežen dovolj za neumen korak:
s srčnim poljubčkom želela si, da te zasnobim,
da te povedem na dom. Ej velik junak,
kakoršen nisem še jaz. In djal sem: »Ne morem!«
Tvoja ljubav je pa šla ko pred solncem gre mrak.

1. 2. 1905.

SONETA.

I.

Kleče ni jenjal Salomon prositi,
da bi modrost mu Bog pravečni dal;
in da je vseh bil najmodrejši kralj,
ne drzne menda nikdo se dvomiti.

Ljubezni vendar mogel odoljiti
ni tudi Salomon. Srca zapal
ga ljubici je strastno v krilo gnal,
na starost jel je ljubavi kaditi.

Ko niti Salomon, kaj še le nas
kedo pogleda moči naj se ogne,
ko nam mladost razburja živo kri!

In v krvi se od vekomaj glasi,
da naj v naročje glava se pripogne,
če v srcu žar ljubezni vnema vas . . .

14. 8. 1904.

II.

Povprašaj, draga, lastovke, zakaj,
zakaj se vračajo le v domačije,
kjer mraz preti, kjer ostra burja brije,
zakaj jih vleče v rodni kraj?

Ni li krasnejši, boljši, tihi gaj,
kjer Senegal se skoz oaze vije,
in senčnih palm posluša harmonije?
A vendar še prihajajo nazaj!

Tako me k tebi vleče, draga mi;
saj lepše so me zrle že oči,
in lepših ustic slišal sem smehljaj,

a tebe pozabiti moči ni!
In moram, moram vedno spet nazaj,
kjer ti si vzela mirne mi noči . . .

20. 8. 1904.

ČRNI JUNAK.

POVEST, BOLGARSKI SPISAL **IVAN VAZOV**. POSLOVENIL
PODRAVSKI.

I.

Nenko se je nekoč pozno vrnil domu. Tudi tega večera je prišel ves mračen s pobešeno glavo. Dasiravno je bil še mlad, se je vendar obnašal kot kak starec, postava mu je bila sklonjena, lice razorano od skrbi, pogled pobit in kalen; hodil je težko in vlekel je noge za seboj kot človek, ki ni povsem zdrav; izraz lica mu je bil krut, nepriljuden in surov, kakor je to običajno pri človeku, ki se čuti radi velikih skrbi neprenehoma razdraženega. Ko stopi v hišo, se zareži nad otroci, ki so vreščali po dvorišču ter stopi v eno izmed dveh malih sobic, naha-jajočih se v ozadju ob dvorišču. Ondi je bila že prižgana petroljeva svetilnica. V kotu je ležala ženska še mladega, toda zelo shujšanega lica. Poleg nje je stala deklica v raz-trgani obleki in ji je nudila glinasto skledico, napolnjeno z neko pijačo.

Bolnica, pogledavši Nenka, dvigne glavo ter vpraša s slabim glasom:

»Kaj ti je, Nenko?«

Nenko odloži kučmo, težko omahne na kovček, si mračno podpre glavo, ne da bi odgovoril svoji ženi.

Spoznala je, da ga je vprašala zaman.

»Torej zopet nič«, je šepetala bolestno.

»Kako se počutiš?« jo vpraša rezko.

»Zmerom po navadi«, mu odvrne.

»Ali ne čutiš po teli zdravilih kake polajšave?«

»Ne. Nismo jih kupili, Nenko.«

Nenko se jezno obrne k deklici.

Hčerka nekaj zamomlja, na to pa se spusti v jok.

»Dela, ali ti mar nisem dal krone; kam pa si jo dala?«

»Čuj, Nenko, ne huduj se!« reče bolnica in obledi. »Za pol krone smo si kupili kruha, saj ti je vendar znano, da otrok ni mogoče odpraviti s pridigo. Za ostalo pa smo kupili petrolja in mila.«

Nenko se obrne proč od žene in huda bolest se mu je izražala na licu. Na to začne hoditi po sobi s pobešenimi očmi.

»A jutri se bo potreboval zopet denar. Osem ljudi za jesti, jaz pa nimam niti vinarja.«

»Mati Kristusova!« vzdihne bolnica, »kaj si naj počnemo z njimi, ko se jamejo jutri jokati in bodo hoteli jesti? Dokler mi je še služilo zdravje, se je še zmerom našlo kako delo. Sedaj pa sem vlegla, in ne vem, kaj še vse pride? Glej, Nenko, Če te gledam takšnega, pobitega, se tudi jaz tako lahko ne popravim. Glej, glej Nenko!«

»Kaj naj toliko gledam, Ana? Že toliko časa trkam na različne duri, a vse je brezuspešno. Celo brat Filip se je pobrinil v to svrhu, da bi mi poiskal službo na mitnici — toda dobil jo je drugi.«

»Kaj bo neki dosegel ta Filip? On je povsem brez vpliva. Ti se le močnih drži, Nenko. Kreni zopet k gospodu Hajku.«

Nenkotu se naježe obrvi.

»K Hajku? K njemu ne pojdem več, zakaj on ponavlja vedno: »ako, mi, bomo videli«, kadarkoli pridem s prošnjo k njeinu. Za zlodja, on se ne pobriga. Bil sem mu potreben, ko smo ga volili za poslanca. Takrat nam je obetal vse mogoče reči, samo, da smo prekopicnili Stojana Kunca. A sedaj? Na reveža celo Bog pozabi.«

»Le pojdi jutri!« mu prigovarja žena. »On mi je obljubil, da se hoče pobrigati zate. On vse premore, ker je velik in upliven človek.« Nenko si dene kučmo na glavo ter obrne svoje korake proti durim.

»Kam greš?«

»Grem zopet k bratu Filipu, ki je sedaj v prekajalnici. Poprosim ga, naj mi posodi par grošev. Potrebujem jih jutri za zdravila in za marsikaj.«

»Bog mu daj dobrega zdravja, da se ozre na našo revščino in ima z nami usmiljenje.«

»Že kar sram me je, Ana, hoditi k Filipu. Saj mu ne

lažem, da mu vrnem, ko danes ali jutri najdem delo. In on mi posodi znovič. Pravim ti, da se že sramujem. Toda tebi je treba zdravja. Zatisnem oči tudi sedaj, potem pa me naj vzame zlod ...»

Po teh besedah steče Nenko ven na ulico.

II.

In v resnici težaven je bil položaj tega človeka. Nenko je bil reven kakor cerkvena miš. Ko bi bil sam, bile bi te besede neopravičene: en sam človek, najsi je že temu kakor hoče, se že preživi, toda Nenko je imel kaj številno družino, šestero otrok, od katerih je štelo najmlajše še le pet mesecev in mati je bila radi težkega poroda že od tega časa bolna. Teh šestero otrok je zahtevalo zjutraj in zvečer, vsaki dan potrebnega živeža, a bolnica se ni mogla poprijeti ničesar, ker ni bilo zdravja. Pravijo, da je naše breme lažje, če imajo drugi sočutje z nami; pravzaprav pa je ni groznejše muke za očeta, ki se nahaja v takšnem položaju, v kakoršnem se je nahajal sedaj Nenko. Cela vrsta nesreč v življenju je privedla Nenka v ta težki položaj. Kot trgovec z drobnim blagom pred rusko turško vojno je prišel ob času vojne na boben, kakor na tisoče drugih Bolgarov v Trakiji. Po končani vojni se je naselil v napol razdrtem rojstnem mestu, katerega ni hotel več zapustiti. Ondi je pričel trgovino z različnimi rečmi, poprijel se rokodelstva in raznih opravkov, toda povsod se je opekel; od leta do leta je šla njegova trgovina čimdalje bolj rakovo pot in končno je postal še Filipov dolžnik. Od tega časa pa nima dela ter si išče službice, da bi se mogel preživeti z rodbino.

»Delal in moledoval sem — a vse zaman, le služba mi je še ostala kot edino zavetje. Dokaj trgovcev je storilo tako kakor jaz; obesili so trgovino na klin ter se podali v službe z mesečnim plačilom«, se je opravičeval Nenko.

In šel je iskat službe. Iz početka je nameraval postati uradni sluga v kaki pisarni (znan je nekoliko čitati in pisati, višje se ni povspel); na to si je prizadeval najti službo nekje na mitnici, ali na železniški postaji, naposled bi jim bil hvaležen, ko bi ga bili postavili na mitnico za nad-

zornika, toda zanj se nikjer ni našlo prostora. Zares, dvakrat je bil poizvedel za sprazneno službo uradnega sluge, toda ko se je bil predstavil, hoteč za njo prositi, so mu odgovorili, da ga ne morejo vzeti, češ, da se ni vdeležil borb za svobodo domovine. »Pogorel sem«, je dejal, »toda zaman«. In tako je hodil brez dela dalje nego pol leta, prestopajoč brez vsakega vspaha pragove in trkajoč na duri, proseč za službo. Njegov položaj je postal težji od dneva do dneva; najprej pomanjkanje, potem bolezen, je kazalo od vseh strani svoje zobe skozi duri in okna njegovega stanovanja. Žena je sicer predla po dnevnu in po noči kot stroj in le s prodajo preje se je rodbina preživila; toda pred petimi meseci se je bolna vlegla in leži še sedaj in glad je postal njihov vsakdanji gost. Nenka po cele dneve ni bilo doma; samo na večer se je vračal s čelom, razoranim z rezkimi vraskami in pokritem s črnimi oblaki. Otroci so umolknil, brž ko so zagledali očeta. Zdeli so se mu kot mali mučitelji in tirani, katere mu je poslal Bog za kazen z vedno odprtimi gol-tanci, ki so zahtevali živeža. On pa se jim je nasprotno kazal kot nekako strašilo s svojim mračnim licem; vsem skupaj pa se je zdelo stanovanje črno, podobno ječi, ki jih je stiskala in dušila s svojimi golimi stenami, od katerih se niso mogli odtrgati.

III.

Otroci, brž ko so zapazili, da je oče odšel, so se s truščem zbrali okrog matere, slehri s kosom kruha v rokah. Bili so bosí, raztrgani, bledih lic ter so slastno jedli kruh. Obstopivši mater, so z nedolžnim občudovanjem vsi otožno zrlí v njeno lice, ki je bilo čisto shujšano od bolezní. Ona je zatisnila oči, kakor bi dremala. Težak razgovor, ki ga je imela pred trenutkom s svojim možem (ko se je kruta resnica znovič odprla pred njenimi očmi v vsej svoji otožnosti in breznadejnosti), jo je zelo vtudil. Hotela si je počiti, dasiravno so nemirni otroci delali trušč v sobi. Hči je zahajala za marsičem od dne do dne, toda očetu ni bilo dosti mar za večerjo, ker že od onega časa, ko se mu je vlegla žena, ni več obdeoval doma. Dasiravno je dekle bilo še mlado, ga je

vendar revščina naučila prenašati vse domače skrbi, oskrbovala je bolnico, zahajala na trg, v lekarno in odnašala židu Salomonu drugo za drugo zadnjo posodo in vse, kar se je še našlo pri hiši. Vendar izpraznjeno stanovanje in prazne police so kazale, da že dalje časa ni imela ničesar več odnesti in prodati...

Otroci zbrani v kotu, so nakrat umolknili in stekli ven. Začuli so, da so zaloputnile duri, v znamenje, da se oče vrača. In res! Nenko se je vračal z bičem v roki. Čudna stvar; njegovo lice je bilo povsem drugačno nego navadno; nasmeh je igral na njem, in že dolgo ni bilo tako prijazno in milo.

»Anica, ali si zaspala?« vpraša bolnico.

Ona odpre oči in opazi ta izraz veselja na njegovem licu. Podprši se z lakti, se dvigne nekoliko na vajišnici.

»Prinašam dobro novico«, ji reče.

»Kaj? Brat Filip?« ga vpraša žena vsa radovedna.

»Videl sem brata Filipa, toda predno sem odšel k njemu, me je srečal gospod Hajko in mi dejal, da me je danes nalašč iskal, hoteč mi naznaniti, da mi je našel službo in naj se radi tega pojavim jutri na policiji.«

Bolnici se razjasni obraz.

»Kakšno službo, Nenko?«

»Žandarsko!« ji odvrne Nenko.

Te besede ni izrekel s posebnim navdušenjem. Bilo je očitno, da mu služba ni bila po volji; on bi je ne bil iskal, niti je mislil postati kedaj orožnik.

A na obrazu njegove žene se poleg radosti pojavi tudi začudenje.

»Gospodu Hajku se je posrečilo najti službo za-me, doda Nenko, »iz trgovca naj se prelevim v žandarja; toda sprejemem jo, kaj naj počnem drugega, krast vendar ne pojdem? Hvala bodi Bogu, da se je vsaj to našlo!«

»Sveta božja Porodnica, bodi ti hvala za to!« zajeclja Ana ter se prekriža.

»Kje pa so otroci? Naj zrیدهjo, da skupaj večerjamo, zakaj kupil sem nekaj za zobe«, reče Nenko, razvijajoč robec.

»Hej, Delka, pokličí male paglavce!«

Že dokaj mesecev je preteklo, odkar se Nenko doma ni smejal, niti spregovoril na otroke prijazne besede.

Sedaj, ko se je tudi njemu nasmehljala usoda, so se dobri občutki in očetovska nežnost oglasili v njegovem, po naravi kaj dobrem srcu. Otroci so z začudenimi in od neskončne radosti oveseljenimi očmi obstopili očeta, ki se jim je, namesto surovih pogledov, sedaj prijazno smehljaj. Radi tajnostnega duševnega učinka se je tudi mati počutila nakrat dokaj bolje. Vdeležila se je večerje ter popila z veliko slastjo kozarec dobrega vina, po katerega je bil Nenko poslal Delko. Nenkovo stanovanje se je tega večera razsvetlilo po splošni duševni radosti; upanje je prišlo nepričakovano k njim v goste.

IV.

Nova služba, dasiravno ni bila Nenu preveč po godu in ni odgovarjala njegovemu značaju, je našla v njem razumnega in delavnega izvrševalca. Bil si je svest, da je prinesla ta služba rešitev njemu in njegovi družini, torej jo je tudi sprejel z vdanostjo, malone z ljubeznijo.

Predpostavljeni so kmalu opazili njegovo odločnost ter so vsa važnejša opravila prepuščali njemu. Sicer pa se je tudi Nenko ves pomladil, postal je svež in ves je bil spremenjen; lice se mu je zjasnilo, oči so se mu jele živo in zavestno lesketati. — Črno-žolta orožniška oprava se mu je dobro prilegla ter se podala kaj dobro njegovi ravni postavi. Ko je prihajal sedaj domu, so otroci vsi razvneti pribežali k njemu in dvigali težko njegovo sabljo. Bili so pri tem neizrekljivo veseli, ko so videli očeta v takšni prižasti »kapitanski« obleki.

Tudi Ani se je kmalu vračalo zdravje; že se je mogla sprehajati po sobi ter vzeti zdaj pa zdaj kaj malega v roke. Nenko je s plačilom, ki ga je prejel prvi mesec, lahko zamašil dokaj vrzeli; hiša je bila preskrbljena z najpotrebnejšimi rečmi in vsakega večera, kadar ni bil v službi, ga je čakala doma skromna večerja; z enim delom svoje plače je v naslednjih mesecih poravnal tudi svoj dolg pri Filipu. Tej razumni razdelitvi mesečne plače se je imel Nenko zahvaliti, da se jim je jelo goditi sčasoma prav dobro.

Nenko se je polagoma navadil čimdalje bolj svoje službe, ki je postala zanj svetla doba v njegovem težkem

življenjskem boju. To njegovo vnemo je krepila še okoliščina, da je njegov neposredni predpostavljeneec, pristav, ki je bil zelo strog, toda ob enem pameten človek, kaj prijazno ravnal z njim.

Naslednji mesec se je Nenko počutil še bolje. Njegovi prejšnji predsodki glede policijske službe so popolnoma izginili. Nenko je spoznal, da ostane na tem poprišču še drugo leto in sklenil je držati se krepko službe... Toda v polovici drugega meseca se je raztrgal oblak nad Nenkovim obzorjem; naznačili so mu drugega pristava. To je bil surov, svojeglaven in poreden uradnik, ki ni bil sposoben biti naslednik svojemu predniku, ki ni podedoval njegove pravičnosti toliko, da bi znal oceniti lastnosti svojih podložnikov ter jih napolniti z vdanostjo do sebe; pač pa jih je znal navdati samo s strahom. Toda podložniki so opazili, da je on močnejši, nego je bil njihov prvi pristav, ker je doprinašal razne svojeglavnosti, ne boječ se radi njih odgovornosti; bilo je gotovo, da mu je hrbet dobro zavarovan. Nenko je celo podvojil svojo energijo in vnemo, samo da ne bi dal najmanjšega povoda k nezadovoljnosti. Potrpežljivo je prenašal vse surovosti in krivice, ki mu jih je povzročal njegov novi predpostavljeneec. Časih je res zavrelo v njem, toda kmalu se je zopet pomiril. Strašila ga je prikazen prejšnje revščine in iz tega razloga je lahko prenašal sedanje nezgode. Kako nečimne so bile te v primeri s poprejšnjimi! Pa tudi te so se mu zgubile iz spomina brž ko se je znašel doma v krogu svoje rodbine, čije živitelj je bil sedaj. Domovje mu je bilo nagrada za mračen in mrzel policijski komisarijat. In tiho, da — skoraj srečno mu je teklo naprej njegovo življenje.

V.

Tretji mesec, kar je bil v službi, je bil mesec avgust leta 1886, ki pa je prinesel znane zgodovinske nemire, ki so močno vplivali tudi na Nenkovo usodo. Policija je kar vzkipela v svoji mrzlično-strastni delavnosti. Kakor vse ječe in zakotni prostori, so se tudi prostori, v katerih je imel opraviti Nenko, napolnili s prestopniki. Nenko je razvijal pri tem največjo vnemo. Bil je povsod. Kot preprost človek z zelo omejeno državljansko izobrazbo, je

on kaj nejasno razumel pomen dogodkov. Nobena druga naravna spodbuda, niti politična strast, ga nista vodili pri tem. »Politika je za vse ljudi in nam drobnim črvičkom je treba samo ubogati to, kar velikaši zapovedo in ohraniti si ta košček kruha, ki ga nam daje krajina«, tako je modroval Nenko. V teku enega tedna se je slično strelj zaletaval v vse one, katere so mu naročili, da jih mora zapreti. Nagon loopva se je vzbudil v njem in začutil je celo neko slast na tem lovu na ljudi. Samo nek dogodek ga je občutljivo dirnil; bil je namreč prisiljen odpeljati v ječo celo brata Filipa, ki mu je pomagal gmotno v hudih časih. Ko je zvečer omenil to svoji ženi, se je zelo razsrdila, toda kmalu se je prepričala tudi ona, da ni mogel postopati drugače; ko je prišlo povelje. Sploh pa je bil v tem burnem času Nenko le malo doma in če je dospel toliko, da je hlastno kaj povžil, je že hitel znovič na svojo službo v komisarijat, kjer ga je čakalo dokaj dela in kjer je tudi prenočeval.

Nekoč zvečer, ko so domači pospremili Nenka od večerje ter se hoteli ravnokar vleči, je nekdo potrkal na durí. Po trkanju je žena spoznala, da se je mož vrnil — toda čemu? si je mislila.

»Dela, pojdi ter odpri očetu.«

Nenko je kmalu prišel v vežo. Ana mu je šla naproti, toda on, ne rekši niti besedice, je stopil v sobo. Pri luči svetiljke je žena videala, da mu je zrla raz lica skrb. Vsa vznemirjena ga je vprašala, kaj se mu je pripetilo.

On, odloživši orožniško kučmo, si je obrisal znoj raz čelo ter mračno in globoko vzdihnil.

»Hitel si nazaj in si se razgrel. Kaj je takega?« je ponovila žena vprašanje.

»Slabo je, Ana, ne povprašuj me«, je zajecjal zamolklo.

»Kaj ti je, ali so te odstavili od službe?« ga jame povpraševati s tesnobnim glasom.

Nenko, se prestraši, videč kako je obledela Ana in se jela tresti, torej jo je hitel pomiriti.

»Ne, to ne, Ana, le poslušaj...«

»Nu in kaj je torej! Čemu si prišel?...«

Po teh besedah je vprla svoj bolesten pogled v njegovo oko.

»Ne, pravim ti, Ana, poslušaj«, je jecjal.
»Nenko, za Boga, povej, kaj je prav za prav?«
Na te besede Nenko žalostno in globoko vzdihne.
Nu, čuj torej, kaj je prav za prav«, ji začne praviti, zravnavši se po koncu in zroč ženi naravnost v lice. »Prstav me je nocoj poklical k sebi v pisarno. Našel sem ga razjarjenega, pijanega kakor zmerom. Pa mi je dejal: Nenko, koliko ljudi si že vtaknil ondi v ono sobo poleg svojega stanovanja?

»Ednajst jih je tam, gospod pristav.«
»Ali je tam tudi Stojan Kunčev?«
»Tudi ta je ondi«, mu odvrnem.
»Nu«, mi reče, »odpelji ostale odtod na drugo mesto samo Kunčev naj ostane v sobi.«
»Dobro, gospod, saj so me že itak prosili, naj jih premestim, ker se hočejo že zadušiti.«

»Dosti mi ne pripoveduj o tem! Tega edinega Kunčeva mi pustiš v sobi in zvežite mu roke.«

»Kakor zapoveste, gospod pristav«, mu odvrnem. —
»Čuj še«, nadaljuje — »ali vidiš ondi one šibe?« — Pogledal sem v kot, toda ondi niso bile šibe, marveč kol. In jel sem si domišljevati, kam to meri. »Vzemi«, mi reče, »to le šibo, ti imaš zdrave roke in tolči, tolči, tolči, dokler še ena kost ostane zdrava v njem. Ali čuješ? ...« Meni so lasje jeli vstajati po koncu pri teh besedah. — »Gospod pristav«, mu odvrnem, »odпустite, jaz ne morem učiniti ničesar takšnega. Bil sem človek, trgovec.« — »Kakšen zlod si bil poprej, tega jaz ne vem; sedaj pa služiš domovini in za domovino ni treba samo delati, marveč je treba dati zadnjo celo življenje. Ali čuješ, za rešitev domovine je treba dati zanj celo življenje. Če se obotavljaš, pa odloži obleko in sabljo kar v tem trenutku.«

In oči so se mu jele lesketati slično divji zverini. Stal sem kakor na trnju. Mar naj pobijam človeka z lesom kakor psa? Kaj mi je neki učinil Kunčev? Jaz naj dvignem roko na nedolžnega človeka, naj obložim s tem grehom svojo dušo? Hotel sem to reči pristavu, toda ta je postal besen. In pomislil sem na te in na otroke, da bomo zopet brez kruha, ko me zapode. Ko sem se tega spomnil, se mi je kar zavrtelo pred očmi. Mislil sem in mislil, potem sem dejal, naj se zgodi kar hoče in ...»

Nenko se zgane in ne dogovori. Na to pa pogleda ženo.

»Kaj mi je bilo storiti?« vpraša plaho.

»Imel bi prositi, da te puste iz službe!« zakriči Ana z iskrecimi se očmi.

»Žena, tako sem tudi učinil in nikogar nisem tepel. In znovič bomo gladovali«, reče Nenko z zamolklim glasom.

»Tako? Nu, dobro, jaz se že popravljam, pa hočem delati. Bog nas ne bo zapustil«, zakliče Ana z otročjim veseljem. Toda v tem hipu, ko odide Nenko po svojo prtljago v komisarijat, jo nekaj nemilo stisne za vrat in ona, zgrudivši se na tla, zaihti, kakor bi bila blazna: glad, napor, nezgode bi se imele pričeti že juternji dan.

VI.

Drugi dan se je čul na komisarijatu naslednji razgovor:

»Oh, kako je vendar bedast!« se je čudil eden, »da se odreče kruha Kuncu na ljubo. Nu, ali je morda s tem komu koristil? Kunčev je bil vendar-le tepen.«

»Pa še kako tepen! Sklelo ga bo, dokler bo živ«, doda drugi skromno.

»Resnica, zelo plah je postal ta čudak, Nenko.«

»Mar mu bodo Kunčevi dajali odslej plačilo na mesec?«

»Toda mi smo prali po njem, kolikor se nam je ljubilo. Jaz sem si kar roko izpahnil, zamahnivši z desnico po zraku.«

»Nu, in koliko ste mu jih dali; ali si štel?«

»Štel sem palice nekaj časa, potem pa sem opustil.«

»Jaz pa sem jih štel«, se oglasi mlad orožnik, kateremu so komaj jele bosti brke na dan pod nosom.

»Koliko jih je dobil? Pet in dvajset?«

Orožnik pogleda okrog sebe in reče:

»Si še daleč proč, Kristjan, kolikokrat zagromi top v Carigradu, kadar se prične bajram; ti si bil tam?«

»Sto in enkrat.«

»Da.«

In orožnik z zmagoslavnim pogledom premeri tovariše.

»A vedno po golem životu?«

»Da.«

»Nu, ali ste boben napravili iz njega?« se nasmeje nekdo veselo in glasno.

»Pa je tudi tulil kakor turška tromba.«

»A čemu so ga topli?«

»Zlodej ve. Hajko in pristav sta si včeraj nekaj pošepetala in potem... Kar mično je bilo videti, kako so padali od njega kosovi mesa kot rdeča prga.«

In vsi so se nasmejali.

Po teh mičnih podrobnostih so prešli na Nenka, ob sipajoč ga z zasmehovanjem in grajo radi njegove bojazljivosti, ki jo je pokazal oni večer. Ti ljudje nikakor niso mogli razumeti in pojmiti, kako se je Nenka radi take »malenkostne« stvari mogel odpovedati službi.

O kruta doba! O kruti rod!

Junaštvo minulosti ni znano tvoji duši. Krutost je temelj naše bolgarske narave. Prešinila je naše telo in kri s prvim dilhom življenja in jo zastrupila z mlekom naših mater, ki so bile sužnje. Ne govorite mi o izjemnem stanju, ne opravičujte s političnimi burjami, ki so razgrajale pri nas, te grozne prikazni v našem značaju. Nobena zgodovina kake evropske vstaje v XIX. stoletju ni naznačena s takšnimi zverinstvi in okrutnostmi. Nobena izmed teh revolucij nima Konare, Staropaticice in njunih zverinskih muk. Potekli so potoki krvi, padlo je na tisoče glav, borili so se prestoli in kraljestva, toda ti dogodki so bili samo strašni, ne pa tako gnusno-okrutni. Ako ubiješ oboroženega in nevarnega sovražnika, se to še da odpustiti, ker se smatra to za naraven, četudi okruten zakon samoobrambe, dasiravno smatra grof Tolstoj tudi to za zločin, za reč, ki se ne ujema z visokim idealom krščanstva. Toda, da bi kdo mučil, ali dal mučiti zvezano žrtev, ki je brez moči, tako brez vsake koristi in brez potrebe, katere še pogostoma ne pozna, to je kanibalsko barbarstvo, ki se da pojasniti le z najnižjo kulturo. Ker pa smo Evropejci napredni narod, kako si naj drugače pojasnimo to grozno prikazen, kakor s tem, da rečemo, da nam je prirojeno, da je zrastle z našo dušo še od mladih nog ta okrutnost in neusmiljenost do bližnjega. Pred nedavnim smo videli, kako so obešali ljudi v našem mestu.

Ali pa veste, kdo je opravljal to grozno in odurno delo? Nekoliko stražnikov, ki so prostovoljno prevzeli to ulogo rabelja. Nekateri izmed njih so gotovo oženjeni ljudje, ki bodo zvečer brez obotavljanja objemali svoje nedolžne otroke s temi rokami, s katerimi so obsojenca v njegovi sramotni opravi devali na vrv. V Franciji, kjer je tudi vpeljana smrtna kazen, bi imela vlada dokaj opravka, predno bi našla za visoko nagrado človeka, ki bi hotel prevzeti na-se za drag denar ulogo erarnega rabelja. Tudi okrutnost srca ni le zgolj last ljudi nižjih slojev, ljudi deklasovanih; ona je prirojena tudi izobražencem, ki so se likali celo na vseučilišču. Ne smem naštevati vzgledov, zakaj sramota mi zaliva čelo. »Zapodi prirodo skozi duri, a ona se ti vrne skozi okno«, pravi pregovor. Tako je tudi pri nas. Knjige, znanje, idealogija zamorejo le za nekaj časa zazibati v spanec naše razbrzdane nagone, ne morejo jih pa zapoditi iz nje. Takšni preporodi se ne dogajajo tako lahko, zakaj celo pokolenje mora delovati v to svrhu, da se zmešča pravnost v tem narodu, da se ona poprime onega, ki nosi sabljo in onega, ki nosi knjigo, da vsi spoznajo, da poprej, nego so postali Bolgarji in tigri, bili so ljudje. Želel bi si, da bi se v naših šolah poleg drugih predmetov vpeljal tudi nov predmet: »Ljubezen do človeštva.« Naj ta velika, humanitetna ideja prodere kakor v kožo, tako tudi v palače in cerkve. Namesto besed: »Edinost daje moč«, ki je visokopolitično geslo, naj se nabijejo nad durmi »Narodnega Sобрanja« krotke besede Jezusa Kristusa: »Ljubi svojega bližnjega!« K nam so dospela preko morja razna nova, napredna gesla; imamo partizane, socialiste, demokrate, imamo stranko narodno in ultranarodno. Toda nikogar ni, ki bi osnoval stranko milosrčnosti...

M. V. BREZOVNIK:

AFORIZMI.

Aforizmi so kaj radi ponesrečeni porodi neiznošenih dejanj in votla jajca, nad katerimi se kure najbolj razgrevajo s kokodajckanjem.

Radi so kukavice, ki ne marajo valiti -- in mreže, s katerimi se ribari po morju učenosti; premnogokrat se vjame kača! ...

Včasi so tudi sladke smokve, ki jih baje ni mogoče nabrati po trnju in kakor trinogi stolček, na katerem zagledajo luč dneva le škornji.

Pa tudi oster prodec, s katerim izboljšujejo pota življenja — a na teh potih si človek lahko naleze krvave žulje.

So reflektorji, svetilniki, ki kažejo pot le tistemu, ki razume njih jezik.

In učenost začasnih pa tudi večnih astmatikov in muke mnogih tantalidov, ki ne morejo tega udejstviti, kar pravijo.

Prednje straže so za katerimi ne korakajo čete in kakor držaji na strmih skalah: pazi, zaboga, lahko se izluščijo!

Rosne kaplje, kapljice v soju solnčnem so — oj žeje si z njimi ne more odpraviti zemljan ...

POHORSKI:

RAZMERJE SLOVENSKE INTELI- GENČE DO KATOLIŠKE VERE IN NJENIH PREDSTAVITELJEV.

Pisati mi je o razmerju slovenske inteligence do katoliške vere in njenih predstaviteljev ali z drugimi besedami, o razmerju naše inteligence do katoliške vere in cerkve.

Ne upal bi si razpravljati o tem težavnem predmetu, ako bi ne imel zavesti, da postaja menda pač za vsakega mladega inteligenta, ko se mu začne širiti Juševno obzorje in zahtevajo moči njegovega razuma od njega novega odgovora na vprašanja: kaj sem, odkod prihajam, kam gre moja pot; to je za njega življensko vprašanje, na katerega si je dolžen odgovora vsakdo.

Izhajajoč po pretežni večini iz kmetske hiše, smo bili po katoliški veri naših starišev dobro poučeni o uganki sveta in vsega življenja, ki je izraženo v ravno citiranih apostolskih besedah: kaj sem, odkod prihajam in kam grem? Prepad med veroizpovedanjem naših roditeljev in med naziranjem njihovih »študiranih«
sinov, da se izrazim po domače, pa je vkljub temu in vkljub iskrenemu spoštovanju do vsega njihovega dejanja in nehanja, nastal in rasel vseeno. Sledovi katoliškega veroizpovedanja so ostali povečini le v spominih na dobro mater, domačo hišo, domačo cerkvico, kot spomini otroške dobe.

Kaj je temu krivo?

Svetu in življenju, predvsem pa človeškemu razumu tuji duh, ki veje iz vsake vere, je rodil brez razlike na-

rodnosti in veroizpovedanja v prvi vrsti med onimi sloji, ki si služijo kruh z razumom, proti ošabnim verskim zahtevam hud odpor: hujši odpor ko pa je odkrita gorečnost na strani braniteljev. Vera je postala obenem znamenje, kateremu se je vedno ostro ugovarjalo, in sicer ne samo na zunaj radi komodnosti, ampak iz globokega, resnega prepričanja. Vera obljublja človeku prerojenje v božjem duhu, čisto srce, ali ga pa ni dosti- in dostikrat zapeljala v nizkost, ga zapletla v še večje strasti, v sovraštvo, hinavstvo? Pa tudi zunanji verski svet, cerkev ne odgovarja našemu pojmovanju vere. Kako bi drugače mogla cerkev nasprotovati napredku, ki ga je povzročil človeški razum, kako bi mogla pustiti brezumnosti, krivičnosti prosto roko, če bi stala pod varstvom vsemogočnega duha, pod varstvom neskončne ljubezni?

Tako se razpleta dvom nad dvomom in se razširja kakor naraščajoči ogenj. Ne spravlja v nevarnost samo cerkve, ampak išče svojo pot tudi v človeško srce kot pravi sedež verskega čustvovanja. Ustvarja tam mučno nejasnost in duševno trpljenje. Ravno one ljudi, ki so najbolj hrepeneli po spoznanju božje resnice, je protislovje med verskim življenjem in verskim učenjem najbolj bolelo, tako da niso našli nikjer več tolažbe. Videli smo celo, kako so visoki cerkveni učeniški v sredi svojega dela nankrat zapadli dvomu in začeli pobijati verske nauke. Dvom, največji pospeševatelj človeškega napredka, deluje tukaj naravnost katastrofalno. Dvomljivec o eni cerkveni resnici, je že zavrzel cerkveni nauk in bo videl v veri največjo človeško zmoto, katero je treba zatreti z vsakim sredstvom. Možnost kompromisa odpada: ali je vera najvišja resnica, ali pa najpogubnejša zmota, ne delo boga, ampak izrodek človeške domišljije in slabosti.

Črez to kritično točko, na kateri visi smer celega življenja, bi moral vsak inteligent priti do mirne odločitve, da podpre svoje ravnanje, pri katerem si je postavil za voditelja svoj razum in svojo vest ter tako uteči neznošenemu tavanju med da in ne.

S tem je nekako v širokih potezih dano danes vladajoče razmerje posvetne inteligence do katoliške vere, predvsem cerkve.

Kakor bi bilo tudi zanimivo, razpravljati o tem, kaj

vse je producirala posvetna inteligenca raziskujoč svoje razmerje do boga, o posameznih filozofskih sistemih, kako si je mislila vse to praktično udejstveno v življenju, kakšno stališče je zavzemala v javnem življenju v svojih političnih strankah v tem oziru, vendar bi to vedlo razpravico, kateri so stavljene tako ozke meje, predaleč. Hočem rajš ostati pri opazovanju vsakdanjega življenja, ki daje zgoraj obširno naznačeni položaj in katerega imenujemo danes pogosto versko indiferentnost ali versko brezbržnost naše inteligence ter pri raziskavanju, kaj vse povzročuje to indiferentnost. Razpravljati hočem o tem predmetu iz stališča priprostega opazovalca, ki čita liste, revije, opazuje življenje, presoja vse naravnost brez kakih postranskih namenov ter si na podlagi tega svojega opazovanja dela zaključke.

Če preidemo s tem na konkretnjša tla, nam pri opazovanju naše današnje družbe, predvsem inteligence, ne uide 1 fakt, da namreč inteligenca pozitivno vero, pri nas katolicizmu, zapušča in da je ta odpor proti katolicizmu pri inteligenci, skoraj bi smeli to splošno trditi, v direktnem razmerju z večjim njenim študijem. Šola in to današnja, ki je vse drugo prej kot protiverska, vodi vstran od cerkvene.

Če se vprašamo, kateremu predmetu, kateremu učitelju nam je naprtiti to odgovornost, pravim --- mogoče se boče zdelo to marsikomu paradoksnno ---, da ravno verskemu poučevanju na naših šolah in pa katehetu.

Pride fantek strogo versko vzgojen z doma v šole, niti v misel mu ne pride dvomiti o verskih resnicah. Tu pride katehet z verskim poukom in začne dokazovati z vsem mogočim naporom, kakor da bi ga deval na torturo, proti najraznejšim znanstvenim disciplinam, s katerimi vera nima ničesar skupnega, nekaj, kar prej dokazov ni potrebovalo. Ravno s tem obupnim dokazovanjem prebudi v fantu skepso. Kako se potem briga katehet in šola za tega mladega skeptika, prav lepo opisuje prof. Masaryk ko pravi: »Kdo svetuje taki siroti, fanteku kvintancu, v življenski krizi? Ta kriza mogoče odloča o njegovem celem življenju in kakor uči krščanski katekizem, odloča o celi večnosti tega človeka --- ali pa sme ta fantek vprašati za svet svoje učitelje in posebno svojega verouči-

GIBRALTARSKE TRDNJAVE

telja? Kaj bi mu tudi povedali! Fantek se mogoče izgubi, pada npravno, trpi njegov značaj, ali vse to mora sirota v sebi rešiti sam; je to življenska kriza, pa tudi — noli me tangere, šolska. Za to ve mogoče celi razred, celi zavod, vidijo to učitelji ali ti si to tajijo in zapirajo v svojo notranjost. O tem se ne govori, vsak se boji; kajti o tem se ne sme govoriti — o mrtvem grškem aoristu govori profesor ali o življenskem vprašanju ne. Niso te razmere pedagoško nevzdržljive?»

«... Spominjam se tukaj tudi prav dobro lastnega dogodka, ki je sicer malenkosten, pa dobro ilustrira današnje takozvano verskonravno vzgojo. V sekundi, ko smo jemali v zgodovini grško bajeslovje, nisem mogel priti dolgo na jasno, je-li na njem kaj resnice ali ne. Profesor nam ni nikdar povedal, zakaj se tega učimo, znati pa smo morali cel obsežni rodovnik gospoda Zeusa, kako se je gostoval na Olimpu, kako je telebnil nekoč v svoji razjarjenosti ubogega Hefajsta na zemljo, da si je nogo pohabil itd, itd. Mislil sem si, nekaj mora vendar biti na tem resnice, ko smo o vsem tako dobro poučeni. V šoli si tega vprašati nisem upal, hotel sem si pomagati drugače. V bogoslovnici sem imel sorodnika, katerega sem hodil po naročilu materinem obiskavat vsako nedeljo. Mislil si, vprašaš njega. Toda, kaj stori ta bodoči »dux in omnibus«? Oštel me je in začel z rokami kriliti, češ kaj bo iz mene, če že silim v tako zgodnjih letih med pogane. Ne bom trdil, da je vsak veroučitelj tako zateleban, ali resnica je, da se zrcali v tem vzgojna praksa naših katehetov.

Po trditvah klerikalcev so seveda napredni profesorji krivi, da dijaki izgubljajo vero, resnica pa je, da so tudi med naprednimi profesorji oni bele vrane, ki prihajajo z veroučiteljem v konflikt; torej je krivično njih ovajanje, niso mogli zakriviti tega, kar se jim očita. Govorimo res to, kar nas je izkušnja učila. Onim, ki so nadarjenejši in ki tudi več mislijo, se ustavlja že to, kako se naše verstvo prakticira, celi cerkveni kult, dalje pa jim odpira oči in prinaša dvome veda že sama kot taka, kakor se predava. Že samo to, da kaže profesor na zakone v prirodi, v historiji, četudi indirektno, izpodkopava tla staremu teološkemu protiempiriškemu nazoru. To smo v resnici tudi

občutili; profesorju zoologije v seksti pač ni mogel nihče očitati, da prihaja v razred z zahrbtnim namenom propagirati mogoče Darwina ali kaj enakega in vendar so nam njegova duhapolna izvajanja dala stokrat več misliti ko pa visokoteleči naivni »dokazi« veroučitelja, kakor: was ist schöner: filii Dei estis oder filii simiae estis!« Kako je ves verski pouk in versko drgnenje omrzil verstvo nam, ki smo tičali do vratu v njem kot gojenci duhovniškega internata, priča to, da smo čutili največje veselje nad Katonovim izrekom: »Cur haruspex non rideret cum haruspice videret«, katerega smo razumeli tako, če rabim prleško slovenščino: Zakaj se župnik ne smeji, ko župnika gleda.

Dalje je važno tudi to, da se pri verskem poduku v šoli poučujejo obenem stvari, ki niso ž njim v nobeni zvezi. Pri bibliji se govori o zgodovini, o prirodopisju, medicini, poeziji, pravu, filologiji, vse sicer same zanimive reči, ali tako primitivne pač kakor so si jih takrat predstavljali, tam mrgoli samih čudežev. Proti temu se dijak zopet uči v šoli moderne zgodovine, geologije, naravoslovja itd. Napram tem starim nazorom — povdarjati moram pri tem, da se ti pri verskem pouku predavajo kot nekaki verski nauki, gorje mu, da bi se kdo zasmeljal, tega doleti maščevalnost katehetova in ta to razume — torej nasproti tem starim nazorom stoje novodobni izsledki. Dijak primerja in mora primerjati ter si dela svoje zaključke; v čigar prid izpadejo, to ni treba še posebej naznačiti.

V bibliji se učimo, da je bil svet ustvarjen v 6 dneh, Adam da je bil ustvarjen iz gline, da je vzel Noe pred potopom živali v svojo barko, da stoji svet vsega skupaj okoli 5 tisoč let itd. itd. Nasproti temu trde geologi, da je razvoj zemlje trajal milijone let, da so že egiptovske piramide starejše kakor ve svet po učenju biblije. Dobi torej dijak o stvareh, o katerih govori biblija, boljši pouk.

To je vse polno takih malih argumentov, na katere naleti človek že pri površnem opazovanju in kateri so vzrok, da se vdira mlademu inteligentu fundament, na katerem je slonelo njegovo versko prepričanje in da potem polagoma zapušča cerkev in celo odklanja vsako versko čustvovanje.

Študij cerkvene zgodovine je drugi fakt, ki odvrta inteligenta od misli na božjo vzvišenost vsega cerkvenega početja.

Mi vemo danes, kako je nastalo papežtvo, poznamo Pseudoisidorsko zbirko in druge prekanjenosti, na katere se opira razvoj katoliške cerkve. Zvemo o mnogih papežih (Alex VI., Ivan 23.), katerih življenje ni odgovarjalo niti v najmanjši meri vzvišenim naukom Kristusovim, poznamo inkvizicijo itd. itd.

Kulturna historija ni manj zanimiva. Tisti, ki se uči, ve, kako se je cerkev razvijala. Cerkev izgublja na svojem nimbusu, kakor ga ima v očeh nezavednih, če vem, da se je razvijala čisto naravnim potom. Njeni prazniki, obredi, skoro cela liturgija ni njenega izvora, ampak sprejeta iz starih misterijev, iz davnih predkristjanskih kultov. Nauk o naravnem razvoju velja tudi za ujo in naj se temu upira, kolikor hoče. Naj so to indijski čarovniki ali mohamedanski derviši, rabini, pastori, fajmoštri, vse to pomeni skupni tipus, seveda v raznih razvojnih etapah.

Kar se tiče kulturno-socialne strani, tudi tukaj izgublja cerkev na svojem vplivu, katerega je imela poprej. Reklamira za svojo posebno zaslugo, da si je prej ko država skrbela za šolstvo, za humanitarne naprave. Ali pozablja se pri tem, da je bila cerkev takrat administrativna družba in da ni bilo takrat države v našem današnjem smislu z rednimi davki, birokracijo itd. Danes svet, kar se tiče te strani, ne potrebuje cerkve, družba se kulturno laicizira in oddaljuje od cerkve; odtod tudi klic po laicizaciji šolstva.

Kar se tiče politične strani našega življenja, vlada menda tukaj najhujši boj, katerega zapazi na prvi hip vsakdo, med cerkvijo in sodobno laiško družbo. Tukaj mi ni treba ostati niti pri sami inteligenci. Povdarjati moram pred vsem, da je cerkev politična in ne toliko verska organizacija. Moramo gledati na njo kot na organizacijo papeške svetovne države. Cerkev ima svoje pravo kanoonsko, svoja cerkvena sodišča, svojo diplomacijo, ja svoj državni jezik — latinščino; torej cesarizem cerkveni, ki se opira na vlado duhovniške kaste. Čemu nasprotujejo politični cilji in ideali ljudstva — kateri so ti? S francosko revolucijo začena razvoj demokracije in socija-

lizma, ki zasleduje ravnopravnost ljudi ne samo v prav-
nem, ampak tudi v gospodarskem in socialnem pogledu.
Demokratizem pravi, da ne izhaja vladna moč od vla-
darja, tudi ne od boga, ampak iz ljudstva samega. Zatorej
se stavi moderni človek proti političnim idealom cerkve.

V gospodarskem oziru je važen moment diferencija-
cija kapitala. Mislim, da je tukaj na priprostega kmetiča,
ki je videl vse svoje imetje le v svojih pridelkih, ki so bili
vsak trenutek izpostavljeni vremenskim neugodam, strah
pred temi neurniki, proti katerim si ni vedel pomoči,
vplival veliko. Danes v gospodarsko izobraženejših po-
krajinah ne hodi več kmet s procesijami dežja prsiti,
ampak si da raje svoj pridelek zavarovat in s tem tudi
odpade čut odvisnosti od nečesa, kar ga more vsak tre-
nutek dohiteti in proti čemur prosi pomoči boga.

Tudi način gospodarstva je tukaj važen. Moderni
kapital, industrializem nasprotuje feudalni srednjeveški
gospodarski organizaciji, katere se drži cerkev. To su o
tudi pred kratkim doživeli na Slovenskem, ko je v kranj-
skem deželnem zboru proti predlogu posl. Višnikarja po
odpravi bernje, vstal posl. Krek, ter jo zagovarjal češ kot
»diličen spomin« iz dobe feudnega gospodarstva.

Ni mogoče tukaj izčrpati vsega, kar vodi do konflikta
med moderno družbo in cerkvo, med inteligenco in
cerkvo. Bilo bi ravno tako zanimivo raziskovati ta kon-
flikt v narodnostnem oziru. Latinska cerkev ne zadostuje,
ta moment je bil eden izmed glavnih vzrokov verskih
reformacij.

Tudi v moralnem oziru cerkev ne zadostuje našim
potrebam. Zloglasna jezuitska morala, da namen posve-
čuje sredstvo, mentalna rezervacija, probalizem itd.

Izogibal sem se v svojem razpravljanju nalašč naših
razmer doma, čeravno sem si svest, da bi to v prvi vrsti
sodilo sem. Vendar sem ob misli na njeno politično delo,
to raje opustil, ker sem se bal, da pridem s tem v tem
resnem vprašanju iz ravnotežja.

Vidimo tako, da je med razpravljanjem, posve-
čenem razmerju inteligence do vere in cerkve, postalo
vprašanje, zakaj se inteligenca odvrča od katoliške
cerkve; seveda ne samo od katoliške, isto najdemo tudi
drugod.

Naši katoliški učeniki seveda ne morejo tega odpora pri inteligenci razumeti. Razlagajo si ga na prav naivni način kot delo luciferjevo ali pa kot izvor napuha in ponosa, prisojajo nam nenravne namene. V resnici se odvrčamo od cerkve, ker hočemo biti pošteni in ohraniti svojo vest čisto. Ni to samohvala, prepričan sem, da se ravno v današnji dobi more že vsakdo izmed nas pohvaliti s to zavestjo. Ker sem si v začetku stavil vprašanje, kam pelje danes vladajoči odpor inteligence: k veri ali od vere, k cerkvi ali od cerkve, naj sedaj tudi na njega odgovorim. Seveda je to moje čisto osebno prepričanje, ki je pri tem čisto postransko, ker inteligenca povdarja stališče verskega individualizma, kar je v današnjih razmerah po mojem mnenju edino pravilno.

Moje prepričanje je, da bo potreba verskega nauka in cerkve vkljub vsem izrodkom, ki jih vidimo in prenašamo, obstojala in se tudi inteligent v svojem odporu ne more postaviti na stališče negacije, ateizma, ker ne zadostuje to naši po spoznanju hrepeneči duši, kateri tudi človeški um z vsemi svojimi velikanskimi pridobitvami ne more ustreči.

Vkljub temu pa velja verski praksi, cerkvenemu delu, kakor ga vidimo doma in v kolikor se isto ne strinja z nepobitnimi rezultati našega spoznavanja in z našo vestjo, naš — najhujši boj.

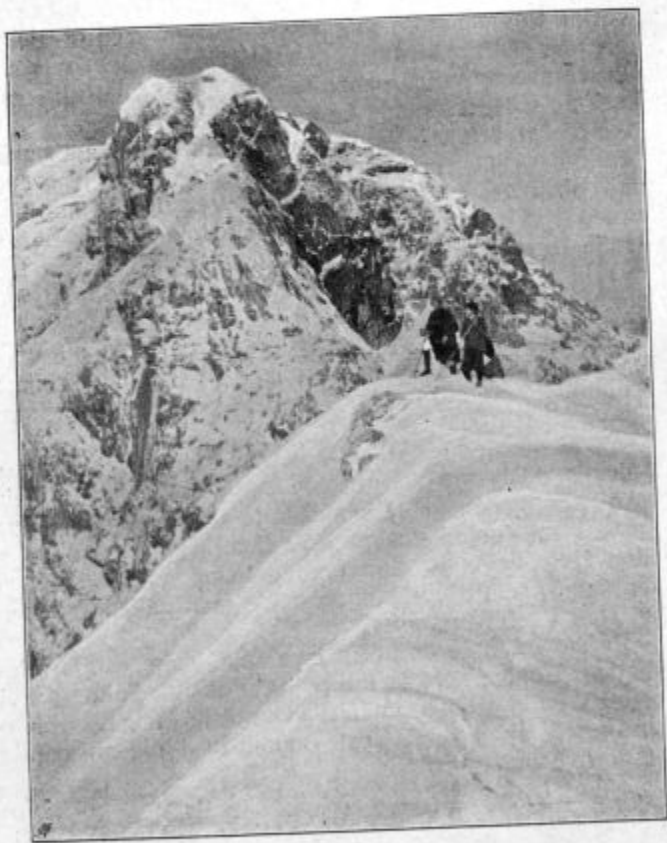
Če bi odpravila cerkev ves terorizem in silo, katere se danes poslužuje za utrjenje svoje pozicije, vpeljala svobodo za posameznika in služila le verski resnici, ne pa v prvi vrsti svojim posvetnim ciljem, kar jo vodi le v nižine življenja in jo dela tako ostudno, kakor se nam kaže danes, sem prepričan, da najde med najizobraženejšimi sloji vnetih pristašev.

Pa saj so to že heretska izvajanja. Tako ostaja inteligent pri samem sebi in mu je treba iskati, kakor pravi Tolstoj v svoji globoki knjižici »O smislu življenja«, svojega boga v svoji vesti. Vest, razum, to dvoje mu ostaja kot norma za življenje.

Tako si odgovarja inteligent, ki ne najde v veri svojega zadovoljstva, na uganko sveta in življenja, da citiram Kantove besede:

»Dve stvari napolnjujeta duha z vedno novim in ra-

stočim občudovanjem in spoštovanjem, čim češče in stalnejše se misel ž njimi peča, zvezdno nebo nad mano in npravni zakon v meni — Pogled na brezštevilo množino svetov zmanjša popolnoma moj pomen kot živega bitja, ono drugo pa neskončno povišuje mojo vrednost kot inteligentnega bitja po moji osebnosti, v kateri mi npravni zakon razodeva življenje, ki je neodvisno od čutnega sveta, ki ni omejeno s pogoji in mejami tega življenja, temveč stremlji v neskončnost.«

◆ ◆ NA POTI NA TRIGLAV ◆ ◆

VLADIMIR VOJNIK:

DIALOG, KI SEM GA SLIŠAL.

Časnikar: Vi ste gospod Štep, prosim?

Gostilničar: Da, ta sem.

Časnikar: Dobro... (opazuje ga z izkušenim pogledom) Da, da... To se sklada!... (dela notice.)

Gostilničar: S kom imam čast govo...

Časnikar: Jaz sem prvi in glavni interviever »Vseh novic«.

Gostilničar: Prvi in glavni in....

Časnikar: ...terviever »Vseh novic«! Poznate ta list? Ne? (Skomizne z rameni.)... Pa oprostite! Meni se mudi... Bodite tako prijazni in mi odgovorite na vprašanja, ki vam jih bom stavil... Najprej vrček pive!

Gostilničar: Prosim... tukaj! (Prinese pivo.)

Časnikar: (se vsede in položi bilježnico poleg sebe) Vi ste gostilničar?

Gostilničar: Seveda sem.

Časnikar: To je nemaren posel... No pa to je vaša stvar... Vi živite v slabih odnošajih s svojo ženo?

Gostilničar (osuplo): Z mojo ženo?... Saj nisem oženjen.

Časnikar: Tako, tako... Torej se ne razumete z ljubico?

Gostilničar: Tudi ljubice nimam.

Časnikar: Ne žene in ljubice tudi ne... Gospod, to mi hočete obesiti?... Poznam take stvari... vse take stvari poznam... Zastonj se trudite, da bi me nalagali... Torej, ali vas vaša žena vara?... Ali pa vi varate ženo?... (smehljajoče) kdo je ogoljufan?

Gostilničar: Pa oprostite mi ... Sem vendar že rekel, da ...

Časnikar: Aha, vi bi bili radi premeteni! To se vam pri meni ne bo posrečilo. Pozivljam vas, da se ne norčujete dalje z menoj! Jaz sem moč, gospod! Časnikarstvo je prva svetovna sila ... Ona zatoži, sodi in obrodi ... Še piva!

Gostilničar: Tukaj prosim!

Časnikar: Gospod, časnikarstvo samo na sebi je pravica in vest celega sveta! Ono je vse. Odgovarjajte! Zakaj ste vdarili svojo ženo s steklenico za sodavico po glavi?

Gostilničar: Moj Bog, moj Bog! Sem vam vendar že povedal da ...

Časnikar (ne da bi ga poslušal): Kakšen vzrok ste imeli za to surovo ravnanje? ... Je bilo to podlo maščevanje? Hipni, nepremišljeni izbruh jeze? Stojimo li pred dejstvom strasti, ali pred atavizmom? Jeli v vaši rodbini mnogo morilcev? Zakaj ne odgovarjate?

Gostilničar (se praska za ušesom): Hudič vendar! ...

Časnikar: Dalje ... Ste li s prevdarkom izbrali steklenico za sodavico? ... Zakaj ravno steklenico za sodavico in ne steklenico za rogaško ali tolstovrško slatino? No in če vas vse to vprašam — poslušajte dobro, Štep, delam to zato, da najdem glavne motive, na katere bom sezidal psihologijo vašega zločina. Zato pa želim natančne podatke vseh podrobnostij vašega zločina.

Gostilničar: Hudič kosmati vendar! ...

Časnikar: Ste nagle jeze, ste strastni, ste degenerirani, nevrastenični, dekadentni? Zastopite kaj o kirurgiji?

Gostilničar (vedno bolj plaho): Pa, ti sveta nebesa vendar, jaz sem gostilničar ... žene tudi nimam ... in tudi ne vem, kaj hočete od mene!

Časnikar (silno strogo): Vi torej vstrajate na tem, da ničesar ne veste! Vi se hočete norčevati s časnikarstvom na vsak način! Že dobro! Vam bom že posvetil. (Potegne iz žepa časnik.) Še piva!

Gostilničar: Tukaj prosim!

Časnikar: Poslušajte, kaj bom bral iz tegale časnika. (Bere.) Radi nekega prepira, katerega vzrok je še neznan, je neki Štep, gostilničar v Planini ...

Gostilničar: Gospod, jaz nisem v Planini, jaz sem vendar v Dolini!

Časnikar: Se pišete Štep — da ali ne?

Gostilničar: Da.

Časnikar: Ste gostilničar?

Gostilničar: Da.

Časnikar: Torej... če v Planini ali v Dolini, to je brez pomena.

Gostilničar: Pa to vendar nisem jaz!

Časnikar: Vi torej ne marate odgovarjati na moja vprašanja? Že prav! Bomo videli, kake koristi bo imelo to za vas, ker se norčujete z mogočnim glasom časnikarstva. Uničil vas bom. Onečastil. Rekel bom, da imate razmerje s svojo hčerjo, da je ona morilka grešnega sadu, da... da... da...

Gostilničar (popolnoma zmeden): Tavžent hudičev vendar, to je pa že preveč... Če vam pravim...

Časnikar: Kje je vaša žena? Lahko govorim ž njo?

Gostilničar: Prosim vas... ko pa nimam žene...

Časnikar: Vi nimate žene, pa jo pobijate s steklenicami? Ostanite vendar logični, če že hočete lagati na vsak način...

Gostilničar (obupan): Jej — jej!

Časnikar: (poveljujoče): Hitro!... Pripeljite ženo... moram jo videti in izprašati. Moram študirati njeno psiho, iztakniti moram vzrok vašega atavizma. Kako zgleda vaša gospa? Je lepega stasu? Bujna? Je plava?... (Molk)... Ima skrivnostne strasti? Je pregrešna? Perverzna? Sedaj je jasno, vi mi ne marate pomagati pri mojem raziskovanju... Že dobro! (Bilježi nekaj.) Še eno vprašanje!... Kako je vaše osebno mnenje o korupciji? Kateremu vzroku pripisujete nazadovanje porodov v Franciji? Kako mislite o državi in socializmu? Ste nasprotnik industrijalnih kartelov? Se vam zde državni monopoli škodljivi? Ste zadovoljni z najnovejšo smerjo naše beletrije?... Že prav! Vtepli ste si v glavo, da mi ničesar ne odgovorite. To je izzivanje časnikarstva. Za to se bodete pokorili gospod, to vam povem! (Vstane.) Še piva!

Gostilničar: Tukaj prosim.

Časnikar (ko je spil pivo): Sedaj grem... Vprašal

bom vaše sosede in sosede vaših sosedov! Zbogom!
(Gre.)

Gostilničar (ga pokliče nazaj): Vi gospod... gospod!

Časnikar: Prepozno! Vaša škoda je!... Takrat bi
bili govorili, ko sem vas vprašal...

Gostilničar: A kaj to; štiri vrčke piva ste dolžni!

Časnikar (svečano in ponosno): Gospod, časnikarstvo
ni nikomur kaj dolžno! (Gre.)

SRAMOVALA STA SE.

RUSKI SPISAL I. N. POTÁPENKO.

Zakonska Bolonska sta ravno sedla k zajutрку, ne da bi čakala na vrnitev otrok, ki sta šla v Aleksandrov vrt z Ano Sergejevno, hišno domačo vzgojiteljico.

Nikolaj Ivanovič ni bil ravno posebne volje ter je izražal svoje nezaupanje proti gospé soprogi precej neprikrito. Otroci da morajo jesti ob določenem času. Nerednost pri jedi ima za posledice lahko neredno življenje. Ani Sergejevni da je treba to razložiti ter jo prositi, naj se ne zakasni. Zakaj pa ima uro, ki jo je dobila od otrok za novo leto?

Ko je omenil Ano Sergejevno, je napravila gospodinja Katarina Dmitrijevna mnogo obetajoč obraz. Ta, kakor je bil poln, pa bled ter je prav očitvidno hotel imeti dve bradi, ni bil prav nič po tem, da bi izražal nežno njene občutke. Nikolaj Ivanovič pa je lahko bral v njenih potezah in zato je vprašal: »No? Kaj hočeš reči? ...«

In jasno je izražal radovednost njegov vedno dostojanstveno strogi obraz s sivimi očmi, ki jim je bila posebnost, da se niso skoro nikdar premikale, s kratkimi, nalahno osivelimi zalisci in z dolgo, izredno skrbno obrito zgornjo ustnico.

»Nič posebnega,« je odvrnila Katarina Dmitrijevna, »le zdi se mi, da ima svoje namene ...«

»Kakšne namene?«

»I no, meni se le zdi. Domneva se mi samo ...«

»No, glej! To je spet tvoj način: nekaj nerazumljivo namiguješ, potem pa postaneš naenkrat čudežno nejasna!« je godrnjal Nikolaj Ivanovič, ki je bil, kakor smo že povedali, slabe volje in to zato, ker je bila nedelja — dan, ko ni imel v departmaju nič opraviti — dan, ki ga je

preživljal navadno prav prijetno; danes pa je moral izvedeti že na vse zgodaj, da se ne more peljati k Tarasovim, kjer so igrali ob nedeljah navadno partijo whista: ravnokar je zbolela tam najmlajša hčerka na škrlatici. »To je vendar pravo trinoštvo!« je mislil Nikolaj Ivanovič jezno. »Vrag vzemi to škrlatico, saj do mene ne pride! In poleg tega je kabinet pri Tarasovih vendar čisto zasé. Bolnica pa ne bo ležala v kabinetu! Tu pa se zazdi našemu zdravniku Ivanu Ivanoviču, da mora biti mnenja, ravno škrlatica da je najbolj nalezljiva« itd.

Sploh, Nikolaj Ivanovič Bolonski je bil jezen in sam sebi se je zdel še bolj kakor je bil v resnici. Svoja otroka je zelo ljubil in bi nikakor ne hotel, naj zbolita na škrlatici. Prav gotovo ne bi šel k Tarasovim, tudi če bi ne bilo sploh ne doktorja Ivana Ivanoviča. Ampak težko je bilo, zelo težko. Nedelja se namreč povrača le enkrat v teku sedmih dni, ob delavnikih pa je bil preobložen s pregledovanjem načrtov in poročil tako v pisarni, kjer je imel visoko stopnjo, kakor tudi doma. V tem torej je tičal vzrok slabe volje Nikolaja Ivanoviča.

»Nikakor ne!« odvrne Katarina Dmitrijevna, »prav nič ne postajam čudežno nejasna. Prosim te celo, da vse to dobro upoštevaš; zdi se mi...«

»No?«

»Zdi se mi, da signalizira Ana Sergejevna svoj odhod...«

»Na, teh vojnih izrazov ne razumem čisto nič! Kaj se to pravi?«

»Ti si prav gotovo slabe volje in me zato nočeš razumeti.«

»Čemu pa vendar tako namigavaš, ko sva sama? ...«

V tem je imel prav. Predmet pa je bil tako kočljiv, da Katarina Dmitrijevna celo s svojim možem ni mogla govoriti drugače kot z namigavanji.

»Zdi se mi, da hoče Ana Sergejevna premeniti svojo službo...«

Nikolaj Ivanovič je jezno vrgel svojo servijeto po mizi.

»Signalizira svoj odhod in hoče premeniti službo!« je vzkliknil sarkastično. »Če se ne motim, se pravi to: našla je drugo službo in jo hoče pri nas pustiti...«

»Da, tako mislim...«

»Pa vendar utemelji nekako svojo domnevo.«

»Kakšne dokaze naj imam zato? Zdi se mi na primer, da jo teta največ pripravlja do tega. Trikrat je prišla ta teden k nji in ji je pisala še dve pismi... Nikdar dozdej se ni brigala toliko za njo... In danes je spet njeno pismo tukaj!...«

»In ti misliš, da se to res lahko zgodi?«

»Mislim in zdi se mi čisto za gotovo! Zapazila sem pri nji malo izpremembo. Napram otrokom ni več tako ljubezniva, raztresena je in sploh... sploh je nekaj...«

»Ah, to bi bila vendar neumnost! Otroka sta se navadila na njo, in sama veš, kako težko je koga najti, ki bi bil izvrsten in reden. Tako lahko in dobro jo uporabljamo... Če se zmislím na komedije, predno smo jo dobili!...«

»Res, to je zelo neprijetno!«

»Več kot neprijetno!... Kje pa je pismo? Tam na kamínu? Res, tega je pisala njena teta... Gotovo!«

Oba soproga sta dobila naenkrat eno in isto misel: »ne bilo bi napačno, če bi se moglo prebrati to pismo!... Kako naj ga le odpreva? ... Tako, da se ne bi opazilo...« Ker pa ta misel ni bila prav nič čedna, sta se izogibala oba, da bi se pogledala.

Katarina Dmitrijevna je obrnila vso svojo pozornost na špiritov plamen pod kavnim strojčkom, kjer je navadno sama pripravljala kavo, Nikolaj Ivanovič pa je odrezoval svoji cigari konec tako zvesto kakor, ni delal tega nikdar.

V predsobi je pozvonil zvonec, in začuli so se otroški koraki in njih glasno veselje. Bila sta deček osmili in deklica šestih let, z njima pa Ana Sergijevna. Vsi so imeli od mraza rdeča lica.

Obednica, kjer je doslej vladalo godrnjanje Nikolaja Ivanoviča, je oživela ter se osvežila v veselih glasovih. Otroka sta odložila kožuhe, sedla k mizi in ne oziraje se na prijazno vzgojiteljičino opominjanje začela nakladati na krožnike jedi s slastjo, ki je bila podobna že lakoti.

Ana Sergejevna je s smehom pravila o svežem mrazu tam zunaj, o prijetni igri otrok — pa ne njeno lice, ne njen glas ni kazal kakega načrta za odhod, ali pa tudi

le željo, da menja službo. Bila je živahna, vesela, naravna in ljubkost je bila na njenih svežih, mladostnih potezah, ki sicer niso bile posebno lepe, pa so dajale v celoti vendar neko posebno prikupnost.

»Pismo je prišlo za vas!« prekine Katarina Dmitrijevna njeno živahno pripovedovanje.

»Za mé?« je vprašala Ana Sergejevna in v njenih očeh je bila mala zadrega. Bolonska, pri katerima je živela že dve leti, sta vedela, da jo spravi v zadrego vse, kar se je tikalo njene osebe. Tokrat pa sta na to pozabila in menjala pomenljive poglede.

Ana Sergejevna je vzela pismo in rekla: »O, to pa je od moje tete! Zdaj si prav živahno dopisujeva.« Ne da bi ga odprla, je položila pismo k sebi na mizo, pa je jedla naprej in se naprej zgovarjala. In ta okolščina, da se namreč pisma odpreti »ni upala«, kakor sta si mislila Bolonska, je povzročila, da sta se spet spogledala.

Nikolaj Ivanovič je bil resen, delaven možak — prav res — bil je nedvomno globokoresen značaj. Vsaj v departmaju ni dvomil o tem nihče, saj je izpolnil, kjer je služil, komaj petdesetletni uradnik vsa upanja, ki so jih stavili nanj. V svojih mladih letih je bil kajpada vesel in lahkoživ; odkar pa je vstopil v vrsto departmajevih opor (in bil je opora, eden izmed mnogih stebrov, ki nosijo, stoječ na slabem temelju, poslopje) je naenkrat izginila brez sledu vsa njegova življenjska svežost in veselje. Kar izpremenjen je bil, uvidel je, kakšne dolžnosti mu nalaga služba, postal je resen in delaven mož, ki se je poglobil v vse in je hotel priti do dna vsemu, le za nevažno ni imel časa. Od tistega časa naprej si je pustil rasti dotedaj neznatne zalisce, ki so zdaj krepko poganjali, brado in zgornjo ustnico pa si je skrbno bril.

Poročil se je s Katarino Dmitrijevno, ko je bil star kakih štirideset let in izbral si je tako srečno, kakor le more izbrati človek njegovih let, ko izgubi oko pogled za zunanje vtiske in se obrača na znotraj; ko ne vre kri več vroče kot prej, ampak se ohladi — kakor voda v samovarju, ki je stal dalj časa na mizi — in se preliva po žilah počasneje, v prijetnem miru.

Katarina Dmitrijevna je bila seveda iz dobre družine ter je bila izvrstno vzgojena. Bila je zdrava in mirnega

značaja, znala je varčno gospodinjiti in pripraviti za štiri rublje že uprav lukulsko večerjo, četudi se ni prikazala sama nikdar v kuhinjo in je bila vedno le milostljiva gospa. Bila je mati dveh krasnih otrok in si je razširila svoj telesni obseg takoj po poroki, kakor da se hoče prilagoditi nekaj starejšemu Nikolaju Ivanoviču, vendar pa se je tudi v tem primerno omejila.

Resnemu možu, kakor je bil Nikolaj Ivanovič, se seveda ni spodobilo, da bi se brigal za take malenkosti, kakor so bila neupravičena namigavanja in domnevanja Katarine Dmitrijevne; to je pokazal tudi že kar skraja zajutрка, ko se je postavil po robu izvajanjem svoje žene. Pa na tem je bil kriv pač današnji dan. Že na vse zgodaj, ko je zvedel o škrlatici pri Tarasovu in okoliščinah, ki so se iz tega izcimile, je vedel, da je dan skvarjen, da je uničeno njegovo razpoloženje. In ker mu je vzelo, resnemu možu, tiranstvo boleznj njegovo navadno, pošteno nedeljsko opravilo, se je moral brigati kajpada za malenkosti.

In vendar se je zanimal za nje ne le pri zajutрку, ampak na njegovo lastno začudenje še pozneje, ko je že bil v svoji sobi in kadil tam svojo cigaro. Natančneje se zadeva sicer ni pojasnila, pa njemu se je zdelo tako mogoče, da odide vzgojiteljica, kakor da bi mu to kdo neovržno dokazal.

Ta misel ga je vznemirjala in ničesar ni želel bolj, kakor da izve, če ima prav. Pa kako naj izve? Kaj naj vpraša Ano Sergejevno naravnost? Pa zakaj? Morebiti celo nič ni mislila na to, zdaj pa bi jo kar pripravil do teh misli. Naj govori z njeno teto? Bog obvaruj! S to suho osebo, ki ima dvoje bodečih, zvitih oči, ni govoril besedice v obeh dveh letih (in obiskovala je svojo nečakinjo vsaj dvakrat na mesec). Če sta se srečala kje v njegovi hiši, je odzdravljjal vljudno pa hladno na njen prijazen, preprijazen pozdrav. Ne, to ne gre, nemogoče...

Otroka sta končala svoj obed in šla spet na izprehod. Dan je bil mrzel, solnčen in izredno jasen. Na cesti je bilo mnogo snega.

Nikolaj Ivanovič je pogledal skozi okno in se je jezil, da nima prav nobenega pametnega vzroka, da se popelje na izprehod. Če bi se vendarle odpravil k Tarasovim!

Ti so živeli na srednjem prospektu na Vasilijevem Ostrovu. Tja bi bila krasna vožnja na sankah. Da pa bi se vozil tako brez namena in smotra, pa mu ni prišlo na misel. Bil je navajen, da je ravnal vedno tako, da je imel za vsak svoj korak tudi tehten vzrok.

Vendar pa ga ni zapustila misel, da bi vzgojiteljica lahko odšla. Pa res — zakaj je odložila pismo in ni prosila dovoljenja, da ga sme brati pri mizi? To bi bilo vendar čisto v redu. Najbrže se je bala, da pogleda kdo po strani in ujame kakšno besedico, ta besedica pa bi odkrila tajnost, namreč da misli popustiti svojo službo. To pismo, to pismo! — vse bi razjasnilo, če bi se ga moglo le brati. Pa na to seveda ni misliti, kajti... kajti tujih pisem vendar ne more brati — kako neprimerno!

V otroški sobi ni bilo nikogar in Nikolaj Ivanovič se je zanimal za vprašanje, (no — zanimalo ga je pač): kam naj bi ona, t. j. Ana Sergijevna, pač položila pismo? Kam le? Navadno je prišel redkokdaj v otroško sobo, vedel pa je, da sta tam dve otroški postelji, ena za Ano Sergejevno in njena perilna omara. To je bilo v eni sobi, v drugi, kjer sta se otroka igrala, pa je bilo dunajsko pohištvo za otroke, igrače, miza in šifoner iz rožnega lesa in z mozaikasto vložko. Spomnil se je, da je Katarina Dmitrijevna vzgojiteljici nekoč rekla, da je odločen vrhnji predal za papirje. Predal pa je bil bržkone zaklenjen in prav gotovo je bilo, da je Ana Sergejevna zaklenila omenjeno pismo in vzela ključ s seboj.

Ta okolščina je posebno zanimala Nikolaja Ivanoviča: če je res zaklenila predal in če je vzela ključ s seboj?

Vstal je in odprl vrata v sobo za goste. Predno pa je šel tja, je pozorno pregledal sobo in se prepričal, da Katarine Dmitrijevne ni tukaj. Sam ni vedel, zakaj skriva to pred njo, da gre v otroško sobo in hoče malo pogledati v vrhnji predal pri šifonerju. Vsekakor pa se mu je zdelo potrebno, da zakrije to nevredno radovednost.

Katarine Dmitrijevne ni bilo v ti sobi. Plazil se je po prstih nazaj in se je prav jezil zaradi škripanja črevljev in je odprl počasi vrata v otroško sobo. Začuden je obstal na pragu, ker je zrl omenjeni šifoner ravno nanj tam od nasprotne stene. To mu ne bi smelo biti novo,

Pa kaj je bil ključ tudi tu? Je tičal v vrhnjem predalu? Omenili smo že, da je petdeset let Nikolaja Ivanoviča že oslabilo tudi njegove oči. Natančno je sicer videl šifoner, videl je tudi vrhnji predal, ni pa mogel določiti, če je ključ tukaj. Ta je bil namreč majhen in zato je bil Nikolaj Ivanovič prisiljen, da je pristopil še za pet korakov. Njegovo začudenje je raslo: ključ je bil v ključavnici.

Izpolnila se mu je želja: izvedel je, kar je hotel videti, in lahko bi zapustil sobo prav zadovoljen. Pa tega ni napravil. Kakor okovan je stal in ni obrnil pogleda od šifonerja.

Nova misel se mu je porodila: »Torej recimo, da vem... na pr., da nas hoče zapustiti. Potem seveda ni mogoče nič prenarediti. Da bi jo prosili, naj ostane, bi bilo poniževalno... Ampak odpove se ji lahko prej prav na rahlo... Tak tako: odpovedati. Vedno je boljše, da odpovemo sami, predno je prepozno, kot pa čakati, da nam odpove drugi...«

Pa zakaj je vzbudil v njem šifoner take misli? Saj je bil vendar dobro vzgojen in bi se ne mogel odločiti na noben način za to, da prebira tuja pisma... Gotovo, gotovo!... In vendar je stal tu pa ni mogel odvrniti pogleda od šifonerja. Nove misli so mu križale po glavi: »Kaj pa bi vendar bilo, če čitam pismo? Ona se takole na tiho z nami igra — torej... Razuntega pa ne bo tudi nič zapazila, in vedel ne bo nihče. Saj nič ne škoduje, če ga preberem! Saj ne napravim tega iz slabega namena...«

Ozrl se je na vrata, pogledal je v drugo otroško sobo in ko se je prepričal, da ni tam nikogar, je previdno odprl gornji predal pri šifonerju.

Na vrhu je ležalo pismo; prijel ga je s tresočimi rokami, pogledal najprej datum, da se prepriča, če je pravo pismo. Če bi bilo staro že dva tedna, bi seveda ne imel nobene pravice, da ga bere.

Pismo je obsegalo sledeče, od tete prav grdo kljukasto napisane besede:

»Draga Anjutočka!

Nič nisem mogla opraviti.

Lizaveta Semenovna mi je obljubila za sinoči: pa ni držala svoje besede. Vražja gospodinja nas tako grdo stiska... Zelo žal mi je, da te moram oropati Tvoje broše, pa kaj, saj mi ne preostane drugega kakor da Ti jo vzamem in jo zastavim. Sama si to predlagala, jaz ne bi se domislila tega. Jutri opoldne pridem k Tebi in jo vzamem. Poljublja Te, moja dobra...

Tvoja teta

Manja.«

Nikolaj Ivanovič bi pismo skoraj zmučkal, tako se je razjezil nad svojim ravnanjem. Zdaj, ko se je natančno prepričal, da ni v pismu nič kriminalnega, je obsojal svoje dejanje popolnoma.

Previdno je zganil pismo in ga položil na svoje mesto, trudil se je, da bi ležalo kakor prej, zaprl je predal in se splazil po prstih v sobo za goste.

Komaj pa je zaprl za seboj vrata, se je prikazala na pragu Katarina Dmitrijevna.

»Kaj pa ti tu počneš? Kaj bi rad?« je vprašala začudeno, ker je vedela, da ne hodi Nikolaj Ivanovič navadno nikdar v otroško sobo.

Nikolaj Ivanovič je zardel kakor zasačen tat.

»No, jaz sem le... Sem mislil, sem hotel... hotel... samo pogledati, če je za otroke v sobi dovolj zakurjeno.«

»Kakšna čudna domneva!«

»Meni se je pač tako zazdelo!...«

Šel je v svojo sobo, kjer je hodil razburjen gor in dol. Nezadovoljen je bil sam s seboj, vest ga je pekla, vzbudilo se mu je samoljubje, ker se je zasačilo njega, dostojnega moža, pri takem neodpustljivem dejanju.

Ko pa je korakal tako gor in dol po mehkih preprogah in se pokoril na svoj način, se mu je zazdelo, kakor da so zaškripale dveri v sobi za goste in to na način, kakor bi se ne smelo zgoditi. Ker se je ravnokar čutil tatu, je vedel, kaj to pomeni. Prav hitro se je splazil v sobo za goste ter se prepričal, da Katarine Dmitrijevne ni tamkaj, vrata v otroško sobo pa da so odprta. Šel je do vrat in gledal not.

Katarina Dmitrijevna je stala pri šifonerju, pred odprtim predalom in brala pismo. Proti Nikolaju Ivanoviču je imela obrnjen hrbet. Nehote je moral ta malo zakašljati in v tem hipu je izginilo pismo v predal in ta se je záprl. Ko pa se je obrnila Katarina Dmitrijevna proti vratom, že ni bilo Nikolaja Ivanoviča več tu; sedel je v sobi za tujce v naslonjalu in zamišljen vlekel po bradi.

Katarina Dmitrijevna je prišla z zardelimi lici iz otroške sobe.

»Ah, ti si bila tam? Jaz sem mislil, da si v spalnici! ..« je dejal Nikolaj Ivanovič z glasom, kot da nič ne ve o tem, kaj se je zgodilo. »Kaj pa si delala tam?«

»Jaz? jaz — jaz, bala sem se, če ni zakurjeno za otroke preveč«, je odgovorila Katarina Dmitrijevna pretrgano.

»Kakšna čudna domneva!« je dejal Nikolaj Ivanovič, kakor da se hoče maščevati.

»Kako, da čudna?« je vprašala Katarina Dmitrijevna ter je izginila v spalnico ne da bi čakala na odgovor.

In to je bilo prav zares edino pravilno od nje, ker zdaj bi si ne mogla pogledati v oči.

Sramovala sta se.

Ko je prišla opoldne k Ani Sergejevni teta in sta obravnavali najbrž o broši, ki jo je treba zastaviti, sta se oba Bolonska naenkrat umislila isto: dati bi bilo treba vendar denarja Ani Sergejevni, ki ji je gotovo težko, da da od sebe svojo edino brošo.

Ampak tako bi se izdala sama in to ni smelo biti. Tako je morala zapasti broša svoji usodi.

Treba mi je še poročati, da sta živela zakonska Bolonska še dolgo v miru in edinosti ter sta si zaupala v zaupljivih urah mnoge slabosti in napake, nikdar pa ni bila izgovorjena besedica, da sta čitala oba vsak zase naskrivaj pismo Ane Sergejevne, četudi sta vedela drug za drugega.

VLADIMIR VOJNIK:

SILHUETA.

V praznem kupeju sem poiskal prostor in položil nary v znamenje, da je zaseden, potno torbico in površnik, ki mi ga je posodil moj brat Vladi. Stopil sem zopet na peron in hodil ob vlaku gori in doli, doli in gori brez posebnih mislij.

Občutil sem neutешljivo žalost in mučno bojazen, ki se me loti ob vsakem potovanju. Tudi, če se peljem v druge, znane kraje, z nado, da se bom razvedril, ali z veseljem, da bom srečal ljube ljudi, občutim v srcu vedno nekaj, kakor mraz. Nikdar ne mislim toliko o smrti, o velikem molku grobov, kakor pred potovanjem. Kovčegi, ki leže po peronu, velikim krstam podobni, naglost, ki jo vidimo v očeh železniških uslužbencev, svečana velikost, ki leži po vseh stvarih, ki jih mislim v trenutku zapustiti, vse to me pretrese, me tišči in napravi otožnega...

Da preženem vsaj deloma te tožne misli, sem začel opazovati vrvenje po kolodvoru, ki je tako smešno in me zelo spominja na življenje v norišnicah. Skušal sem se zabavati pri pogledu na komične figure, tankih nog in obratih obrazov. Tekali so po hodnikih v vozovih semtertja sopeč in iskajoč pripravnega prostora. Ko so ga našli, so se zarili v kot in si zopet popravljali prostor — prav kakor begunci v vojski, ko menijo, da so našli pripravno mesto za bežanje. Pri takih scenah si skušam vedno spolniti čut za karikaturu, da ne bi zapazil, kako skriva v sebi jedro dolgočasnost in strašno puščobo...

Hodil sem semintja in prišel do skupine treh ljudi, ki so stali pred vozom tretjega razreda. Tu je stala najprej

stara gospa, črno oblečena. Siromašen prt iz kašmira je odeval ozek, sključen hrbet, ki ga je sunkoma pretresal zavraten kašelj. Spremljala sta jo mož in žena. Možakar je bil surove zunanosti. Žena je bila mršava in izsušena in v njenih očeh je ležalo nekaj, kakor bel odsev registrov in komptoarskih knjig. Bled obraz je bil prehitro za njena leta naguban in čeljust ji je štrlela naprej.

»Oj, ljubi, ubogi otroci!« je stokala stara gospa. »Zelo slabo mi je ... nikakor se ne počutim dobro! ...«

»E, prosim vas!« je tolašil možakar. »To so vse domišljije ... Prav dobro vam gre ... in tudi izborna zgledate.«

»Tako je«, je dostavila še žena. »Seveda, ti moraš vedno lamentirati.«

»Nikakor ni bilo potrebno, da potujem ze danes ...« jo je prekinila starka z vzdihom, ki ga je hipen kašelj raztrgal. »Oj Bog moj, čutim, da se mi bo nekaj pripetilo.«

»Kaj se vam bo neki zgodilo, pri tako brezpomembnem prehlajenju ... Saj drugega itak nič ni ...«

»Ne, ne ... prav nič ni potrebno, da se vozim danes ... seveda bila sem vam na poti ... na poti ...«

»Eh ne ...«

»Rabite dober zrak, zato na deželo!« jo je prekinil možakar. Ko bi to ne bilo, bi lahko ostali še pri nas.«

»Ko bi bila dobila le eno juho — tako slabo se čutim.« Žena je nesramno odgovorila: »To je tvoja krivda. Ker si se tako dolgo opravljala, bi bila zamudila vlak, če bi ti ponudila juho.«

»Gotovo«, je pritrdil možakar. »Ni bilo več časa.«

Starka je zastokala in solza je zdrsnila skozi pordečelo oko.

»Ti moj Bog, ti moj Bog! Ne vem, kaj bo z mojo glavo ... Vse se vrti v glavi ...«

»Vi ste sitni, tašča«, je zarohnel možakar. »Sitnost vam rogovili po glavi.«

Starka je ponovno zastokala.

»Ko bi bila pila le jedno juho pred vožnjo.«

»Kaj bi pa tudi profitirala! Jo loš pa v Gradcu pila!«

»Moj Bog, moj Bog! Slutim. Nekaj se mi bo pripetilo ... Če bi morala umreti na vožnji, sama! ...«

»Eh... ne govorite neumnostij mati! Vstopite! Z Bogom!«

»Zdravstvuj, hčera moja!«

Konduktar je porinil starko v voz in jo položil v kot, kakor zavoj.

»Zbogom tašča!«

»Zdravstvujta... Obvaruj vaju Bog, otroka moja!«

Ko so se vrata zaprla, so se ji vlije po obrazu solze.

Konduktarji so zatrobili v svoje rožičke, da so neprijetno zjavkali; skočil sem v voz in si kolikormogoče udobno priredil svoj prostor.

Ta prizor me je pretresel; zopet nova podoba za žalostno galerijo, ki sem jo nabral po potovanjih. Nisem hotel več misliti na vse to in sem vzel knjigo, da čitam. Upal sem, da si preženem ta žalostni nastop z glave. A brati nisem mogel... Med vrstami in mojimi očmi se še vedno z nova prikazoval blede obraz starkin in njene trpeče poteze. Te poteze so me zasladovale... In potem sem videl brezsrčne obraze onih dveh... In potem sem videl, kako sta se odstranila. Videl sem te morilce...

V Gradcu, kjer smo stali četrte ure, sem izstopil in sočutje me je povedlo k vozu, kjer je bila uboga starka. Pravkar je omedlela in ljudje so ji pomagali. Prinesli so ji iz restavracije juha, ki jo je okrepčala. »Hvala tisočerna, sedaj mi gre že bolje...«

In res se mi je zdelo, da so dobila njena lica zdravo barvo, kakor da bi se kri pretakala pogunneje po žilah. Tudi njen pogled ni bil več tako steklen in prazen...

Vstopil sem. Menda pa ni bilo tako hudo, kakor sem mislil. Slabost pri starem človeku — nič novega. Sedaj bo zaspala — in — slednjič, te tašče!...

Stemnilo se je. Nisem več mislil na starko, spal sem celo noč, zaziban od enakomernega ritma z vso silo drvečega vlaka.

Zbudil sem se šele na Dunaju, kjer sem izstopil. Še zaspan, sem mehanično izstopil in se nisem menil za to kar se godi krog mene. Naenkrat vidim, kako se ljudje zbirajo v gneči. Nekdo je glasno kričal.

»Zdravnika! Hitro zdravnika!« je klical potnik.

Hitim k gruči in vprašam, kaj se je zgodilo.

»Nič«, mi odgovori dobrodušen Dunajčan, »kričijo

radi stare ženske, ki je umrla v kupeju... radi stare ženske!»

Pri vozu, kjer se je vozila starka, se je trlo ljudij. Radovednost je hotela videti ubogega mrliča.

Stopim k mrliču; na prvi pogled sem videl, da je mrtva. Poznate izraz začudenja, ki leži na mrličevem obrazu prve ure po smrti? Smrt ni strašna — ko pristopi, se ji vsak začudi in zato mu iz hvaležnosti pusti par ur ta izraz — in potem šele začne s svojim razdiranjem. Oj smrt, velika zagonetnica, hvala ti; tudi ti imaš nekaj smisla za lepoto...

»Ubožica je mrtva«, povem uslužbencem.

S tisto, le človeku lastno škodoželjno surovostjo, ki skeli, hudo skeli, sta jo prijela dva pri ramah, dva pri nogah. Bila je že trda.

»Prostor prosim — prostor!...«

»Zločin, ali nagla smrt?« me je vprašal sopotnik.

»Zločin«, odgovorim. »Umor, pravi umor, jaz vem to...«

Medtem, ko se me je polotevala jeza in sočutje, sem rekel z glasom, ki je vse osupnil: »Kaj se vam bo neki zgodilo pri tako brezpomebnem prihlajenju... Saj drugega itak nič ni...«

Bogve, če se je oglašala vest tam daleč na jugu? Ima li bestija-človek vest?...

KRATEK PREGLED ZGODOVINE SRBSKEGA IN BOLGARSKEGA NARODA*.

PREDAVAL T.

ODKOD SO JUGOSLOVANI?

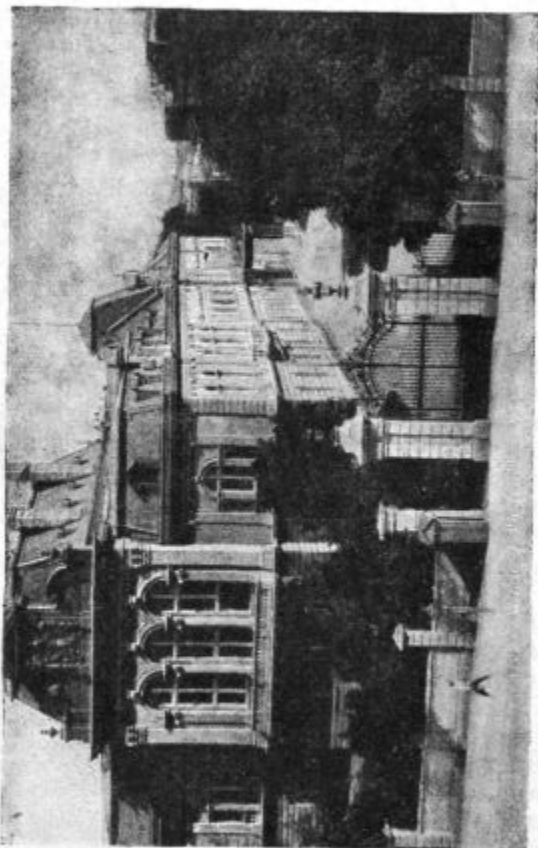
Na to vprašanje do sedaj še nihče ni odgovoril. Omenjajo se že od starih bizantinskih pisateljev, ki imenujejo tudi pokrajino, kjer Jugoslovani bivajo, Slavinja. Nadalje omenjajo Jugoslovane stari arabski pisatelji. Slovani so namreč tvorili močno bojno četo, ki so plenili na suhem in morju. Slovanski ljudje so napadali grške kolonije v Mali Aziji, v Grškem samem, dalje na otokih in celo na italijanskem obrežju. Jugoslovani tedaj še niso bili jezikovno in narodnostno ločeni in so reprezentirali le eno veliko ljudsko maso, polno bojaželnosti, hrabrosti in neustrašenosti, kar poudarjajo posebno že omenjeni staro-arabski pisatelji.

Vendar kot taki niso tvorili nobene posebne države. Živeli so v takozvanih zadrugah, to je rodbina od 50 do 60 glav, na čelu katerih je stal takozvani starosta ali gospodar, vladika, djedo, domačin, ki je zastopal zadrugo na zunaj napram drugim zadrugam in napram bogovom. Več zadrug skupaj je tvorilo rod, imenovan župa. Strategična sreda take župe je bil utrjen grad. Jugoslovani drugače niso stanovali v utrjenih mestih in vaseh kot n. pr. Nemci. Na čelu župe je stal župan, ki je opravil dve

* Ta razpravica ima pred vsem namen podati neko ogrodje za poljudna predavanja o Jugoslovanstvu. Op. pis. in uredn.

važni nalogi: na prvi strani kot sodnik, na drugi strani kot skrbnik za javno varnost.

V času nevarnosti so se zbrali župani, zjediniili več žup in izbrali iz svoje srede takozvanega velikega župana.

◆◆◆
PRESTOLICA BOLGARSKEGA CARA V SOFIJI
◆◆◆

Vendar, ko je nevarnost jenjala je ta zveza vedno *zopet* razpadla, ker Jugoslovani so bili predeinokratični, da bi trpeli med seboj absolutnega gospodarja.

Jugoslovani so torej v prvih stoletjih svojega nastopa na Balkanu živeli v splošnem komunizmu, to je *nekak*

anarhizem v tistem plemenitem pomenu besede, kakor ga razvija n. pr. ruski knez Peter Kropotkin. Občine rešujejo svoje zadeve med seboj, pomagajo odkrito druga drugi. Posebno značilno za tako življenje je dejstvo, da manjka v taki organizaciji prikazen revščine.

S tem smo v glavnem očrtali zgodovniško podlago. S tem, da so Jugoslovani imeli svoja stalna bivališča, da so se pečali z živinorejo in obdelovali polje, se odlikujejo od barbarskega naroda.

V kulturnem pogledu se tako preprost narod izrazuje samo potom vere. Jugoslovani pripoznavajo takozvano kulturno religijo. Nimajo nobenih podob, malikov, nobenih svetišč in duhovnikov. Kot božja bitja si predstavijo gore, gozdove, reke in studence. Poleg tega obstojijo razne bajne predstave o vilah, samovilah, rojenicah, vesih, klekih itd. Kot vsi Slovani verujejo tudi Jugoslovani v življenje po smrti.

S tem, da niso mogli zaslediti pri njih nobene medsebojne države, vidimo tudi, da nimajo nobenega posebnega državnega talenta. Šele mnogo po njih zgodovinskem nastopu jih medsebojno zbližujeta in združujeta na eni strani nova vera krščanstva, na drugi pa vpliv grške kulture.

PRVA JUGOSLOVANSKA DRŽAVA.

V tistem času, torej pred 7. stol. pred Kr. je bilo običajno, da so se zbrale velike bojne čete, prodirale v nova ozemlja, se včasih tamkaj naselile ter pomešale s prvotnim narodom v nov kompleks. Te čete, ki so bile na sebi jako nasilne so dajale potem tuči prvotnim elementom, h katerem so se preselile, nov izraz in tudi novo ime. Imena Bolgar, Srb, Hrvat se upirajo na tako posebno bojno četo.

Koncem 7. stol. je vdrla kot prva taka mogočna četa velika turško-tatarska horda južno od Dunava, plenila med ondotnimi Slovani in se naposled med njimi naselila. Slovan je bil narod, ki se je pečal z živinorejo in poljedelstvom, ti četaši pa so bili v prvi vrsti vojaki. Iz mešanice prvotnega in novega prebivalstva je nastalo takozvano bolgarsko pleme.

S tem se je pa zgodilo nekaj posebnega. Družabna oblika prvotnega naroda je dobila novo barvo s tem, da se je vladajoči razred turško-tatarski ločil od prvotnega prebivalstva ne samo etnografsko, to je narodnopisno, ampak tudi socialno od splošne mase, na čemur tudi poznejše krščanstvo ni nič premenilo. Na eni strani je stal bojar, t. j. plemec, kateremu se je pridružil kasneje še duhovski stan, na drugi strani pa velika brezpravna masa, ki je imela pri Bolgarih ime parik in pri Srbih sebr. Ta stan ni bil sužen, ker je imel svoje premoženje in zemljišče, ali bil je ob enem na to posestvo navezan tako, da se ni smel preseliti drugam. Meščanskega stanu v našem pomenu besede takrat niso poznali.

Medtem ko so Hrvati in Srbi živeli mirno, so nastopali Bolgari agresivno proti bizantinskemu cesarstvu, katerega sedež je bil Carigrad. Bolgari so nastopali s tako silo proti tej državi na jugu, da jim je moralo bizantinsko cesarstvo plačevati med leti 640 in 700 celo letni davek, takozvani tribut zato, da so jih pustili Bolgari z vojsko na miru.

Ta uspeh je silno dvignil samozavest bojnega naroda Bolgarov. Njih ekspanzivnost je dobila vedno širše meje. Koncem 9. stol. je stala jugoslovanska invazija na Balkanskem polotoku na vrhuncu. Slavizirali so velik del bizantinskega cesarstva, velik del današnje Grške in kot zaveznike Jugoslovancev najdemo nekaj časa celo Arabce iz Afrike.

V tej dobi so dobili Bolgari v carju Borisu mogočnega vojskovodjo, ki je znal združiti Bolgarsko v veliko državno enoto. Njegova volja je segala od enega morja do drugega. Boris (852—907) pa je bil tudi tisti, ki je bolgarski narod po sili pokristjanil in s tem se je tudi za Jugoslovane vse spremenilo. Prevezeli so grško cerkev, dobili so grške duhovnike in v 9. in 10. stol. je začelo novo greciziranje balkanskega polotoka. Grški element je prodiral proti severu in absorbiral na ta način velik del Slovanov. S tem je ob enem prenehala takozvana slovanska nevarnost za Grško in otoke.

S tem, da je spravil Boris Jugoslovane pod cerkveni vpliv Bizanca, je pripravil tudi pot duševnemu vplivu Bizanca na svoj narod in od Bolgarov prihaja ta vpliv

nove kulture polagoma tudi na ostale Jugoslovane. Na ta način so postali Bolgari posredovalci grške kulture med ostalimi Jugoslovani.

ZLATA DOBA BOLGARSKE. CAR SIMEON (907—27).

Car Simeon je bil vzgojen v Carigradu ter se je pečal ne samo z vojnimi umetnostmi, ampak tudi z znanostjo. Bil je mož silnega talenta, izkazal se je ne samo politično kot vojskovodja, ampak tudi kulturno kot učenjak. V tistem času so naložili Bizantinci visoko carino na ves bolgarski eksport, s čemur so dali občuten udarec bolgarski trgovini. Simeon je dvignil veliko vojsko proti Bizancu. Iztrgal jim je mesto Odrin in ga priklopil Bolgarski. Štirikrat je stala njegova vojska pred Carigradom. V eni taki stiski so prosili Bizantinci pomoči pri Madžarih. Ali njihovo vojno četo je Simeon sijajno premagal in Madžari so se umaknili pod vodstvom Arpada v l. 896 do 97 čez Karpate v današnjo svojo domovino. Oklical se je car carom Bolgarov in samodržec in Grkov. Ustanovil je s tem, da je povzdignil bolgarskega nadškofa v patrijarha, narodno bolgarsko cerkev. Pod svoje žezlo je spravil tudi Srbijo, tako, da je njegova država po pravici zaslužila ime Velike Bolgarije.

Spraviti je hotel pod se tudi hrvatske rodove, ki jim je kraljeval takrat Tomislav. Ali Hrvati so pregnali Bolgare v beg in si s tem ohranili samostojnost še nadalje.

Podobne kot so njegove zasluge na političnem polju, jih ima tudi na kulturnem. Porabil je jezik, ki sta ga govorila Ciril in Metod in njegovi učenci, jezik iz najbližje okolice mesta Soluna, kot cerkveni in državni jezik, to je takozvana staroslovenščina. Staroslovenščina se je ohranila kot državni in cerkveni jezik ne samo med Bolgari in Srbi, ampak tudi med Rusi in Rumuni do 18. stol. Šele v tej dobi so se dvignila srbska, bolgarska in rumunska narečja počasi do samostojnega književnega jezika. Jugoslovani so se začeli ločiti v samostojne narode.

Posebno zaslugo ima car Simeon za izdajo Zbornika, v katerem so bile zbrane teološke, filozofijske, retorske in historične razprave dvajseterih najodličnejših bizantinskih učenjakov. Na staroslovenščino so se prevajale ta-

krat grške, arabske in indijske prepovedke. Ob enem pa tudi spisi takrat vladajoče nove platonske filozofije.

Po Simeonovi smrti so nastale velike potranje homiatije in nekdanja, tako mogočna Bolgarija je začela razpadati. Vzhodnega dela so se polotili Bizantinci, zahodni del, kateremu je pripadala tudi Makedonija in Albanija, pa je združil bojar Šišman iz Trnovega v novo takozvano zapadno bolgarsko državo. Zadnji iz tega rodu, car Samuel je zasedel tudi adrijansko obal z mestom Dračem. Samuel je skušal prodirati iz Nova proti Bizancu ter združiti pod se še prednji del nekdanje Velike Bolgarije, ali bizantinski cesar Bazilej je ujel njegovo armado, iztaknil vsem Bolgarom oči, poslal na čelu stotih slepcev enega enoakega moža za voditelja in poslal to slepo armado carju Samuelu domov. Pogled na to armado, je prevzel Samuela tako silno, da je ubolel in kmalu na to umrl (1014).

CARIGRAD ZAPOVEDUJE NAD JUGOSLOVANI,

Bolgari, Srbi in celo Hrvati mu plačujejo tribut; celo tisti Hrvati, ki so še imeli popred pod Tomislavom, Krešimirom in Miroslavom tako moč na suhem in na morju, da so morale celo Benetke plačevati letni davek.

Vsi balkanski narodi so podlegli za nekaj časa bizantinskemu cesarstvu. Neodvisne so ostale le nedostopne gore današnje Črne gore, od kod se je jela polagoma širiti ideja neodvisnosti po ostalem Balkanu. Bizantinci so poslali proti Črnogorcem veliko armado, ali Črnogorci so jo leta 1040 pobili. Kmalu na to se odtrga od Carigrada tudi Bosna, Bolgarija in Srbija. Bolgari se prično zopet z nova krasno izvijati. Mesto Trnovo postane središče političnega in duševnega življenja. Razvijata se trgovina in promet. Bolgari privabijo trgovce iz Dubrovnika, da se preselijo v njihovo deželo, posebne privilegije odlikujejo to dubrovniško kolonijo.

ZA BOLGARI OSNUJEJO DRŽAVO SRBI. CAR DUŠAN SILNI.

Srbi so bili poslednji jugoslovanski narod, ki se je združil v enotno organizacijo. Mož, ki je zjediniel Srbe v politično državo je bil Štefan Nemanja (1065). Državna

ideja se je med Srbi močno razvijala in kmalu tako utrdila, da je pričel že Štefan Uroš Miljutin (1280—1320) z ekspanzivno politiko. Kakor par stoletij poprej Bolgari, tako so zagospodarili sedaj Srbi. Prodrli so do Carigrada, vzeli so tudi Bosno in središče balkanske politike ni bil več Carigrad, ampak Srbija. Oba njegova izvrstna sina Štefan Uroš, kakor Dušan Silni sta to politiko konsekvntno zasledovala in ustanovila s tem podlago za takozvano Veliko Srbijo, kateri je pripadla tudi vsa današnja Albanija. Car Dušan Silni (1331—1367), umorjen, se je dal kronati l. 1346 v Skoplju za cara Srbov, Bolgarov, Hrvatov in Albancev. Ob enem je ločil srbsko cerkev od vpliva grškega patrijarhata s tem, da je ustanovil za Srbsko samostojni patrijarhat. Žalibog so po njegovi smrti nastopile tako na Srbskem kot na Bolgarskem homatije. Notranja meščanska vojska je izkopala grob jugoslovanske samostojnosti in neodvisnosti.

TURKI PRODIRAJO V EVROPO.

Sredi 14. stol. se je pripravljajl mogočni turški narod, da udari iz malo-azijskih krajev v Evropo. Ljuti verski fanatizem je podžigal turško armado, da je prodirala z nepopisno silo proti krščanstvu. L. 1361. pade bolgarski Odrin v turške roke. Dve leti na to mesto Plovdiv. Leta 1371. se zdi, kakor da postanejo Srbi iz nova rešitelji Balkana, ali njihovo vojsko Turki pred Odrinom pobijejo. 18 let so se pripravljali Turki, da zadajo zadnji smrtni udarec jugoslovanski samostojnosti. Srbi so se postavili v mogočni armadi na Kosovem polju nasproti Turkom, kjer so bili poraženi in njih car Lazar ujet in naposled usmrčen. Tako je bila l. 1389 zapečatená usoda celega Balkana. L. 1393 je padlo še Trnovo na Turke in s tem je bil zadnji znak bolgarske politične in cerkvene samostojnosti uničen. Sava in Karpati postanejo meja osmanskega cesarstva.

Pač so se krščanski narodi Evrope parkrat pripravili, da se postavijo nasproti turški armadi, združili so se Poljaki in Ogri, katerim so se pridružili Srbi, Bosnjaki, Albanci in Bolgari, ali l. 1444. je doživela ta združena armada pred Varno ob Črnem morju neusmiljeni poraz

in Turki so zasedli še zadnji dve točki na Balkanu, Cari-grad (1453) in Bosno (1464). S tem je nastopilo turško robstvo za več kot 400 let.

TURŠKA OBLAST OD 15.—18. STOLETJA.

Turki so razdelili jugoslovanske pokrajine v pašalike. Na čelu vsakega takega okraja je stal paša. Posebno hud je bil takozvani krvni davek, ki je obstojal v tem, da so pobrali vsako peto leto vse najlepše dečke od 10.—12. leta, ki so jih vtaknili v janičarske kore. Poleg tega so pobirali davek od vsake moške glave med 7. in 60. letom. Pravice ni našel kristjan nikjer. Turki so delali z njimi kot s psom. Usoda raje je bila naravnost obupna. Tisti med Slovani, ki niso hoteli več prenašati neštetihih turških krivic, so pobegnili v nedostopne kraje in od tam napadali turško gospodstvo. To so bili takozvani hajduki ali kleftri na Grškem.

Avstrijsko cesarstvo je večkrat pokazalo, da se hoče potegniti za usodo zatirane raje. Cesarski so že zasedli srbska mesta Niš in Skoplje ter Vidin. V bojih proti Turkom se je posebno odlikoval savojski princ Evgen, ki ga opevajo tudi slovenske narodne pesmi. Iz te dobe datira tudi naša pesem:

»Stoji, stoji tam Beligrad,
za gradom teče rudeča kri,
da b' gnala mlinske kamne tri.«

Vspreh je izostal. Avstriji je pripadal del Srbije, ali samo za nekaj časa. L. 1739 je Avstrija Srbijo zopet odstopila Turčiji.

Jugoslovani so dolgo časa upali in pričakovali pomoči od sosedne krščanske Avstrije. Ali ker se to upanje ni izpolnilo, so se Jugoslovani obrnili za pomoč proti vshodu. Iz te dobe izvira nasprotje Jugoslovanov proti Avstriji in njih simpatije za rusko cesarstvo.

Ruski car Peter Veliki se je pričel v istini zanimati za usodo tlačene raje. Poslal je v Črno goro enega svojih generalov, ki je naščuval Črnogorce za boj proti Turčiji. Takrat je pričela Črna gora v drugič boj za emancipacijo

Jugoslovanov od turškega gospodstva. Žalibog tudi ta poskus ni imel posebnega uspeha.

Kasneje sta se ruska carica Katarina II. in avstrijski cesar Jožef II. domenila na skupnem sestanku, da napravita konec turškega gospodarstva v Evropi. Po tem načrtu naj bi se osnovalo novo bizantinsko cesarstvo s sedežem v Carigradu. Na prestol je imel priti eden izmed sorodnikov velike carice. Valahija in Moldavija naj bi postale neodvisne, Avstrija bi dobila Bosno in Srbijo, Rusiji pa bi pripadal Krim in še nekatere druge pokrajine ob Črnem morju. V ozadju tega načrta pa bi morala stati mogočna vojska — te ni bilo in zato se tudi ta namera ni izvršila. Vzlic temu pa se je ruski politiki posrečilo pridobiti med krščansko rajo vedno več vpliva. Pred vsem so dobivali kristjani iz Ruskega potrebna vojna sredstva, to je denar in orožje.

OSVOBODITEV IZPOD TURŠKEGA JARMA.

Nekdanja moč Turčije je tekom stoletja popolnoma pojenjala. Treba je bilo le energičnega koraka in turško cesarstvo bi moralo razpasti. Žalibog so bile na obstoju sultanata zainteresirane razne evropske vevlasti, ki iz same ljubosumnosti druga drugi niso dovolile, da bi se spremenil položaj na Balkanu. Začetkom 19. stl. je zavladal v Evropi vojni duh po zaslugah Napoleona. Francoska ideja je našla svoj rahli odmev tudi na Balkanu. Na drugi strani je Rusija po svojih agentih ščuvala rajo k uporu. Dejanska inicijativa pa je prišla iz Srbije, kjer se je posrečilo Črnemu Jurju zbrati okoli sebe navdušene puntarje, ki so l. 1804 začeli sistematični boj proti turškem gospodstvu. Da ni srbska narodna zavest tekom časa popolnoma zaspala, je pripisovati v veliki meri srbskim junaškim narodnim pesmim, ki so ohranile vso sijajnost nekdanje srbske države ter jo prenašale od roda do roda. Pevci-goslarji so hodili od kraja do kraja in navduševali narod. Okoli Črnega Jurija se je zbrala močna tolpa, ki je že dve leti po vstaji vzela Belgrad. Moralno je štčila upornike Rusija.

Kakor hitro pa se je Rusija zapletla v vojsko z Napoleonom, je padel trenutno njen vpliv na Balkanu. To

priliko so Turki porabili ter si prisvojili Srbijo. Naglo za tem je sledil drugi upor pod Milošem Obrenovičem. To pot so imeli Srbi večjo srečo. Dežela se je polagoma do cela osamosvojila in l. 1867 je zapustila zadnja turška posadka Srbijo.

PROBUDA BOLGARIJE.

Bolgarski narod je pod 400 letnim turškim gospodstvom največ trpel. Vsled svoje geografične lege je morala biti Bolgarija najbolj eksponirana turškemu nasilju. Turkom se je posrečilo ugonobiti Bolgarom tekom časa vso politično in narodno samozavest. Pri tem delu jim je šla jako na roko zlasti grška duhovščina, takozvani fanarski klerus. S padcem mesta Tirново l. 1393 je prenehal tudi bolgarski patrijarhat in Bolgari so od takrat neposredno pod grški patrijarhat v Fanaru. Tako se namreč imenuje en del Carigrada, kjer biva grška kolonija, kateri tvori sredo velik grški seminar.

Grščina je zavladala v cerkvi in v šoli in bolgarščina je bila potisnjena v kot. Za omikanca je veljal samo tisti, ki je grško čital, grško govoril in grško mislil. Beseda Bolgar je pomenila toliko kot psovka. Mnogo kulturnih bolgarskih svetinj, nabranih v bogatih samostanih so Grki zažgali. Takemu požiganju je zapadla nekdanja tako slavna patrijarhalna biblioteka v Trnovem.

Sedaj se je pokazal tudi na Bolgarskem tisti proces, ki ga nam moderna zgodovina tolikokrat pokaže. Deželo je bilo treba prebuditi, med ljudstvo je bilo treba zanesti nove ideje in boriti se ni bilo samo proti panslavizmu, ampak tudi proti panhelenizmu, to je proti vplivu Islama, kakor proti vplivu pogrčevanja. Eden je jemal narodu vero, drugi pa jezik.

Veliki domoljubi so pripravili svoj narod zrel za bodoče politično gibanje. Podobno, kakor so pripravljali učenjaki z duševnim delom francoski narod sposoben za nove ideje, da se je oprostil starega jarma, so se dvignili tudi na Bolgarskem možje, ki so opravili to delo duševne propagande. L. 1762. izda menih Pajsije prvo patrijotično knjigo v bolgarskem jeziku. Kmalu za njim izda zdravnik Peter Berovič novo knjigo za bolgarske narodne šole.

Zgodovinar Jurij Ivanovič priobčuje prvo razpravo tako slavne prošlosti Bolgarov in na ta način budi narodno zavest Bolgarov. L. 1835. ustanovi trgovec Vasilij Evstatijev prvo ljudsko šolo po zapadno-evropskem vzoru in s tem položi temelj narodno-bolgarskem šolstvu. Kmalu na to so dobili Bolgari prvo svojo tiskarno in že l. 1844. so izdali svoj prvi časopis z imenom »Ljuboslovič«, ilustriran mesečnik.

To kulturno delo ni ostalo brez zaželenega vpeha. Po deželi je nezadovoljnost rastla, narodna zavest Bolgarov se je prebudila iz 400 letnega spanja in vse je klicalo k vstaji. Ob tem kritičnem času so se zbrale evropske velevlasti l. 1876., kjer so proklamirale samostojnost Bolgarske. To zahtevo pa je Turčija kratkoma odklonila, kar je dalo Rusiji povod, da je nastopila z orožjem v roki za podjarmljene Slovane. Ruske armade so prestopile reko Prut in udrle skozi Rumunijo na Bolgarsko. Pridružile so se jim tudi rumunske čete, ki so se posebno odlikovale pri bojih za Plevno. Bila je prava senzacija v Evropi, ko je brzoglav naznanil padec te utrdbe in še večja, ko so si Rusi priborili pot skozi prelaz Šipko, v osredje tedanje turške moči na Bolgarskem. Ruske armade so prodirale do Carigrada in v miru, sklenjenem v malem mestu San Stefano, je morala Turčija dovoliti samostojnost Bolgarske. Po temu dogovoru bi postala Bolgarija največja država na Balkanu, tega pa niso pustile evropske velevlasti. Na berlinskem kongresu, kjer je imel glavno besedo Bismark, se je storilo vse, kar je bilo mogoče, samo, da bi morali jugoslovansko silo streti in razvoj Jugoslovanov preprečiti. Le majhen del Bolgarske je postal neodvisen in Bosno, zaradi katere so začel Srbi novo vstajo proti Turkom, je zasedla avstrijska cesarska vojska.

NAJNOVEJŠI DOGODKI.

Vprašanje turške bodočnosti je dobilo v evropski diplomaciji ime: orientalsko vprašanje. Ali tekom srede minolega stoletja je stopil v politično areno nov faktor, nov princip, katerega oče je pravzaprav francoski cesar Napoleon III., to je princip narodnosti. Kakšno životvorno

silo je imela ta ideja v sebi, kaže najbolj zjedinjenje velike Nemčije, zjedinjenje velike Italije. Na severu, kakor na jugu so se ustavljali tej ideji avstrijski topovi, ali ideja je imela večjo silo. Zrastli ste na severu in jugu dve veliki novi državi.

Potem je bilo nekaj časa mirno. Ali zdaj so se začeli dvigniti narodi druge vrste in zahtevali so na podlagi istega principa svojo neodvisnost. Med te narode spadajo v prvi vrsti Jugoslovani. In tako se je zgodilo, da je nastopilo iz nekdanjega orientalskega vprašanja novo vprašanje, takozvano jugoslovansko.

Bili so posamezni ljudje, ki so nekako v proroškem duhu slutili, v kakšni meri se bo razvilo orientalsko vprašanje. Avstrijski slavni vojskovodja Radecki je izdelal l. 1848. velik memorandum, ki ga je predložil našemu cesarju Francu Jožefu I. V tej spomenici roti cesarja, da naj osvobodi Jugoslovane izpod turškega jarma ter osvobodi iste, ki se že danes nahajajo v monarhiji. Na ta način bi dobila monarhija na jugu velik slovanski kompleks. O tej ideji pa cesar Franc Jožef ni hotel nič slišati. Na sestanku z ruskim carjem l. 1858. je zatrdil svojemu cesarskemu sosеду, da je Turško močnejša meja za Avstrijo, kakor morje, ko mu je car predlagal, da naj Avstrija in Rusija skupno zapodita Turke nazaj v Azijo. Z zmago nemške armade nad avstrijsko vojsko l. 1866. je bila habsburška dinastija enkrat za vselej iztisnjena iz Nemčije. Takrat je eden izmed najbližjih cesarskih sorodnikov izdal podoben memorandum, kakor Radecki, ali tudi to pot ni našla osvoboditev Jugoslovancev in njih združenje pričakovanega poziva s cesarske strani.

Zdi se kakor da se je oficijelna avstrijska politika boji, da bi se ustanovila na jugu monarhije močna slovanska sila. Ne odločujejo več zunanji politični momenti, ampak notranji politični: gre se za nadvlado nemškega elementa v tostranski in nadvlado madžarskega v omostranski državni polovici. Nobenemu drugemu, pač pa tej nadvladi preti takozvana jugoslovanska nevarnost.

Kakor kažejo dogodki zadnjega časa, se je polovica jugoslovanskega plemena že dejansko osamosvojila. In zdi se nam položaj tak: zunaj habsburške monarhije divja enotni duh jugoslovanskega plemena, v monarhiji pa je

tisti močni jugoslovanski element razdeljen v tri državne politične skupine. Ako pogledamo zgodovino, nam pravi, da narod ne miruje poprej, dokler ni zadnja veja združena s prvotnim plemenom. Tako kakor govori avstrijska oficijelna politika o jugoslovanski nevarnosti, tako podobno pozna tudi srbska in bolgarska javnost nevarnost, ki jo je krstila za avstrijsko.

To je voz, ki ga bo rešila zgodovina prihodnjih let.

PRIDIGAR.

ODLOMEK IZ ROMANA »GÖSTA BERLINGS SAGA« —
S. LAGERLÖF. POSLOVENIL M. V. BREZOVNIK.

Slednjič vendar je stopil pridigar na leco.

Ljudje v cerkvi so vzdignili glave. No, danes je vendar tukaj. To nedeljo ne bo izpadla pridiga, kakor prejšnjo nedeljo in veliko nedelj poprej.

Pridigar je bil mlad, velik, vitek in žarko lep. Če bi imel na glavi čelado, v roki meč in okoli prs oklep, bi ga smatral človek za kip iz marmorja in za statuo najlepšega Grka.

Globoko pesniško oko je imel pridigar in okroglo, odločno brado vojskovodje. Vse na njem je bilo lepo, fino, izrazito, prešinjeno genijalnosti in duševnega življenja.

Ljudje v cerkvi so se čutili osramočene, ko so ga videli takega. Bili so vajeni, da je prišel iz gostilne pijan, v družbi veselih tovarišev Beerenkautza, moža z gosto, belo brado in mogočnega kočijaža Bergha.

Zelo nezumno je pil in že več tednov ni opravljal svojih stanovskih dolžnostij; fara se je pritožila. Najprej pri proštu in potem pri škofu in njegovem kapitelu. Danes je prišel v faro škof, da se prepriča na lastne oči. Sedel je pod korom z zlatim križem na prsih. Duhovščina iz okoliških far je sedela okoli njega.

Nikdo ni dvomil, da je prekoračilo vedenje pridigarjevo meje dovoljenega. Takrat sicer — bilo je leta osemnajststo in nekako dvajset — se ni tako hudo zamerilo, če so ljudje pili; a ta mož je radi pijače zanemarjal svoje dolžnosti. In sedaj ima zgubiti svojo službo.

Stal je na leci in čakal, dokler niso odpeli zadnjega verza pobožne pesmi. Ko je tako stal, ga je presunila

zavest, da je cerkev polna njegovih sovražnikov, sovražnikov v vseh klopeh. Gospodi pod korom, kmeti po cerkvi in pevci na koru, vsi so njegovi sovražniki. Sovražnik je igral na orglje in sovražnik je gonil meh. Vsi so ga sovražili, že odtakrat, ko so jih še kot otroke nosili v cerkev; tudi mežnar ga je sovražil, lesen in strumen vojak, ki je bil tudi pri Lipskem.

Bilo mu je, da se mora vreči na kolena in prositi vse po vrsti, naj bodo usmiljeni z njim.

A v prihodnjem trenutku ga je prešinila zamolkla jeza. Spomnil se je, kako je bilo, ko je pred enim letom stopil prvič na leco. Takrat je bil častivreden mož, a sedaj stoji tukaj in gleda na moža, z zlatim križem na prsih, ki je prišel, da ga sodi.

Medtem, ko je molil uvodne molitve, je bušknila rdečica za rdečico v njegov obraz; to je bila jeza.

Res je, da je pil, a kdo ima pravico ga radi tega obsoditi? Jeli kdo videl farovž, kjer naj bi bil stanoval? Jelova hosta je stala tja do oken, temna in grozna. Vlažnost je kapala od črnih stropov in curljala po plesnivih stenah. Ni-li potreboval žganja, da si je ohranil pogum? Ko je srež in sneg drvel skozi razbite šipe in ko ni zane-marjena zemlja hotela dati kruha — ga li ni potreboval, da prežene glad?

Videl je, da je bil tak duhoven, kakor so ga zaslužili. Saj so vendar pili vsi. Zakaj bi moral biti on edini, ki bi ne smel? Mož, ki je pokopal svojo ženo, se je napil pri sedmini; napil se je oče, ki je prinesel h krstu otroka. Vsa občina je pila iz cerkve domovgrede, tako da so večjidel prišli vsi pijani domov. Pristojalo jim je torej, da so imeli pijanca za pridigarja. Na službenih potovanjih, ko se je vozil v svojem tankem plašču čez zamrzla jezera, kjer so se sestali vsi mrzli vetrovi; ko ga je podilo po istih jezernih v odprtem čolnu po burji in dežju; ko je moral v snežnem metežu stopiti iz sanij in napravljati konjem pot skozi snežene plasti, ki so bile visoke, kakor hiša; ali ko je gazil po kolovozu, takrat se je naučil ljubiti žganja.

Dnevi celega leta so se plazili počasi naprej v temi in žalosti. Kmetje in graščaki so pomrli; vse misli so bile priklenjene na prah in pepel; a na večer je potrgal duh okove, oproščen po žganju. Prišla je inspiracija. Srce je

postalo vroče, življenje žarko, petje se je razlegalo in rože so duhtela. Gostilniška soba se je spremenila zanj v južni vrt: grozdje in slive so visele nad glavo, mamornate statue so se belile skozi drevje, filozofi in pesniki so se šetali pod palmami in platanami. Pridigar na prižnici je vedel, da bi ne mogel živeti v teh krajih dežele brez žganja. Vsi njegovi poslušalci vedo to in sedaj ga hočejo soditi. Hoteli so mu iztrgati raz vrat pridigarski talar, ker je prišel pijan v hišo njihovega boga. Oh — so si li domišljevali vsi ti ljudje, da so imeli drugega boga kakor žganje.

Odmolil je uvodno molitev in sklonil se je, da pomoli očenaš.

Sveta tišina je vladala v cerkvi med molitvijo. Nankrat je popadel pridigar z obema rokama trakove, s katerimi je imel privezan talar. Zazdelo se mu je, da se plazi potihoma po stopnicah do lece cela fara s škofom na čelu, da mu iztrgajo talar. Klečal je in se ni ozrl; a čutil je, kako so vlekli in tako natančno jih je videl: prošte, pridigarje, žegmajstre, pleskarje in celo dolgo vrsto faranov, ki so vlekli z vsemi močmi, da bi mu vzeli talar. In prav živo si je predstavljal, kako so zagrmeli vsi ti, ki sedaj tako goreče vlečejo, po stopnicah navzdol, če bi popustili trakovi. In vsa ostala vrsta tu doli, ki ni mogla na stopnice, da bi vlekla za talar, in je zato vlekla za suknje one na stopnicah, bi zagrmela po tleh.

Vse to je videl tako razločno, da bi se bil najraje glasno smejal, medtem, ko je klečal. A ob istem času ga je po čelu obill mrzel pot. To bi bilo vendar prestrašno.

Ni si mogel predstavljati nekaj bolj prostaškega na tem svetu, kakor to, da bi ga radi žganja zavrgli.

Na ta način bi postal pocestni berač, ležal bi pijan v cestnem jarku, zaviti bi bil v cunje in imeli bi ga za postopača.

Molitve je bila končana. Brati bi moral svojo pridigo. Tu pa ga je obšla misel, ki mu je vmorila besedo na ustnicah; domislil se je, da ima zadnje dovoljenje raz leco oznanjati besedo in čast gospodovo.

Zadnjikrat! To ga je prijelo. Pozabil je na žganje in na škofa. Porabiti je moral priliko in pričati o božji časti.

Zazdelo se mu je, da se pogreza cerkvin tlak z vsemi poslušalci globoko in da se vzdiguje cerkvina streha, tako da je videl nebo. Stal je sam, popolnoma sam na svoji leci. In njega duh se je okrilil in zletel visoko v odprto nebo nad njim. Njegov glas je bil močan in oznanjal je božjo čast.

Bil je mož inspiracije in pustil je napisano pridigo; misli so priletele, kakor truma krotkih golobov in zdelo se mu je, da ta, ki govori ni on, temveč nekdo drugi; razumel pa je tudi, da je to najvišje na zemlji in da se ne more nikdo povspeti višje, kakor on, ki stoji tukaj na leci in oznanja božjo čast. Dokler je žarel žareči jezik inspiracije nad njim, je govoril; ko pa je ugasnil in se je poveznila streha zopet na cerkev in se je vzdignil iz globočine cerkven tlak, se je sklonil in zajokal. Kajti vedel je, da mu je življenje podarilo najlepšo uro, in da je ta sedaj odbila.

Po maši naj bi bila konferenca in preiskava. Škof je vprašal če se pritožuje fara čez pridigarja.

Pridigar ni bil več jezen in trdovraten, kakor popred. Sramoval se je in sklonil glavo. Oh, sedaj bodo razpravljali na dolgo in široko o vseh teh nemarnih dogodkih pijančevanja. A nič ni prišlo. Vse je bilo tiho okoli velike mize v občinski sobi. Pridigar je pogledal kvišku. Najprej je pogledal pleskarja; ne, ta je molčal. Potem je pogledal cerkmoštre, pogledal je bahave kmete in posestnike tovarn za železo. Vsi so molčali. Stiskali so ustnice in so gledali v zadregi na mizo. Vsak čaka, da bi začel kdo drugi, je mislil pridigar.

Eden izmed cekmoštrov si je odkašljal: »Po mojem mnenju je to imeniten pridigar, ki ga imamo.«

»Gospod škof, je slišal na lastna ušesa, kako zna pridigovati«, je pripomnil pleskar.

Škof je pripomnil, da je odpadla pogostokrat maša.

»Pridigar vendar lahko zboli, kakor vsak drug človek«, je odgovoril kmet.

Škof je omenil pritožbo faranov, ki baje niso zadovoljni z življenjem pridigarjevim.

Začeli so ga zagovarjati vsi po vrsti; pridigar je vendar še tako mlad in zato nimajo kaj reči; no in če bo

vedno tako pridigoval, kakor danes, potem ga ne zamenjajo niti za škofa samega.

Zato ni bilo nobenih tožnikov in nobenih sodnikov.

Pridigar je čutil, kako se mu razširja srce in kako se pretaka po žilah kri. Torej ni več hodil med sovražniki, pridobil si je vse, ko se je najmanj nadejal. Tudi v bodočnosti naj ostane njih pridigar!

Po vizitaciji so obedovali v farovžu škof in prošti in duhovni in najimenoitnejši izmed občinskega zastopa. Gospa enega bližnjih pridigarjev je prevzela nalogo narediti pojedino, ker je bil pridigar neoženjen. Uredila je vse zelo dobro. In sprevidel je, da je farovž pravzaprav zelo prijazen. Dolga miza je stala pogrnjena zunaj pod jelkami, tako okusno z belim prtom, plavimi in belimi krožniki, svetlimi kozarci in šotorasto postavljenimi servijetami. Pred vhomom sta se sklanjali dve brezi, po vseh sobah so bile razvrščene cvetlice, plesniv zrak se je umaknil in zelene šipe so zadovoljno lesketale v solncu.

Pridigar je bil iz srca vesel. Rekel si je, da ne bo nikdar več pil.

Nikogar ni bilo pri mizi, ki bi ne bil vesel. Vsi, ki so bili velikodušni in so odpustili, so bili veseli in pridigarji in prošti so se veselili, ker je izostal škandal.

Blagi škof je vzdignil svoj kozarec in je govoril, da je s težkim srcem nastopil to potovanje, ker je slišal mnogo slabih govoric. Šel je, da bi našel Savla, a glej Savel se je že spremenil v Pavla, ki bo storil več, kakor drugi. In prošt je govoril o bogatih talentih, ki jih je deležen pridigar in jih je povelečeval. A ne sme se poviševati, temveč vse svoje moči naj napne, da se bo brzdal, kakor pristoja tistemu, ki nosi na svojih ramah tako dragoceno in težko pezo.

Tisto popoldne se pridigar ni napil, a omamljen je bil. Vsa ta nepričakovana sreča ga je omotila. Nebo je poslalo nad njegovo glavo žareč jezik inspiracije in ljudje so mu darovali svoje srce. Kri se je pretakala po žilah vroča, kakor ogenj in ni mogel spati.

Tedaj je zaslišal glas: »Še bediš, iarček?«

Prišel je mož čez ledino proti hiši. Pridigar je pogledal skozi okno in spoznal je močnega kočijaža Kristijana Bergha, svojega zvestega vinskega bratca. Kočijaž

je bil brez doma in lastnega ognjišča, orjak po postavi in moči. Velik je bil kakor gora in neumen, kakor gora.

»Bedim še, kočijaž moj«, je odgovoril pridigar, »mislíš li, da je to noč, v kateri bi mogel spati?«

In sedaj poslušajte, kaj mu je pripovedoval kočijaž Kristijan. Orjak je slutil in razumel, da se bo pridigar bal popivati še v bodočnosti in mislil je, da ne bo našel nikdar več miru. Kajti ti prošti in duhovni bi zopet prišli, če bi popival in mu vzeli talar.

A sedaj je kočijaž Kristijan vzel stvar v svoje roke in napravil tako, da ne bodo prišli nikdar več prošti in ne duhovni in tudi ne več škofje. V bodoče bo pridigar lahko pil s svojimi prijatelji, kolikor se mu bo poljubilo, tudi tu v farovžu. Kar poslušajte, kaj je kočijaž napravil.

Ko so vstopili škof in oba pridigarja v zaprt voz in je zaprl vrata za njimi, se je vsedel kočijaž Kristijan na kozla in jih odpeljal dve milj v poletno noč in jim pokazal, kaj se pravi sedeti v vozu ter pričakovati vsak trenutek smrti. Gonil je konje z vso hitrostjo in to zato, ker niso privoščili poštenemu možu, da bi se tu pa tam napil.

Mislite li, da je vozil po cesti, ali da se je bal jih pošteno pretresti? Vozil je čez jarke in polja, hitel je v blaznem diru po hribih navzdol, zapeljal je v jezero, da je voda brizgala čez kolesa in po brdih navzdol je pognal, tako, da so se konji zastavili s prednjimi nogami in so drčali navzdol. Med celo vožnjo so sedeli škof in oba pridigarja z bledimi obrazi, šepetajoč molitve, ker strašnejše vožnje še niso doživeli.

In lahko si mislite kako so zgledali, ko so prišli do gostilne Rissater, živi a pretreseni do kostij, kakor koruza v žaklju.

»Kaj naj to pomeni kočijaž Kristijan?« je vprašal škof, ko jim je odpiral vozova vrata.

»To pomeni, da naj si škof premisli, kedaj bo zopet hodil v vizite k Gesti Berlingu«, je odgovoril kočijaž Kristijan. In ta stavek se je že prej naučil na pamet, da ne bi obtičal.

»Potem pa mi pozdravite Gesto Berlinga«, je odgovoril škof, »in mu povejte, da k njemu ne pridem nikdar več niti jaz niti kateri drugi škof.«

Glejte, ta junaški čin je pripovedoval močni kočijaž

◆◆ IZ PARKA «VILA BORGHESE» V RIMU ◆◆

pridigarju pri odprtem oknu v poletni noči. Ravnokar je postavil konje v hlev in je prišel takoj s to novico pred farovž.

»Sedaj si lahko brez skrbi bratec« je rekel. Oh, kočijaž Kristijan, bledih obrazov so sedeli duhovni v vozu, a pridigar ob oknu je gledal še bolj bled v poletno noč. Ah kočijaž Kristijan!

Pridigar je zamahnil z roko, da bi udaril orjaka po surovem in neumnem obrazu, a premagal se je. Zaloputnil je namah okno in je obstal sredi sobe. Stisnjeno pest je vihtel proti nebu.

On, nad katerim je žarel žareči jezik inspiracije, on, ki je oznanjal božjo čast, on je stal tu in mislil, kako se je Bog norčeval ž njim.

Škof mora misliti, da je on nahujskal kočijaža Kristijana, misliti mora, da se je cel dan hlinil in lagal cel dan. Sedaj bo resno razlikoval, ga najprej suspendiral in potem odslovil.

Ko je napočilo jutro, ni bilo pridigarja več v farovžu. Ni hotel ostati, da bi se razgovarjal, Bog se je norčeval ž njim in Bog mu ne mara pomagati. Vedel je, da bi ga odstavili in Bog je tako hotel. Zato je najboljšo, da gre takoj.

To se je zgodilo leta osemnajststo in nekaj dvajset v odročnem kraju zapadnega Wärrlanda.

Bila je prva nesreča, ki je privršala nad njega in ni imela biti zadnja.

Ker težko je živeti konjem, ki ne preneso ostroge in biča; ob vsakem udarcu, ki jih ošine, poskočijo v divjem begu brezdu naproti; čim postane pot kamenita in vožnja težavna, si ne vedo druge pomoči, kakor, da vržejo raz sebe jarem in divjajo naprej v blaznem begu.

LETO 1913.

I. VOJNI DOGODKI NA BALKANU.

Lanskega decembra, nekako ob času, ko je zaključil kronist tega koledarja pripovedovanje o eni izmed največjih krvavih vojnih tragedij, kar se jih je kedaj odigralo na Balkanu, je bila Turčija primorana prositi za premirje. Zgodilo se je to 3. decembra. Balkanska zveza je bila na celi črti zmagovita; le v albanskih gorah ste se še držali trdnjavi Skader in Janina, Odrin je oklepal železni bolgarsko-srbski obroč, turški voji so se skrivali v Gallipoliju in za čataldškimi utrdbami. Pogajanja za mir, ki so trajala v Londonu skoro cel december in januar, bi malo-dane ugodno uspela, a tu je nastala v Carigradu revolucija, Mladoturki so zopet prišli na krmilo in meseca februarja se je vojna znova pričela. Dočim ni došlo pri Čataldži in Gallipoliju do nobene odločitve, so zavzeli Grki pod poveljstvom sedanjega kraija Konstantina dne 6. marca Janino, Bolgari in Srbi po neizmerno trdem naporu 26. marca Odrin in ravno mesec dni kasneje je padel Skader v roke črnogorskim in srbskim junakom. Zavist Evrope ni pustila črnogorskih sokolov v Skadru in že po kratkem času so se morali črnogorski in srbski vojaki umakniti mednarodnim oddelkom, ki so jih izkrcale avstrijske, nemške, italijanske, francoske in angleške vojne ladije, da so zasedli Skader. Tam se nahajajo v času, ko gredo te vrstice v tisk, še vedno.

Dne 30. maja je sklenila balkanska zveza v Londonu s Turčijo začasni mir. Turčija je odstopila vse ozemlje do črte Enos-Midija v Traciji; obdržala je torej v Evropi komaj 5000 kvadratnih kilometrov zemlje, dočim jih je imela pred vojsko okrog 170.000. Razen 26 000 kvadr. km,

ki so se odmerili na mednarodni konferenci v Londonu novi samostojni kneževini Albaniji in se odvzeli pravim gospodarjem, Srbom, je odpadlo vse ostalo ozemlje zaveznikom. Bil je to zares ogromen plen, pri katerem so se pa prejšnji zavezniki sprli in došlo je do nove krvave vojne med zavezniki samimi. L. 1912 so si razdelili Srbi in Bolgari Macedonijo v takozvane interesne sfere. Po tej razdelitvi bi pripadal večji del dežele Bolgarom. Ali ko so se Srbi morali umakniti iz Albanije, ker niso mogli riskirati vojne z Avstrijo in Italijo, je postal položaj drugačen. Zahtevali so za velike svoje vojne žrtve večjo odškodnino v Macedoniji in so hoteli sporazumno novo razdelitev Macedonije. Bolgari se pa niso hoteli udati. Položaj je postal še bolj kompliciran, ko so Grki zahtevali poleg Soluna še Kavalo, Dramo, Seres in Kastorijo.

Med bolgarskim in srbskim časopisjem se je vnelo prerekanje sem in tje, spor se je vedno bolj ostril. Na Bolgarskem je vodil takrat vlado Gešov, eden izmed ustanoviteljev balkanske zveze, ki kakor Pašič v Belgradu nikakor ni hotel vojne. Dne 2. junija sta se ta dva državnika sestala v Caribrodu in zdelo se je, da bo bratomorna vojna preprečena. Vršila naj bi se konferenca vseh štirih zaveznških ministerskih predsednikov. Pritisk prenapetežev na obeh straneh je bil pa prevelik, že dne 3. junija je odstopil Gešov in bolgarsko vlado je prevzel Danev.

Rusija je storila vse, da bi preprečila vojno med Srbijo in Bolgarijo. Dne 11. junija je poslal ruski car Nikolaj dve brzojavki, eno v Belgrad, drugo v Sofijo. Toda bolgarski car se ni hotel niti na to brzojavko odločiti k popustljivosti; Srbija je bila spravljivejša. Nato je Sazonov pozval predsednike balkanskih držav v Petrograd. Do konference istih v Petrogradu pa ni prišlo. Začelo se je diplomatično zavlačevanje sem in tja, med tem so pa spravljali Bolgari z mrzlično hitrostjo svoje voje izpred Čataldže in od Odrina v Macedonijo. V drugi polovici junija so se čutili Bolgari dosti močne, da premagajo Grke in Srbe in začeli so izzivati praske in spopade. Danev in Ferdinand bolgarski sta upala, da ustvarita veliko Bolgarijo, zanašala sta se na pomoč Rusije in na neutralnost Rumunije. Ta ni hotela zamuditi ugodnega trenutka, da se po ceni udeleži razdelitve evropske Turčije; že dne 10. junija

je izročila velesilam tozadevno noto in dne 28. junija je izjavil romunski poslanik v Sofiji, da si pridrži Romunija v slučaju vojne prosto roko. Danev te grožnje ni upošteval.

Kajti še isti dan je bilo dano usodno povelje za napad na Srbe in Grke. Do zadnjega trenutka smo upali vsi prijatelji jugoslovanske misli, da do te vojne ne pride, da si Srbija in Bolgarija ne bodeta dali vzeti odličnega mesta, ki ste si ga priborili na Balkanu in ki ste ga v prilog slovanski stvari mogli le skupno obdržati. Ali strasti so se že preveč razvnele in v Macedoniji je začela teči slovanska kri v potokih. Bolgarski general Savov je izdelal vojni načrt, po katerem bi naj general Ivanov operiral z malo armado proti Grkom in bi jih naj zadrževal, glavna armada 250.000 mož bi pa naj pobila Srbe, ki so bili dosti slabejši. Glavna bolgarska armada bi naj udarila naravnost na Niš, da bi odrezala Srbom pot iz Macedonije. Tega načrta pa Danev bojda ni odobril in glavno bojišče se je prestavilo v Macedonijo.

Dne 30. junija so začeli Bolgari ostro ofenzivo proti Srbom in Grkom. Proti Grkom so začeli s prodiranjem v smeri na Eleutero, proti Srbom pa v smeri proti Kočani. Dne 1. julija so se začeli ob Zletovski reki, na Ovčjem polju, pri Velesu in drugod strahoviti boji, v katerih so bili spočetka Bolgari zmagoviti, a srbsko junaštvo jih je vrglo na celi črti nazaj proti Kjustendilu in Soliji. General Ivanov je med tem zadrževal Grke pri Dojranu in Kilkišu, a ker je moral oddati precejšen del svoje male armade še na pomoč Kovačevu, se je začel umikati. Dne 9. julija so se združili Srbi in Grki in gnali neprestano Bulgare proti severu na staro bolgarsko zemljo. Vkljub temu pa se Bolgari še niso udali. Zadeli ste jih pa še dve nesreči. Dne 11. julija so prekoračili Romuni Donavo in zasedli ne le dobršen kos zemlje v Dobrudži, ki so si ga kanili prisvojiti, temveč celo severno Bolgarijo. Na jugu so pa začeli prodirati dne 14. julija Turki in zasedli dne 22. julija znova Odrin. Dne 16. julija je Danev odstopil in prišel je na krmilo Radoslavov, ki je sklenil dne 7. avgusta buka-reštanski mir.

Tako je prenehala po skoraj 10 mesecev trajajoči grozoviti vojni smrtna žetev na Balkanu. Zmagovalci in

premaganci so ga pozdravili z istim odkritim veseljem.

Treba je tu zapisati, da so pri sklepanju buhareštanskega miru nastopali Srbi jako trezno in plemenito. Bog je ovenčal njihovo orožje z velikimi in nezaslišanimi zmagami celo nad močnejšim bolgarskim zaveznikom, a Srbi niso hoteli uničenja bolgarskega rodu. Škoda le, da so se z njihovimi zmagami okoristili tudi premeteni Grki in zavratni junaki Romuni.

V buhareštanski mirovni pogodbi so se določile nove meje balkanskih držav. Romunija bo merila odslej 138.000 km² (+ 7.000) in bo štela 6.260.000 prebivalcev (+ 260.000); Bolgarija bo merila 129.000 km² (+ 33.000) in bo štela 4.600.000 prebivalcev (+ 800.000); Srbija bo merila 80.000 km² (+ 32.000) in bo štela 3.600.000 prebivalcev (+ 1.100.000); Grška bo merila 110.000 km² (+ 55.000) in bo štela 4.100.000 prebivalcev (+ 1.600.000); Črna gora bo štela 480.000 prebivalcev (+ 230.000) na 16.000 km² (+ 7.000) zemlje. Srbija se je torej povečala za prilično tako ozemlje kakor ga tvorita skupaj cela Štajerska in Kranjska, Črna gora pa za nekaj večje ozemlje ko je Spodnji Štajer.

Prva in druga balkanska vojska ste zahtevali od vseh balkanskih narodov ogromne žrtve v krvi in denarju. Računi se, da so imeli Bolgari 140.000, Srbi 70.000, Grki 30.000 in Črnogorci 9.000 samo mrtvih. Ako računimo k temu še ogromno število pohablencev, vidimo, da je zahtevala balkanska vojska do pol milijona človeških žrtev! K temu še pridejo ogromni vojni stroški, ki znašajo za vse balkanske države 4 milijarde kron. V vojno je morala iti v vseh prizadetih državah skoraj tretjina prebivalstva. Zaostalo je delo pri kmetu, trgovcu in obrtniku, zgube na zaslužkih so ogromne. Desetletja bo treba, da se bodo skeleče rane te vojske nekoliko zacelile.

Jadna Bolgarska pa tudi še sedaj ne pride do miru. Napovedujejo se veliki notranji prevrati — vse posledica nesrečne in protislovanske politike carja Ferdinanda ter njegovih svetovalcev.

2. OB GOMILI ZNAMENITIH MOŽ.

Na Spodnjem Štajerju smo izgubili l. 1913 več znamenitih mož, ki so bili deloma naši rojaki, deloma pa so

◆◆◆◆◆
OB IZVIRU
KAMNIŠKE
BISTRICE
◆◆◆◆◆

živeli in delovali med nami, udeleževali se naših bojev, naših zmag, našega trpljenja in naše radosti. Tako je umrl dne 29. avgusta 1913 dolgoletni štajerski deželni odbornik **Franjo Robič** v 73. letu svojega življenja. Bil je rojen v idiličnem Lembahu, najljubšem zletnem kraju slovenskih Mariborčanov. Izšolal se je za učitelja, vsled pridnosti in vestnosti svoje se je pa povspel do profesorja na mariborskem učiteljišču in kasneje celo do šolskega nadzornika. L. 1890. je bil izvoljen v državni zbor, leto pozneje v deželni zbor; l. 1897. je postal deželni odbornik in ostal to do svoje smrti. Svoje delovanje pa ni omejil samo na deželno odborništvo, deloval je pridno tudi v centralnem odboru c. kr. štajerske kmetijske družbe. Imel je v narodnih in gospodarskih vprašanjih veliko izkustva in znanja ter je bil kot dober naroden delavec in poštenjak splošno spoštovan. Nekoliko pred njim, dne 30. maja 1913 je preminil v Središču tudi politik konservativne stranke, bivši deželni poslanec **Ivan Kočevar**. Kočevar je omejil svoje delo bolj na domače svoje kraje; bil je župan središki, podnačelnik ormoškega okrajnega zastopa in sotrudnik pri raznih gospodarskih napravah. Takoj tu omenjamo še tretjega moža, ki je deloval več let v našem javnem življenju kot politik in časnikar. To je vpokojeni revident fin. min. **Ljudevit Filip Furlani**, bivši urednik »Domovine« in »Narodnega Dnevnika«. Umrl je dne 24. junija 1913 v kraju Portslade grofovine Sussex na južnem Angleškem. Pokojnik Furlani je bil jeden od najznamenitějšíh naših publicistov, enako spoštovan pri prijateljih kakor pri nasprotnikih. O solčavskem našem rojaku **Franju Štifterju** govorimo na drugem mestu. Spominjamo se še tu samo dr. **Karla Chlouпка**, okrožnega zdravnika v Ljutomeru, ki je deloval zlasti za razcvit slovenskega sokolstva.

3. NEKOLIKO DOMAČE POLITIČNE KRONIKE ZA L. 1913.

Odkar se je izvršil pri nas na Sp. Štajerskem političen obrat in so prišli na krmilo klerikalci, se čujejo povsod pritožbe o preveliki popustljivosti naših državnih in deželnih poslancev napram Nemcem. Klerikalni državni

poslanci goje sicer ozke stike s poslanci iste stranke iz vseh slovenskih pokrajin, pogrešamo pa skupnega, energičnega nastopa za naše narodne postulate v ožji in širji jugoslovanski domovini. Zelo nesrečna je bila politika naših poslancev v državnem zboru; na eni strani so dovoľili za armado ogromne nove žrtve v krvi in denarju, na drugi pa so zanemarili zahtevo po primerni odškodnini. Tako se je moglo zgoditi, da še vedno ne napreduje slovensko gimnazijsko vprašanje v Celju, dočim dobe Nemci poslopje nještajerske slovenske sodnije. V Mariboru se je pri otvoritvi novega mostu čez Dravo, ki se je vršila dne 23. av- za novo gimnazijo. Tako se je moglo zgoditi, da je bila znova imenovana cela vrsta nemških sodnikov za spod- gusta, Slovence docela prezrlo, edini slovenski govornik, knez in škof mariborski, dr. M. Napotnik, je nagovoril visokega gosta, nadvojvodo Friderika, le nemški. Zna- menje našega časa in razmerje, da se je ob pritrjevanju klerikalnih poslancev prepovedalo vsesokolski zlet in celo vsesokolski cvetlični dan. Vkljub neugodnim tem raz- meram pa se je z narodne strani skušalo tudi v tem letu zbujať narodno samozavest, interes za narodna vprašanja in vsaj deloma omejiti naval Nemštva.

Kako brezobzirno in ošabno je postalo isto, kaže to, da je poskušalo celo v popolnoma slovenskih krajih prire- diti izzivalne slavnosti, kakor na Zidanem mostu in v Frankovcih pri Ormožu. Narodnostni boj na Sp. Štajer- skem se je razširil na volitve v vse korporacije. Ponekod smo se Slovenci vsaj držali, kakor pri volitvah v ljuto- merski okrajni zastop, drugod je ostalo pri stari nemšku- tariji, kakor pri volitvah v slovenjebistriški, marnberški, konjiški in rogaški okrajni zastop. V celjskem in bre- žiškem okrajnem zastopu gospodari komisar, istotako v slovenjebistriškem, konjiškem in ormoškem. V narodnem časopisju se je živahno razpravljalo o spremembi volil- nega reda za štajerske okrajne zastope v tem smislu, da bi se odpravilo nekatere privilegije in dalo ljudstvu več besede. Živahno gibanje med obrtništvom se je letos na- daljevalo; došlo je do ustanovitve zveze južnoštajerskih obrtnih zadrug (7. novembra). V obrtniških korporacijah se je začelo očiščevanje. V celi vrsti bolniških blagajn in obrtniških zadrug so zmagali Slovenci.

Tudi boj po občinah je bil dosti živahen. Tu imamo zaznamovati nekaj zgub, oziroma krajev, kjer ne napredujemo (Sp. Poljskava, Pohorje pri Hočah), in zopet občine, v katerih je padlo štajercijanstvo (Negova, Šmarjeta na Dr. p., Vurberg). Delo za poslovenjenje naših občin se mora z vso silo nadaljevati in veselo je vsaj to, da se tu vedno najdejo pristaši vseh spodnještajerskih slovenskih strank pri skupnem delu.

Glede razvoja našega šolstva je treba omeniti, da se nam je v Gradcu zasigurala ustanovitev meščanske šole v Žalcu in gospodinske šole v Št. Jurju ob Južni žel. O gimnazijskem vprašanju v Celju smo že govorili.

Kmetijstvo ima zaznamovati ustanovitev žrebčarne pri Ljutomeru; priredila se je lepa hmeljska razstava v Žalcu.

Omeniti nam je še kulturno delo spodnještajerskih Slovencev v l. 1913, ki je bilo naravnost ogromno. Držim se tu statistike, ki jo je izvedla »Zveza narodnih društev« za svoje članice; mnogo narodnih društev pa še stoji izven te organizacije. K temu pridejo še klerikalna društva, o čijih delovanju nima pisec teh vrst podatkov. 101 društvo, ki je včlanjeno v »Zvezi« je priredilo l. 1913 330 gledaliških predstav, koncertov, veselic in predavanj; ta društva so bila naročena na 448 listov in revij in so imela v svojih knjižnicah 27.664 knjig, ki so se 30.736 krat izposodile. Denarni promet znaša 152,127 K. Številke, ki brez vsakega komentarja kažejo delavnost in požrtvovalnost naših narodnjakov. Pri delu na kulturnem polju krepko naprej!

OGLASI

V Ameriko

preko **Bazeln**, **Pariza**, **Havre**,
Southamptona, **Cherbourga**
Rotterdam ali **Boulogne-**
sur - Mer

Rotterdam 24.170 ton
Nieuw-Amsterdam 1725 l.
Olympic 45.000 ton.

St. Louis.
Adriatic.

St. Paul.
Oceanic.

je najhitrejša in najprijetnejša vožnja z največjimi angleškimi brzoparniki sveta »White Star Line« in »Amerikan Line« ter »Holland Amerika Linie«, ki so moderno urejeni ter je snažin dobra postrežba na teh parnikih slehernemu zagotovljena. Odhod potnikov iz Ljubljane vsak torek in soboto. — Na tančna pojasnila daje brezplačno

oblastveno koncesijonirana potovalna pisarna

EDVARD KRISTAN
LJUBLJANA, Kolodvorska ul. 41.

Največja slovenska hranilnica!

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska v Ljubljani

Prešernova ulica št. 3

je imela koncem leta 1912 **660** milijonov kron denarnega prometa, **42** milijonov kron vlog in **1** milijon **330** tisoč kron rezervnega zaklada.

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4¹/₂**0**‰

brez odbitka.

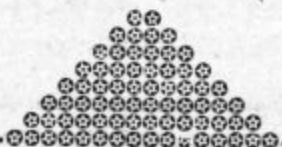
Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Zvezna tiskarna *Celje, Schillerjeva c. št. 3*

Izvršuje vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela v priprosti kakor tudi v najmodernejši izpeljavi točno, po zmernih cenah in v najkrajšem času

Uničujoče sredstvo zoper škodljivce na trti

patentovano in v razstavi v Badnu pri Dunaju s srebrno kolajno
odlikovano, dobiva se pri

Mihaelu Altziebler-ju v Celju, Savinska ul.

To uničujoče sredstvo rabijo vinogradniki celjske, oz. spodnještajerske okolice že skozi deset let z najboljšim uspehom. Ena steklenica te tekočine stane 60 v, ter se ista primeša vodi, v kateri se je raztopila modra galica za škropljenje proti peronospori. Na 100 litrov vode, v kateri je raztopljena modra galica, pridene, oziroma dolije se samo 1 liter te tekočine ter se s tem doseže največji uspeh pri uničevanju trtnih škodljivcev, tudi ni potreba potem trt toliko žveplati, ker to sredstvo uničuje tudi plesnobo na trtah.

Tudi so vsi pečarski izdelki, posode in peči v zalogi.

JOSIP HOČEVAR, CELJE

KOLODVORSKA ULICA ŠTEV. 5

PRIPOROČA SLAV. OBČINSTVU
SVOJO IZDELOVALNICO IN VELIKO ZALOGO
OBLEK ZA GOSPODE IN DEČKE

Franc Karlovšek

Lava pri Celju

Trgovina z mešanim blagom in deželnimi
pridelki. Največja zaloga premoga, drv,
opeke, apna in peska.

Pa debelo.

Pa drobno.

Peter Kozina & Ko.

tovarna čevljev v Trziču,
Gorjško.

Najmodernejše
:: podjetje ::
monarhije

Varstvena znamka.

Ljubljana

Breg št. 20
(Cojzova hiša)

Na debelo!

Na drobno!

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ul. 9.

Največja zaloga zgotovljenih
oblek za gospode, dečke in
otroke.

Konfekcija za dame.

Točna postrežba. ✧ Solidne cene.

MAKS ZABUKOŠEK

CELJE

KROŽNA CESTA ŠT. 16

MODNI SALON ZA GOSPODE, VE-
LIKA ZALOGA TU- IN INOZEMSKEGA,
OSOBITO ANGLEŠKEGA BLAGA.

Na debelo! Na drobno!

Prica & Kramar

*Krožna Cesta Graška
cesta Celje cesta*

*Trgovina galanterijskega,
norimberškega in mod-
nega blaga ter igrač.*

F. S. LUKAS V CELJU

Vas postreže priznano povsem najugodnejše pri nakupu vseh vrst li-
kerja in žganja.

SPECIJALITETE:
Adam grenki in sladki
in Pelinkovac, najbolj-
ši želodčni likerji, iz-
delki izključno samo
iz rastlin proti jamstvu
25.000 kron.

**rastlinska
destilacija
ADAM**

Bosanska in slavonska
slivovka, ogrski kakor
istrski tropinovec in
vinsko žganje ter za-
jamčeno pristen v
zdravstv. namene pri-
poročljiv kranjski bri-
novec iz lastne žgan-
jarne.

Zahtevajte v lastno korist brezplačno in poštnine prosto vzorce in
cene.

Prva južnoštajerska kamnoseška industrij. druž. v Celju.

BRZOJAVI:
Kamnoseška industrijska družba
Celje

Stavbena in umetna kamnoseška obrt s strojnim obratom. Izvršuje vsa v svojo stroko spadajoča dela. Mnogoštevilna zaloga nagrobnih spomenikov iz različnih marmornih vrst, granitov in sijenitev.

Bogato zalogo najnovejših, okusnih klobukov za dame in otroke, žalnih klobukov kakor tudi za gospode slamnike, panama itd.

priporoča

Marija Smolnikar

Modni salon Celje Narodni dom

»SLAVIJA«

vzajemno zavarovalna banka v Pragi

 zavaruje človeško življenje

po vseh kombinacijah, izmed katerih

so najugodnejše naslednje:

1. **Za slučaj smrti**, po kateri — naj se taista primeri kadar koli — se izplača zavarovani kapital takoj dotičnim dedičem.

2. **Za doživetje in smrt**, t. j. ako zavarovanec doživi naprej določeno leto, katero si sam izvoli, se izplača zavarovana istina njemu samemu; ako prej umrje, pa takoj njegovim dedičem. Pri tem načinu se more zavarovati tudi tako, da mu ostane istotoliko kapitala izplačilnega po smrti, kolikor ga je prejel ob doživetju določene dobe.

3. **Za dobo 20 let**, t. j. ako umrje v teh letih, se izplača zavarovani znesek dedičem; ako pa jih doživi, potem določi sam, kako se mu naj izplača kapital: ves naenkrat, v dosmrtnih obdobjih ali pa šele po smrti.

4. **Za rento ali pokojnino**, katera se začinja dotičniku izplačevati takoj po enkratni vlogi gotovega zneska, ali pa šele po nekoliko letih, in sicer do smrti.

5. **Doto otrokom**, zlasti dekletom, katera se izplača, ko doživi zavarovani otrok 18., 20. ali 24. leto svoje dobe in to tudi takrat, ako je zavarovalec (oče, mati, skrbnik itd.) umrl pred koncem zavarovalne dobe, dasi v tem slučaju preneha daljnje vplačevanje zavarovalnine. Ako umrje otrok pred določenim letom, se izplača vsa zavarovalnina roditelju, zavarovalcu itd. ali pa se prenese ves kapital na kakšno drugo osebo.

Vse te in ostale načine zavarovanja prevzame banka »Slavija« po ugodnimi pogoji in cenejšimi tarifi, kakor vse druge zavarovalnice. Vrhutega pa imajo člani banke »Slavije« ker je vzajemna zavarovalnica — brez posebnega priplačila, t. j. do deleža čistega dobička, ki je doslej iznašal po 10, 20, 25 in eno leto celo 48 odstotkov.

Rezervni fondí koncem leta 1912	K	60,780.726-18
Izplačani kapitali in škode leta 1912	«	6,707.608-48
Izplačani kapitali in škode sploh	»	129,965.304-25
Plačana zavarovalnina leta 1912	»	13,504.475-16

Vsa podrobnejša pojasnila o zavarovalnih zadevah daje radovoljno **generalni zastop banke „SLAVIJE“ v Ljubljani v lastni hiši v Gosposki ulici št. 12.**

Ustanovljena
— 1837 —

Tovarna pohištva

J. J. NAGLAS

Ljubljana, Turjaški trg šte. 7

Največja zaloga
POHIŠTVA

za spalne in jedilne sobe, salone
in gosposke sobe. Preproge, za-
storji, modroci na vzmet, žim-
nati modroci, otroški vozički itd.

~ Najnižje cene. ~

~ Najsolidnejše blago. ~

Veletrgovina s papirjem, pisalnim in risainim orodjem
Goričar & Leskovšek, Celje

Graška cesta šte. 7

Tovarniška zaloga vseh vrst kancelijskega, konceptnega, svilenega, barvanega in ovitnega papirja. — Lastna zaloga šolskih zvezkov, risank in risalnih skladov po novih predpisih. Tiskovine za vse urade. Papirnate vreče po originalnih tovarniških cenah. Trgovske in odjemalne knjižice, zapisniki, beležnice, indeksi. Kasete, albumi za slike, dopisnice in poezije v največji izbi. Dopisnice, umetne, krajevne, s cvetlicami in za voščila. — Nagrobne vence in umetne cvetlice, igralne karte in stambilije. — Solidna in točna postrežba.

:::: Trgovci preprodajalci imajo izjemne cene. ::::

Na debelo!

Podružnica: Celje,
Rotovška ulica št. 2

Na drobno!

Veletrgovina z železnino
„MERKUR“
P. Majdič, Celje

priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnega v železninarsko stroko spadajočega blaga, posebno: železa za kakoršnokoli porabo, različne žice, žičnih ograj, poljedelskih strojev, železnega pohištva, emajlirane, aluminijeve in nikljaste posode, predmetov. za domačo uporabo, potrebščin za stavbe, cevi in armatur za vodovode, priprave za hišne vodnjake, vsakovrstnega orodja za obrtnike, čebelarških potrebščin, umetnega gnojila zajamčene kakovosti itd. itd.

Na debelo in drobno!

Na debelo in drobno!

Cene nizke!

Postrežba točna!

I. Jax & sin

Ljubljana Dunajska cesta 15

priporoča
svoje

priznано
najboljše

šivalne stroje
in stroje za pletenje (Strickmaschinen).

Vozna kolesa

Dosedaj se je prodalo 160.000 šivalnih strojev.

Zaloga pisalnih strojev.

Tovarna v Lineu, ustanovljena 1867.

Genik na zahtevo zastonj.

Prva slovenska izdelovalnica mostnih, živinskih
in drugih tehtnic za trgovino in obrt.

Stavbeno in umetno ključavničarstvo

IVAN REBEK

Celje, Poljska ulica št. 14
priporoča svoje tehtnice.

△△

Ceniki na
razpolago
brezplačno
in poštne
prosto.

▽▽

△△

Sprejem
tudi vsako-
vrstna po-
pravila
tehtnic in
utež.

▽▽

Ignac Grilec

stavbeni in pohištveni mizar
Gaberje števil. 140 pri Celju.

Prezema vsa stavbena in pohištvena
dela, kakor tudi izdelovanje šolskih klopi
ter vseh pisarniških in trgovskih mizar-
skih izdelkov.

Točno, solidno in po nizkih cenah.

ŠTAJERSKO SLIVOVKO

tropinovec, brinjevec,
vse vrste likerjev ter

MEDICINALNA ŽGANJA

in sicer štajerski ko-
njak, borovničevec,
vinsko žganje, žganje
iz šipkovih jagod, pri-
poročā

**edina žganjarna
v Celju**

lastnik

ROBERT DIEHL

Brzozavni naslov: Žganjarna Diehl Celje.
Telefon šte. 68

Veliko domače podjetje!

Pozor kupovalci šivalnih strojev!

Popolnoma zanesljiv in trpežen šivalni stroj dobite le pri

M. Bobek, Celje

Graška cesta št. 33.

SLIKAR IN PLESKAR

VIKT. BEVC

CELJE, Graška c. 43.

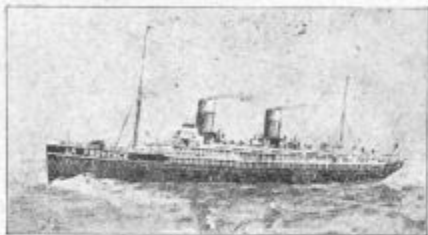
prevzema vsa v svojo stroko spadajoča dela kakor slikanje sob, cerkev, gledaliških odrov, črkoslikarstvo na steklo, les itd. — Zmerne cene. — Priporoča se za obilna naročila.

..... **Zvezna**
knjigoveznica
..... **v Celju**

se priporoča za vsa v svojo stroko spadajoča dela, katera izvršuje okusno, hitro in po zelo nizkih cenah.

Samo 5 dni

Samo 5 dni

iz Havre v New-York

vozijo zanesljivo brzoparniki
francoske prekmorske družbe

„Comp. Générale Transatlantique“

.....
Edina najkrajša, najcenejša in najboljša linija.

Veljavne vozne listke (šifkarte) za v
Ameriko ter vozne liste za povratek
iz Amerike v domovino nazaj po naj-
nižji ceni in brezplačna pojasnila daje
edino oblastveno koncesijonirana potovalna pisarna

Ed. Šmarda, Ljubljana

Dunajska cesta 18
v hiši kmetске posojilnice.

Pristno angleško mazilo za varstvo kože

1. brez vseh škodljivih in prepo-vedanih snovi, učinkuje ugodno in gotovo proti vsaki bolezni kože. **Odstranja mozole, pege na licu, bradavice, kraste in druge izrastke na licu in rokah** gladko in nežno in podeli obrazu pri neprestani uporabi mladostno nežnost. Vsak večer

prej ko se gre spat, naj se namaže obraz ali tisti del trupla, kateri se hoče, da se pomladi ali da nežen postane, na roke naj se natakne rokavica in tako naj se pusti čez noč sredstvo učinkovati. Zjutraj naj se z mrzlo vodo in nevtralnimi milom (najbolje je moje Boraksovo milo) zmije. — **En lonček pristnega angleškega mazila za varstvo kože in boraksovo milo velja 4 krone.**

Hematin-pastile

so najbolj zanesljivo sredstvo zoper bledico in malokrvnost ter zoper bolezni, ki nastanejo iz teh dveh. One redijo obenem tudi kri in so sploh redilne. Pri vseh znakih pričenjajoče se bledice in malokrvnosti, ki se lahko spoznajo pri lahkem opešanju in pri slabosti mišic, srčnem utripanju, težkem dihanju, motenju prebavljanja, želodčnem krču, omotici, trdovratnem glavobolu itd. dotičnega človeka, naj se ne zamudi pravočasno ustaviti nadaljevanje te bolezni. Zato naj vsak zaupno naroči **Hematin-pastile**, ki so edino zanesljivo sredstvo zoper bledico in malokrvnost. — Ena škatljica velja 4 K.

Vsaka škatljica mora imeti lastnoročni podpis izdelovaltelja.

Zagorjanski prsni sirup

je lahko užitno sredstvo za odrasčene in otroke vsake starosti. Učinkuje utešljivo proti kašlju, davici, prsnemu in pljučnemu kataru, zasliženju, bolešnemu pljuvanju, bolečinam v prsih itd.

Ena steklenica stane K 3.30.

A. Thierrigja Pristne angleške kaskara-sagrada kričistilne kroglice,

zavitek s 6 škatljami stane 4 krone. Manj kot en zavitek se ne razpošilja. Priporočajo se za pospeševanje hoje na blato brez škodljivih nasledkov.

Peru Tano-China-pomada.

Zabrani izpadanje las, predčasno osivelost, je absolutno neškodljiva in boljša ko vsaka druga. Pri daljši porabi lasje postanejo črni. Da bi na plešah lasje zopet rasli, kakor to nekateri sleparji oznanjajo, je laž. Lonček stane **4 krone.** — (Po originalnem kitajskem receptu.)

DIGESTIV,

pristni angleški univerzalni prašek za jed in prebavo, je neprekosljivo domače sredstvo, učinkuje in pospešuje prebavo in tek, krepča želodec, čisti kri in zabrani začetek in napredovanje bolezni prebavil. Priporoča se posebno po užitku preobilne, mastne jedi in pijače. Četrť ure po zaužitku hrane se vzame eno ali dve majhni žlici tega praška na vodi ali na vinu in se izpije na vrh pol kozarca vode ali vina. Škatlja stane **3 krone.**

Hemoroidni prašek,

gotova pomoč, zdravi in odstrani hemoroide (zlato žilo, krvotok mastnice, vozle). Le zunanja uporaba, brez močenja poklica. Natančneje pove navodilo za uporabo. Škatlja stane **8 kron.**

Naroča se in denar pošilja na:

Lekarna „pri angelu varihu“

A. Thierry-ja v Pregradi pri Rog. Slatini.

Lekarnarja Thierryja balzam in centifolijsko mazilo

so obče znana in razširjena kot najboljša domača sredstva ter se jim daje pövsod prednost, tako da ne potrebujejo nadaljnega priporočila.

Od leta 1878!

povsod priznana, slavna in priljubljena sredstva, ki so čislana pred vsemi drugimi sredstvi. — Ako se naroči večje množine, se cene zniža.

Vsi preparati se dobivajo pristni v lekarni »pri angelju varihu« A. Thierry v Pregradi pri Rogatcu.

Lekarnarja A. THIERRY-3A balzam.

Edino pristen z zeleno nuno kot varstveno znamko.

Postavno varovan.

Vsako ponarejanje, posnemanje in prodaja drugih balzamov z varljivimi znamkami se sodnijsko zasleduje in strogo kaznuje.

Ta balzam se rabi zunanje in notranje.

On je: 1. nedosežno učinkujoče zdravilno sredstvo pri vseh boleznih na pljučih in v prsih, olajša prehlajenje in uteši izmečke, prežene bolesten kašelj in ozdravi celo zastarele take bolesi. 2. Posebno dobro učinkuje pri vnetici vratu, hripavosti, naduhi, vseh vratnih boleznih itd. 3. Prežene temeljito vsako mrzlico. 4. Presenetljivo hitro ozdravi vse bolezni jeter, želodca in črevesja, osobito želodčni krč, klanje in trganje po telesu. 5. Ozdravi zlato žilo, in zlatenico. 6. Učinkuje lahko odvajajoče in kri čistilno, čisti ledvice, prežene človekomrznost in otožnost ter krepi tek in prebavo. 7. Služi posebno dobro zoper zobobol in bolezni v ustih, prežene kolcanje in slab vonj iz ust in želodca. 8. Je dobro sredstvo proti glistam. 9. Zunanje se rabi kot zdravilno sredstvo za rane, stare in nove, brazgotine, šeno, izpušcaje vsled vročnic, gnojenje čeljusti, bradavice, opeklina, ozeblina, garje in izpušcaje, razpokane in hrapave

roke, ter prežene glavobol, šumenje po ušesih, trganje, protin, bolečine v ušesih itd. 10. Je sploh domače sredstvo, ki naj ne manjka v nobeni družini, osobito za časa hripe, kolere in drugih nalezljivih boleznih.

Vedno se naj natančno pazi na »zeleno nuno« kot znamko kakor zgoraj!

Naslov naj se naredi: Na lekarno »pri angelju varihu« A. Thierry v Pregradi pri Rogatcu. 12 malih ali 6 dvojnih ali 1 velika specialna družinska steklenica K 5-60. Manj se ne odpošilja. Pošlje se le tedaj, če se denar vpošlje naprej ali po povzetju zneska.

Moč in učinkovanje pristnega centifolijskega mazila

(poprej imenovanega »čudežnega mazila«).

S tem mazilom se je popolnoma ozdravila 14 let trajajoča kostna jetika, ki so jo smatrali za neozdravljivo, v zadnjem času celo 22 let stara, raku podobna bolezen.

Prepreči in prežene zastrupljenje krvi. Nadomesti skoraj vsako bolečino povzročujočo operacijo, da celo odrezanje kakega uda. Pristno centifolijsko mazilo se rabi pri bolečinah prsi otročnic, motenju odtekanja mleka, strjenju prs, pri šeni, pri vsakovrstnih starih poškodbah, ranjenih nogah, celo pri **kostni jetiki**; pri ranah vsled udarcev, vrezanja, strela in otiskov; za odstranjenje tujih predmetov: steklenih in lesenih štibev, peska, strelnih štibev, trnja itd. pri vseh ulesih, izrastkih, otiskih, **celo pri raku**; pri črvu na prstu, gnojenju nohtov, zanohtnic, pri mehurjih in ranah na nogah, pri **opeklinah** vseh vrst, ozebljenih udih, pri preleganju bolnikov, oteklini na vratu, pri krvavih žuljih, pri ušesnih ranah in perečem ognju pri otrocih itd. itd. — Manj kot dve škatljici se ne pošilja; pošilja se izključno le, če se denar vpošlje naprej ali po povzetju zneska. 2 lončka veljata K 3'60.

Edini vir naročanja:

lekarna „pri angelju varihu“ A. Thierry v Pregradi pri Rogatcu.

Lekarnarja A. Thierryja Profinski fluid

le za zunanjo rabo.

Presenečno gotov učinek mazila zoper protin, trganje po kosteh, hudo kostenico v sklepih, bolečine v hrbtu in križu, vražji tok, mrtvoudnost, zunanje prehlajenje, izvinitev, oteklina v udih, vnetje itd., kakor tudi zunanje okrepcilo po vseh naporih. — Manj ko 2 steklenici se ne more poslati in staneta po povzetju ali pri predplačilu 3 krone 60 vinarjev.

Varstvena znamka „Sidro“.

Varstvena znamka „Sidro“.

Richterjev Linimentum Capsici compos nadomestilo za **Sidrov - pain - expeller**

je zanesljivo, bolečine utešujoče sredstvo, ki se lahko spriče svoje posebne priprave in spričo skrbne izbire uporabljenih snovi porabi kot koristno mazilo tudi od občutljivih oseb. To domače sredstvo, ki se je že mnogokrat izkazalo, porabi se lahko tako kot odvajalno, tudi preprečevalno, posebno pa kot bolečine olajšujoče mazilo. Posebno onim osebam je prav priporočati, ki se mnogo mude na prostem, ki so izpostavljeni pogostim spremembam vremena in potemtakem prehlajenju n. pr. ekonomom, gozdarjem, lovcem, kmetovalcem, ribičem, rudarjem, mornarjem, izseljencem i. t. d. kakor tudi turistom pred in po napornih hojah in sploh vsem potnikom, ker jim donakupa ter ne vzame nikakršnih ponaredb! Kdor torej želi originalni izdelek, naj natanko pazi, ako je na zavoju dobro vidno sidro. Kjer manjka sidro, ima se opraviti s ponaredbo. Ako kje ni dobili Richterjev originalni izdelek, obrniti se je naravnost na

prinese, ako ni ravno zdravnik pri roki, pri nezgodah in slabostih v največjih slučajih hitro in sigurno pomoč.

Posebno velika prednost Linimentum Capsici compos, ki velja po vsi pravici kot zanesljivo preprečevalno sredstvo, obstoja v enostavni rabi. Vmeti se en- ali večkrat na dan boleče, zmrzle, oslabiljene ali ohromljene ude in kmalu po vmetanju se bo začutila dobrodejna gorkota, ki utešuje bolečine. Daljna prednost Linimentum Capsici compos s „sidrom“ je nizka cena 80 v., K 1'40 in K 2'— steklenica. Omitsti si jo torej lahko vsakdo in naj bi tudi nihče ne zamudil, jo poskusiti pri prehlajenju ta bolečino utešujoči liniment. Pazi naj se torej pri

Dr. Richterjevo lekarno pri »zlatem levu« v Pragi.
I. Elizabetna cesta 5 nova. ➡ Razpošilja se vsak dan.

Zakaj je

Richterjeva omarica kamenitih stavb s sidrom

še vedno otrokom najljubša igrača?

najdovršenejša in najcenejša igrača. Pristno samo s sidrom! Dobiti je za ceno po K 1'50 do K 5'— in višje. Najboljše se izbere po bogato ilustr. ceniku, ki se razpošilja franco in zastonj. Kdor ljubi godbo, naj tudi zahteva cesik z znamenitih imperator-godalih in govelnih strojih. **FR. AD. RICHTER & CIE.** kralj. dvorni in kren. založnik, DUNAJ, I., Operngasse 16. HIETZING, RUDOLSTADT, NÖRIMBERK, ULTEN, ROTTERDAM, PETROGRAD, NEW-YORK, 215 Pearl Street

Ker vzbujajo otrokom vedno iznova veliko veselje staviti lične stavbe po lepih načrtih in ker vedo, ko

dobe dopolnilne omarice, da zamorejo staviti vedno večje in lepše stavbe. Vsaka omarica kamenitih stavb s sidrom se lahko poveča z nakupom dopolnilnih omaric kar pri drugih igračah ni mogoče, slednje so vsled tega

Južnoštajerska hranilnica v Celju

v Narodnem domu

Sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in jih obrestuje po

 4¹/₂%

od dneva po vlogi do dneva dviga ter pripisuje obresti vsakega pol leta h kapitalu. — Rentni davek plačuje hranilnica sama ter ga ne odteguje vlagateljem. Za varnost vlog jamčijo okraji: Šmarje, Šoštanj, Sevnica, Vrankso in Gornji grad in rezervna zaklada, katera znašata že nad 350.000 K. Ker nima namena iskati dobička, zato razdeli znatne svote v občekoristne in dobrodельne namene za gori navedene okraje.

Dosedaj je dovolila za dijaške ustanove 30.000 K, za napravo potov 5.000 K, različnim učnim zavodom in za ustanovitev slovenske obrtne strokovne šole 12.000 K, za podpore različnim požarnim brambam in v kmetijsko gospodarske namene nad 6.000 K, hranilnico ustanovivšim okrajem izplačalo okolo 45.000 K za dobrodельne namene, skupno tedaj nad 100.000 K. Sprejema tudi hranilne knjižice drugih, posebno neslovenskih denarnih zavodov in jih obrestuje, ne da bi se pretrgalo obrestovanje.

Svoji k svojim!

Edino narodno pivovarniško podjetje!

Delniška družba

združenih pivovaren Žalec in
Laški trg v Ljubljani

priporoča svojo veliko zalogo izbornega marčnega in bavarskega piva iz pivovaren Žalec in Laški trg vsem p. n. krčmarjem, hotelirjem, restavraterjem ni kavarnarjem ter sl. občinstvu v mnogobrojna naročila.

Družba se je potrudila urediti svoji pivovarni na najmodernejši način s tem, da si je omislila na Laškem popolnoma nove stroje posebno stroje za umetno hlajenje vležalnih kleti in vrelnic v zvezi s strojem za izdelovanje ledu — vse po najnovejšem sistemu; postavila je v obeh pivovarnah nove stekleničnice z najnovejšimi snažilnimi in napolnilnimi stroji, napravila v Žalcu moderne vležalne kleti z novimi ledenicami ter si v svrhu povzdige narodnega podjetja in zboljšanja domačega piva nabavila tudi najboljše vrste surovin. — Tako popolnoma moderno preustrojeni in z novejšimi stroji opremljeni pivovarni proizvajali bodeta najboljša piva, tekmovali z vsako tvrdko in prekašali vsa druga enaka podjetja ter tako delati čast domači industriji.

Prva slovenska akcijska družba. — Prvo večje narodno industrijsko podjetje. — Edina narodna pivovarna na Štajerskem.

Točna postrežba!